

رشد امور فرهنگی

آموزشی، تحلیلی، اطلاع رسانی
برای دبیران، دانشجویان و کارشناسان
آموزش و پرورش

- عناصر برنامه ی درسی
- دفترچه ی یادگیری
- تکلیف شب
- نبایدهای بلوغ
- چه نمره ای می گیریم؟

$1 + 2 + 3 + 4 + 5 + 6 + 7 + 8 + 9 + 10 + 11 + 12 + 13 + 14 + 15 + 16 + 17 + 18 + 19 + 20 + 21 + 22 + 23 + 24 + 25 + 26 + 27 + 28 + 29 + 30 + 31 + 32 + 33 + 34 + 35 + 36 + 37 + 38 + 39 + 40 + 41 + 42 + 43 + 44 + 45 + 46 + 47 + 48 + 49 + 50 + 51 + 52 + 53 + 54 + 55 + 56 + 57 + 58 + 59 + 60 + 61 + 62 + 63 + 64 + 65 + 66 + 67 + 68 + 69 + 70 + 71 + 72 + 73 + 74 + 75 + 76 + 77 + 78 + 79 + 80 + 81 + 82 + 83 + 84 + 85 + 86 + 87 + 88 + 89 + 90 + 91 + 92 + 93 + 94 + 95 + 96 + 97 + 98 + 99 + 100$

گویند شخصی ده خر داشت، روزی بر یکی از اسوار بند و خزان خود را بست، خود آن را گداسوار بود و شماره دهی کرد، حساب در دست درختی آمد، بنام ده بند و شماره ده کرد، حساب در دست و تمام بود.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

● یادداشت سردبیر

● سوغات افغانستان / ۲

● گفت و گو

● فناوری و آموزش / انیس خوش لهجه / ۳

● از هم یاد بگیریم

● هنر خوب گوش کردن / منصور ملک عباسی / ۸

● معلم مخترع / انسبه صدق / ۱۰

● کلاس شما چگونه است؟ / منصوره فروزان / ۱۲

● کوچه های آگاهی

● عناصر برنامه‌ی درسی / حسین الوندی / ۱۶

● دفترچه‌ی یادگیری / احمد شریفان / ۱۸

● الگوی تدریس پژوهش آموزی / زهرا حریرفروش - مهرناز صادقی / ۲۰

● تکلیف شب - ۱ / علی توکلی بینا / ۲۲

● ۵۰۱ نکته برای معلمان / مرتضی مجدفر - وحیدرضا نعیمی / ۲۵

● چه نمره‌ای می گیرم؟ / علاء نوری / ۲۹

● کوچه های بلوغ

● نیایدهای بلوغ - ۱ / محمد تقی اختیاری / ۳۲

● بازشناسی ابعاد شخصیتی نوجوان - ۲ / سیدعلی محمودی / ۳۴

● نقش مدرسه در دوره‌ی نوجوانی / ابراهیم اصلانی / ۳۶

● تأیید و تحسین / شاکر احمدی زاده / ۳۸

● راهی تسانم بده

● شاخه‌ی فنی و حرفه‌ای / نبی الله مقیمی / ۴۰

● گوناگون

● دشوار، اما دل پذیر / فاطمه محمودیان / ۴۲

● ریاضیات روی گنبد کبود / مهرک اخص / ۴۳

● در جست و جوی طرح درس جدید / زهره بندی / ۴۴

● با خاطر دوست

● نامه های رسیده / ۴۶

راهنمای تخصصی
لشکر آموزش راهنمای

آموزشی، تعلیمی، اطلاع رسانی
برای دبیران، دانشجوین و کارشناسان آموزش و پرورش

● دوره‌ی سیزدهم

● آبان ۱۳۸۶

● شماره‌ی پی در پی ۶۰

● ISSN: 1606-9226

● مدیرمسئول: علیرضا حاجیان زاده

● سردبیر: خسرو داودی

● مدیر داخلی: فاطمه محمودیان

● ویراستار: لعلیا عروجی

● طراح گرافیک: پریسا سندوسی

● (زیر نظر شورای برنامه ریزی)

● چاپ: شرکت افست (سهامی عام)

● شمارگان: ۳۰۰۰۰

● نشانی پستی مجله:

● تهران - صندوق پستی ۱۷۹-۱۶۵۹۵

● تلفن دفتر مجله: ۸۸۳۳۴۷۵۵

● پیام گیر نشریات رشد:

● ۸۸۳۸۲۰۱۴-۸۸۳۹۲۳۲

● مدیر مسئول: ۱۰۲

● امور مشترکین: ۱۱۴

● نشانی پستی امور مشترکین:

● تهران - صندوق پستی ۲۳۳۱-۱۵۸۷۵

● Email: rahnamayi@roshdmag.ir

● رشد آموزش راهنمای تخصصی، از

● تمامی دبیران محترم و مدیران مدارس

● راهنمایی دعوت به همکاری می کند.

● مجله در حکم و اصلاح مقالات آزاد است.

● مقالات رسیده بازگردانده نمی شود.

وزارت آموزش و پرورش

سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی

دفتر انتشارات کمک آموزشی

سوغات افغانستان

پس از حمله‌ی آمریکا به افغانستان و اشغال این کشور و به دنبال شکل‌گیری دولت جدید، امور جاری سازی طبق تعهدات کشورهای گوناگون و با مساعدت آن‌ها آغاز شد. وزارت آموزش و پرورش جمهوری اسلامی از همان ابتدا همکاری‌هایی با وزارت معارف افغانستان داشته است و این مراودات هنوز ادامه دارد. یکی از اقدامات مهم و اساسی که حدود یک سال است به صورت جدی تر دنبال می‌شود، ارائه‌ی کمک‌های کارشناسی به این کشور به منظور تألیف کتاب‌های درسی است. در راستای توافق‌نامه‌ای که در این ارتباط به امضا رسیده است، در تابستان سفری به افغانستان داشتم.

از همان ابتدا به این فکر بودم که برای مجله‌ی رشد آموزش راهنمایی تحصیلی سوژه‌ای شکار کنم. مطلب مفیدی سوغات بیاورم.

از اوضاع بد اقتصادی، عمرانی، آبادانی، بهداشتی و رفاهی می‌گذرم که اگر به آن‌ها بپردازم، مشغول هفتاد من می‌شود. فقط چند نکته‌ی کوتاه را که گمان می‌کنم دانستن آن‌ها برای معلم‌ها مفید است، بیان می‌دارم.

● در آغاز اشغال این کشور، از افراد گوناگون می‌شنیدم که بهرودی افغانستان آباد می‌شود و آمریکایی‌ها آن‌جا را چنان می‌سازند که ایرانی‌ها برای کار به آن‌جا می‌روند و افغان‌ها دیگر پول ایرانی را قبول نمی‌کنند. این حرف‌ها و گفته‌ها همیشه در ذهنم مرور می‌شدند. به همین دلیل، با سوار شدن به هواپیمای «آریانا افغان» در جست‌وجوی صحت و سقم آن بودم. جالب است بدانید که بعد از گذشتن بیش از شش سال، نه تنها آبادانی خبری نیست، بلکه شاید اوضاع مردم بدتر از قبل هم شده باشد. گویا فرار بیست این مردم مستضعف و استعمار شده، هیچ وقت روی خوش زندگی را هم نبینند. بلکه آمریکا و سایر متحدانش تا به حال کاری نکرده‌اند و البته فرار هم بیست قدمی بردارند.

● از تمدن و فناوری، دو چیز در افغانستان خوب رشد کرده و توسعه یافته است: یکی ماهواره که در سطح وسیع استفاده می‌شود و دیگری تلفن همراه که به نسبت ارزان و در دسترس است. شما فکر می‌کنید علت چیست؟ چرا باید ماهواره و تلفن همراه را به مردمی اهدا کرد که اکثر آن‌ها به بان شب محتاج اند؟

● اما از وضع مدارس و معیشت معلمان بگویم که ظاهراً آسمان همه جا آبی است. واحد پول افغانستان افغانی، هر یک دلار ۵۰ افغانی و هر ۱۰۰۰ تومان حدود ۵۳ افغانی است. حقوق یک معلم در ماه ۵۰ تا ۶۰ دلار و حقوق یک کارشناس تألیف کتب درسی بین ۱۰۰ تا ۱۳۰ دلار است. قیمت بعضی از اقلام می‌نویسم، محاسبه و تبدیل واحدها را به عهده‌ی شما می‌گذارم. در نظم داشته باشید که هر افغانی تقریباً ۲۰ تومان می‌شود.

یک عدد بان: ۸ افغانی؛ یک بطری کوچک آب معدنی: ۱۰ افغانی؛ یک قوطی نوشابه: ۱۵ افغانی؛ هزینه‌ی یک شب اقامت در یک هتل کاملاً معمولی یا مسجانه و شام: ۲۵۰۰ افغانی؛ کرایه‌ی تاکسی بین یک مسیر کوتاه: ۱۰ افغانی.

بیشتر مدارس چهار شیفت دارند. از ۶ صبح تا ۶/۳۰ بعدازظهر، هر سه ساعت یک شیفت و تعداد دانش‌آموزان در یک کلاس ۷۰ تا ۸۰ نفر است.

با وجود این، شوق به یادگیری و علاقه‌مندی را می‌توانم در چشمان کارشناسان و معلمان محترم آن کشور ببینم که با وجود تمامی این مشکلات و مصائب، با تلاش زیاد و پیگیری وافر، مشتاق فراگیری بودند. در پایان امیدوارم در فرصت‌های بعدی، شرح مفصل و مفیدتری در این خصوص تقدیم شود. معلمان گرامی کم.

فناوری و آموزش

مروری بر کارکرد شبکه‌ی آموزشی رشد به عنوان فضای گسترده‌ی یادگیری - یاددهی الکترونیکی

انیس خوش‌لهجه

مهندس محسن باهو متولد سال ۱۳۴۷، مدیر «دفتر توسعه‌ی فناوری اطلاعات آموزشی سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی و مدیر شبکه‌ی آموزشی تربیتی رشد» است. در کارنامه‌ی ایشان قریب ۲۰ سال سابقه‌ی کار آموزشی - فرهنگی به چشم می‌خورد. شروع کارش تدریس درس ریاضی به مدت سه سال در زادگاه خود، فیروزکوه بوده است که از آن دوران با افتخار یاد می‌کند. ایشان در کشور امارات نیز مدتی به شغل والای معلمی مشغول بود و هم‌چنین در سمت‌های کارشناس، کارشناس مسئول، رئیس گروه در حوزه‌ی ستادی، مسئول فناوری معاونت آموزشی، و مشاور فناوری اطلاعات معاون وزیر در معاونت آموزش و پرورش نظری و مهارتی نیز ایفای نقش داشته است. به بهانه‌ی معرفی شبکه‌ی آموزشی و تربیتی رشد، گفت‌وگویی با ایشان انجام شده که خلاصه‌ای از آن در پی می‌آید:

جناب آقای باهو، چگونه از دبیری به کارهای اجرایی رو آوردید؟

● کار کردن در حوزه‌ی تعلیم و تربیت، چه در حوزه‌ی ستادی و چه در خط مقدم یعنی کلاس درس، لذت‌های خاص خودش را دارد. از سال ۱۳۷۲، با دفتر خدمات ماشینی و همکاران حوزه‌ی فنی آن دفتر همکاری داشتم. در سال ۱۳۷۵ به‌طور رسمی به عنوان کارشناس دفتر تلفیق طرح‌ها و برنامه‌های وزارت آموزش و پرورش در حوزه‌ی ستادی شروع به کار کردم. به واسطه‌ی رشته‌ی تحصیلی‌ام که رایانه بود و نیز نوع فعالیتی که در زمان انجام پروژه‌ی دانشجویی داشتم، همکاری‌ام با دفتر خدمات ماشینی گسترده‌تر شد و از حوزه‌ی آموزش و کلاس، به فعالیت‌های ستادی و برنامه‌ریزی پرداختم. حدود ۱۲ سال به صورت مداوم در کارهای آموزشی و تربیتی در حوزه‌ی ستادی توفیق خدمت‌گزاری داشتم. من اول معلم بودم

و به آن افتخار می‌کنم. وقتی به مهندسی روی آوردم، نگاه‌ترین و آموزشی، شاکله‌ی فکری مرا متأثر کرد تا نظام مهندسی را در تعلیم و تربیت به خدمت بگیرم.

به نظر من مدیری موفق است که حوزه‌ی عمل خود را به خوبی بشناسد. اگر بهترین برنامه را در محیطی جدا از محیط عملیاتی تعریف کنید، چه بسا توفیق عملیاتی شدن پیدا نکند. بر این اساس تلاش داشته‌ام در حوزه‌ای که شناخت داشتم ورود پیدا کنم. حضور در حوزه‌ی ستادی آموزش و پرورش این توفیق را نصیبم کرد تا با موضوعات کلان آموزش و پرورش مواجه باشم. بر این باورم که تحول در آموزش و پرورش، کیفیت‌بخشی، توسعه‌ی عدالت و برابری آموزشی در سایه‌ی نگاه آموزشی و ستادی پدید خواهد آمد. یعنی شناخت و اشراف کامل به محیط عملیاتی و دانش برنامه‌ریزی وجود داشته باشد.

یکی از راهبردهای توسعه‌ی فناوری اطلاعات در وزارت آموزش و پرورش، توسعه‌ی محتوایی شبکه‌ی رشد و استفاده از آن در فرایند یادگیری-یاددهی است

فعالیت دفتر توسعه‌ی فناوری اطلاعات آموزشی در چه زمینه‌ای است؟

● دفتر توسعه‌ی فناوری اطلاعات آموزشی به تازگی تأسیس شده است. در اردیبهشت ماه سال ۱۳۸۵، از طرف مهندس نوید، رئیس سازمان و معاون وزیر، جهت برپایی دفتر و جذب نیرو و استقرار فعالیت‌های سازمان در این حوزه مأموریت یافتیم و به عنوان مدیر دفتر منصوب شدم. البته این دفتر زیر نظر معاونت فناوری ارتباطات آموزشی سازمان تشکیل شده است. معاونت و دفاتر تابعه در سازمان، بارویکرد استفاده‌ی حداکثری از فناوری اطلاعات شکل

گرفتند. قبلاً این مجموعه در دفتری به نام «دفتر تکنولوژی آموزشی» دایر بود که با توجه به حجم گسترده و حوزه‌ی کاری که در آن شکل گرفته بود و ضرورتی که احساس می‌شد، در جهت ارتقا و کارآمدی فعالیت، تفکیک ساختار شکل گرفت.

چه ضرورتی؟

● فناوری، اصطلاحی عام است و تنها به فناوری اطلاعات و ارتباطات منحصر نیست. دفتر تکنولوژی در وزارت آموزش و پرورش، عهده‌دار همه‌ی فعالیت‌های تکنولوژی آموزشی بود. کلیه‌ی فعالیت‌های کمک آموزشی، اعم از ابزارهای آموزشی و آزمایشی در این جا بررسی و استاندارد می‌شوند. از سوی دیگر، بحث رسانه‌ی دیداری-شنیداری، مثل فیلم‌های آموزشی و کامت‌های آموزشی و بحث جشنواره‌ی بین‌المللی فیلم آموزشی رشد مطرح بود. با ورود فناوری و فعالیت بسیار گسترده و روزافزون، سازمان به این نتیجه رسید که سایه‌ی ICT خیلی از فعالیت‌های دیگر را متأثر کرده و حجم سنگین این فعالیت خیلی از فعالیت‌های دفتر تکنولوژی آموزشی را تحت شعاع قرار داده است. این تغییر ساختار با ایجاد معاونت فناوری و دفاتر تابعه، جهت هماهنگی کلان توسعه‌ی فناوری اطلاعات در زمینه‌ی آموزشی و توسعه‌ی رسانه‌های دیداری و شنیداری و سامان بخشی آن انجام شد.

«دفتر توسعه‌ی فناوری اطلاعات آموزشی» توسعه‌ی فعالیت‌های مرتبط با فناوری اطلاعات آموزشی، تولید نرم‌افزارهای آموزشی، توسعه‌ی شبکه‌ی رشد، نگهداری مرکز داده‌ای (دیتاستر)، و هم‌چنین برگزاری جشنواره‌ی نرم‌افزارهای آموزشی را عهده‌دار می‌باشد. گرچه شروع از

صفر آسان‌تر از همسوکردن و سامان‌دهی است. اما دشواری‌هایی چون سامان‌دهی، برنامه‌ریزی و بحث جذب نیروی انسانی با توجه به حوزه‌ی تخصصی که یکی از معضلات جدی ما بود، بحمدالله با مساعدتی که ریاست محترم سازمان و نیز معاون محترم فناوری دیگر حوزه‌ها داشتند، تا حدودی رفع شد و این دفتر به عنوان جوان‌ترین دفتر از سوی رئیس مشاورین جوان مقام عالی وزارت جناب آقای مهندس خرازانی، مورد تقدیر قرار گرفت. امیدواریم بتوانیم در این دفتر و حوزه‌ی تحولی که سازمان برای این حوزه در نظر دارد، در راستای نظام آموزشی، و سیاست‌های سازمان پژوهش، معاونت فناوری و دفتر، توفیقاتی داشته باشیم.

فعالیت‌های دفتر به چه شکل است؟

● کلان فعالیت دفتر، پژوهش و نوآوری در توسعه‌ی فناوری اطلاعات آموزشی و توسعه‌ی شبکه‌ی رشد می‌باشد. مدیریت محتوایی و توسعه‌ی محتوایی شبکه رشد فعالیت گسترده است و خروجی شبکه‌ی رشد تنها به دفتر ما باز نمی‌گردد، بلکه به معاونت‌های آموزشی دفاتر تألیف با واحدهای دیگر در این حوزه نیز ارتباط پیدا می‌کند. بخش فنی شبکه‌ی رشد که مسئول راهبری و پشتیبانی، نگهداری و توسعه‌ی زیرساخت‌های نرم‌افزاری شبکه‌ی رشد است، تهیه‌ی انواع نرم‌افزارهای خدمت‌رسان در این حوزه را بر عهده دارد. و آن‌ها را پشتیبانی می‌کند. در کنار آن، امور مشترکین و کاربران، یعنی ارائه‌ی خدمات عمومی و کار در حوزه‌ی مرکز داده‌ای را عهده‌دار است. هم‌چنین، خدمات عمومی برای مخاطبین، پست الکترونیک، اشتراک و خدمات دیگری نیز ایجاد و سامان‌دهی شده است.

پروژه‌ی اتصال مدارس به شبکه‌ی رشد در سال جاری در حال انجام است. با اتصال مدارس به شبکه امیدوارم مشارکت دانش‌آموزان و معلمان در حیطه‌ی تولید دانش بیشتر شود و استفاده از فناوری در مدارس در فرایند یاددهی-یادگیری گسترش یابد. مرکز داده‌ی رشد از سرمایه‌های آموزش و پرورش و کار بسیار سنگین و پردامنه‌ای است. این گونه مراکز باید ۲۴ ساعته برپا باشند، حتی یک ثانیه توقف و تعطیلی در این جا معنی ندارد. این مرکز علاوه بر ارائه‌ی خدمات شبکه‌ی رشد به سازمان و دفاتر تألیف، پایگاه www.roshdmag.ir و جاهای دیگری که در حوزه‌ی سازمان بوده، خدمات می‌دهد.

در مورد پایگاه‌های مدارس در استان‌ها نیز اگر استانی محدودیت داشته باشد، برابر تقاضا، آماده‌ی داریم به

آن‌ها خدمات رسانی نمائیم. در حال حاضر پایگاه استان خراسان رضوی با ۹۰۰ زیر پایگاه مدارس، از این مرکز مدیریت میزبانی و خدمات رسانی می‌شود. محور دیگر فعالیت دفتر مدیریت تولید و توسعه نرم افزارهای آموزشی است که شامل خرید و یا تولید محتوا، و نرم افزار، و استانداردسازی نرم افزارهای آموزشی، تعریف شاخص و ملاک و معیارهای آموزشی نرم افزارها و ارزیابی نرم افزارهاست. قبلاً از محصولات آماده استفاده می‌شد. خرید یکپارچه و بیشتر یا رویکرد اقتصادی در سازمان نیز کار مناسبی بود. در حال حاضر بیشتر از ۸۰ عنوان نرم افزار تحت CD و در شبکه‌ی رشد ۵۵ عنوان نرم افزار آموزشی تحت وب قرار دارد که علاقه‌مندان می‌توانند از آن‌ها استفاده کنند. لازم به ذکر است کلیه‌ی محصولاتی که در بخش خصوصی تولید می‌شوند، اگر بخواهد در فضای آموزشی استفاده شود، باید تأییدیه‌ی آموزشی بگیرد. تعریف و تأییدیه‌ی آموزشی در رسانه‌های آموزشی، به عهده‌ی سازمان پژوهش است.

بنابر این طبق گفته‌ی شما، برای موارد کمک آموزشی نیز استاندارد وجود دارد.

● بله، قبل از شکل‌گیری معاونت و دفتر، این کار را دفتر تکنولوژی آموزشی انجام می‌داد، اما الان تولیدات الکترونیکی که در قالب نرم افزارهای آموزشی و محتوای آموزشی است، از بخش خصوصی به دفتر ما وارد می‌شود. پس از ارزیابی توسط بخش فنی و محتوایی، اگر با استانداردهای تعریف شده هماهنگ باشد، برای استفاده در محیط آموزشی مجوز دریافت می‌کند. از این طریق می‌توان پیامی را هم به مراکز آموزشی، مدیران، معلمان، خانواده‌ها و هم چنین دانش‌آموزان داد که برای تهیه‌ی نرم افزارهای آموزشی و کمک آموزشی، حتماً به تأییدیه‌ی سازمان پژوهش و دفتر توسعه‌ی فناوری اطلاعات آموزشی توجه و از استاندارد بودن آن اطمینان خاطر پیدا کنند.

شبکه‌ی رشد از چه زمانی فعالیت خود را آغاز کرده است؟

● تاریخچه شبکه‌ی رشد به سال ۱۳۷۹ برمی‌گردد. تاکنون سه دوره طی شده است. دوره‌ی اول، پایه‌گذاری شبکه‌ی رشد در دفتر تکنولوژی آموزشی و هم‌زمان با طرح ایجاد اینترنت آموزشی در سطح شهر تهران بود. با شروع طرح «تکفا» جهش دیگری ایجاد و دو محور جدی در فضای رشد مطرح شد: بحث زیرساختی رشد که مطالعه‌ی «VPN» رشد و شبکه‌ی اطلاع‌رسانی به مدارس ایران بود، به علت نبود بستر مخابراتی مطمئن و دسترسی دشوار مدارس، کار

بزرگی به حساب می‌آمد. دفتر تکنولوژی آموزشی مطالعه‌ی رادر دستور کار قرار داد، اما با توجه به دستوردهای جدید فناوری و تحولاتی که در این حوزه به وجود آمد، ظرفیت مخابراتی کشور به حد قابل قبولی رسید و سازمان، توسعه‌ی زیرساختی را از سیاست‌های خود خارج کرد و تمام انرژی را روی تولید محتوا و ورود این خدمات به فرایند یادگیری و یاددهی متمرکز کرد.

دوره‌ی دوم، توسعه‌ی محتوایی بود که پروژه‌ی آن در دفتر تکنولوژی شروع شد. تولید مقالات در دانش‌نامه، ایجاد انجمن علمی تعاملی، آموزش الکترونیکی و فعالیت‌های علمی، اقدامات

گوناگونی بودند که در این زمینه صورت گرفتند. به این ترتیب، از سال ۸۲ به بعد فضای مناسب ایجاد شد و از سال ۸۵ سعی کردیم، سامان‌دهی و اعتبار بخش محتوایی را افزایش دهیم و نحوه‌ی دسترسی را آسان کنیم.

شبکه‌ی آموزشی رشد از چه بخش‌هایی تشکیل شده است؟ ● واحدهای مختلف دفتر در بخش‌های گوناگونی چون:

توسعه‌ی محتوایی شبکه، سردبیری محتوایی، گروه‌های علمی، انجمن‌های علمی تعاملی و هیأت‌ها و فعالیت‌های علمی، هدایت تحصیلی، بانک سؤالات آزمون و موارد دیگر با مشارکت گروه‌های علمی در شبکه‌ی رشد در حال فعالیت‌اند.

به چه علت شما از آن با نام شبکه یاد می‌کنید؟

● کارکرد یک پایگاه، کارکردی خاص و اطلاع‌رسانی یا اقدام در حوزه‌ی محدودیست، اما «roshd.ir» یک محیط یادگیری-یاددهی الکترونیکی است. هر کدام از صفحات، مخاطب خاص خودش را دارد که با رویکرد آموزشی و تربیتی طراحی شده و زمان زیادی صرف آن‌ها شده است. آمار بازدیدکننده‌ی هم‌زمان، گاهی تا ۵۰ هزار مخاطب آنلاین هم بوده است. یکی از راهبردهای توسعه‌ی فناوری اطلاعات در وزارت آموزش و پرورش، توسعه‌ی محتوایی شبکه‌ی رشد و استفاده از آن در فرایند یادگیری-یاددهی است. مخاطب می‌تواند از خدمات مفید آماده شده و از نرم افزارهای خودآموز، ابزار معلم، دایرةالمعارف و نرم افزارهای دیگر استفاده کند. از آن‌جایی که مخاطب این شبکه بسیار زیاد و حدود ۱۴ میلیون دانش‌آموز و بیش از یک میلیون معلم است، خدمات رسانی خاصی را می‌طلبد و نیازمند زمان و اعتبار مناسب است.

امروزه یکی از تفکراتی که در حوزه‌ی شبکه‌های یاددهی-یادگیری وجود دارد، شبیه‌سازی فضای فیزیکی در فضای مجازی و منطقی است

حذف محدودیت زمان و مکان، بازآموزی و دوباره خوانی و تکرار آموزش، به مشارکت گذاشتن تفکر و... در این محیط تجلی پیدا می کند

این شبکه به عنوان پایگاه یادگیری الکترونیک در نظر گرفته شده است. امروزه یکی از تفکراتی که در حوزه شبکه های یاددهی-یادگیری وجود دارد، شبیه سازی فضای فیزیکی در فضای مجازی و منطقی است. یعنی اگر سیستم آموزشی الکترونیکی را در یک کشور تعریف می کنید، از کان متعدد آن، اعم از حوزه های برنامه ریزی، اجرایی، مدرسه، مدیریت آموزشی، برنامه ریزی درسی، تألیف کتاب، ارزشیابی، امور اجرایی مدرسه، معلم، دانش آموز و غیره، باید در فضای مجازی تعریف و قانون مند شود. دستاورد و توفیق فناوری، اول فشار انضمامی می کند و سپس حوزه ی

نظارت و فعالیت مدیریت را بهبود می بخشد. از طرف دیگر، فوایدی چون حذف محدودیت زمان و مکان و بازآموزی و دوباره خوانی و تکرار آموزش، به مشارکت گذاشتن تفکر در همه ی حوزه ها، یادگیری فردی، توجه به خصوصیات فردی یادگیری و دیگر مواردی که به عنوان فرصت یادگیری و یا استفاده از این فناوری در جهت یادگیری استفاده می شود، در این محیط تجلی پیدا می کند.

غنا بخشی به اوقات فراغت دانش آموز، کاری بسیار بزرگ و ملی است. حساب کنید اگر شبکه ی رشد بتواند در همین زمان صحبت ما، ۴۵۰۰ نفر جوان و نوجوان را به طور هم زمان در یک صفحه ی خود برای مطالعه در اختیار داشته باشد، بزرگ ترین پایگاه امن و مطمئن برای خانواده ها ساخته شده است. در هر صورت، این شبکه برای شکوفایی و باروری و توانمندسازی منابع انسانی کشور قدم برمی دارد. این دفتر افتخار دارد که برای ارائه ی هم اندیشی و آماده سازی بستر خلاقیت، محیط مطمئن، مفرح و لذت بخشی را برای مخاطبانمان در فضای شبکه ی رشد مهیا نموده است.

این شبکه به چه دوره ی سنی خدمات می دهد؟

● حوزه ی مخاطبی که در سال ۸۲ در نظر گرفته شد، مخاطب دوره ی متوسطه بود و با همین نگاه، موضوع توسعه ی محتوایی شکل گرفت. اگر به شبکه وارد شوید، اکثر خدمات ما پاسخ گوی نیازهای این گروه است. شبکه ی رشد نیازمند اقدامات زیربنایی و سیاست گذاری و تدوین برنامه ی جامع توسعه است. تلاش می کنیم راهبردهای اساسی و سیاست های توسعه ی شبکه رشد در بلند مدت مشخص کنیم. اقداماتی که در حال حاضر در دست داریم،

به دوره ی راهنمایی و ابتدایی نیز مربوط می شود. سرمایه های که در سال گذشته خریداری و ارسال شده است، به منظور ایجاد انگیزه در مدارس ابتدایی و راهنمایی بوده تا در کلاس درس و یا در کتاب خانه، از آن ها استفاده کنند. یکی از خدمات شبکه، دانش نامه ی علوم است که بالغ بر ۳۰ هزار مقاله ی مفید در رشته های گوناگون دارد. برای آن فضا، مقاله ها پیوندهای زیادی با یکدیگر دارند. برای مثال، اگر شما در مورد انرژی هسته ای دنبال مقاله می گردید، در هر حوزه ای که به این موضوع مربوط باشد، با محتواهای تهیه شده مرتبط پیوند برقرار شده و دسترسی مخاطب را آسان نموده است. لذا در حال حاضر تلاش می کنیم این خدمات در راستای برنامه ی درسی ملی و برای همه مقاطع باشد.

مطالب از چه طریقی تهیه می شوند و در شبکه قرار می گیرند؟

● این مقالات فقط توسط شبکه ی رشد تولید نشده اند. شبکه ی رشد در این حوزه با مشارکت مخاطبین خود به تولید مقالات می پردازد. مخاطبینی که می خواهند به عنوان همکار با شبکه فعالیت کنند، می توانند فرم مشخصات را پر کنند، امور کاربران آن را بررسی می کند و به فرد اجازه ی دسترسی و استفاده داده می شود. در شبکه گروه های علمی تعریف شده اند و به مطالبی که می آید اعتبار می بخشد و آن ها را از نظر صحت و سقم بررسی می کنند. ۲۰ گروه علمی در حوزه های گوناگون مشغول فعالیت هستند. هر کدام از مقاله ها در حوزه ی خودش بررسی می شود. اگر قابل اشاعه باشد، با ذکر تاریخ و زمان به نام همان فرد در آن مجموعه قرار داده می شود. هدف ما در حوزه ی دانش نامه ی علوم و انجمن تعاملی، ایجاد محیط مشارکت و در نهایت تولید محتوا است که این تولیدات در پایان می توانند، سبب تولید دانش و یا محتوای جدید شوند. شبکه ی رشد، کاملاً دوسویه است و اعتقاد داریم که در این شبکه، مصرف کننده ی ما بهترین تولید کننده است و با این نگاه، مشغول فعالیت هستیم.

می خواهیم افرادی که دسترسی کمتری به مراکز علمی و محیط مناسب دارند، از این طریق بتوانند به پاسخ برسند. در مورد خدمات دانش نامه و الیپاد، بیشترین استفاده را کسانی می برند که در نقاط دور دست هستند. دانش نامه یک پایگاه علمی قوی است. در کنارش، خدمات علمی و انجمن علمی تعاملی را داریم. افراد سؤالاتشان را می فرستند و دبیر گروه به آن ها پاسخ می دهد. گروه های علمی، مسائل کاملاً به روز را بررسی می کند. یک محیط دوسویه علمی است.

بعضی از سؤالات توسط دبیر گروه‌های علمی و برخی توسط خود مخاطبین پاسخ داده می‌شوند.

نکته‌ی مهم این است که مصرف‌کننده و تولیدکننده دقیقاً در فضای مشترک قرار می‌گیرند و ما از دیدگاه مخاطبمان آگاه می‌شویم. برای مثال، یکی از خدمات جدید در ایام امتحانات نهایی سال تحصیلی ۱۳۸۶، این بود که چهار ساعت بعد از امتحان، سؤالات و پاسخ آن‌ها در شبکه وجود داشت.

از جمله خدمات دیگر، بحث المپیاد علوم است. پنج المپیاد فیزیک، شیمی، ریاضی، کامپیوتر و زیست‌شناسی با محورهای آموزش، مسابقه، زنگ تفریح، مشاوره، بانک سؤالات و اخبار در اختیار مخاطبین قرار دارد.

یعنی مخاطبین، اخبار المپیاد را در این جا می‌توانند جست‌وجو کنند؟

● بله آخرین اخبار مرتبط با کار شبکه یعنی مسائل آموزشی، تربیتی و پرورشی در این جا وجود دارد.

آیا احتمال دارد در آینده نظام آموزشی ما به شکل الکترونیکی اداره شود؟

● یکی از مواردی که وزارت آموزش و پرورش به طور جدی پی‌گیری می‌کند، استفاده‌ی هدفمند و فعال از یادگیری الکترونیکی در فرایند یادگیری-یاددهی در کلاس درس است. اما این بدان معنا نیست که کلاس درس و معلم حذف شود. بلکه با استفاده‌ی هوشمندانه از ICT برای بهتر شدن فرایند تعلیم و تربیت اقدام خواهد شد. همان‌طور که در بخش آموزش الکترونیک، اقداماتی شده است.

سایر خدمات محتوایی شبکه‌ی رشد را اجمالاً معرفی نمایید.

● علاوه بر دانش‌نامه، المپیادها، انجمن‌های تعاملی و آموزش الکترونیک هدایت تحصیلی از خدمات پرمخاطب ماست. در هدایت تحصیلی، به افرادی که می‌خواهند از نظام آموزشی خارج شوند، مهارت‌های لازم را معرفی می‌کنیم. سؤالات و آزمون الکترونیکی نیز در این شبکه وجود دارد.

در بخش «گوناگون»، در ارتباط با رخدادهای ملی، محتواهای خوبی مهیا شده است. برای مثال، «سال مولانا» در این شبکه مورد توجه قرار گرفته و انرژی هسته‌ای، چرخه‌ی تولید سوخت، مفاخر ایران و اسلام و... مورد تأکید بوده است. خدمات جدیدی نیز در حال غنی‌سازی محتوایی است که به شکل پایلوت در شبکه قرار داده شده‌اند. اولین مورد دارالقرآن است که امکان استفاده و بهره‌مندی از علوم و معارف قرآنی در آن وجود

دارد. بخش‌های دیگری چون: پایگاه مشاوره، کتاب‌خانه، گروه‌های آموزشی و پژوهشکده‌ی آموزشی نیز از بخش‌های جدید و در حال آماده‌سازی هستند. از بخش‌های پربیننده می‌توان به گالری عکس آموزشی و بانک نرم‌افزاری نیز اشاره کرد. در بخش بانک

نرم‌افزاری، نرم‌افزارهای متعددی معرفی شده‌اند که مخاطبان زیادی دارند و هر نرم‌افزار بیش از چند ده‌هزار بار بازدید شده است. به هر حال، توسعه‌ی شبکه‌ی رشد عزم همه‌جانبه‌ی نظام تعلیم و تربیت و مشارکت همه‌جانبه‌ی را می‌طلبد و ما در آغاز راه هستیم. برای ایجاد

محیط مطمئن و پاسخ‌گو به نیازهای مخاطبین و ارائه‌ی آخرین دستاوردهای فناوری، حدود ۹۰۰ عنوان کتاب داریم که اگر بخواهیم همه‌ی این‌ها را فقط به عنوان نرم‌افزار خودآموز و ابزار معلم در شبکه‌ی رشد ایجاد کنیم، باید ۱۸۰۰ عنوان نرم‌افزار ایجاد کنیم. این گونه فعالیت‌ها زمان می‌خواهد. ارتباط با برنامه‌ی درسی ملی و هم‌سویی با دیگر رسانه‌های تألیفی از محورهای اصلی و از سیاست‌های شبکه است تا بتوانیم فضای مطمئنی را برای مخاطب بسازیم. طبق آمارهای مستند، تعداد مخاطبان ما در سال گذشته جهش بسیار خوبی داشته است.

این اطلاعات تنها به زبان فارسی در شبکه وجود دارد؟

● بله، اعتقاد ما این است که فقط به زبان فارسی باشد. طبق آمارهای جهانی، محتوای علمی به زبان فارسی کم است و این تهدید جدی است. هدف این است که با ارائه‌ی خدمات و محتوای مناسب در این حوزه، به توسعه‌ی فرهنگ فارسی بپردازیم.

پس احتمالاً در آینده بخش آموزش زبان فارسی راه‌اندازی خواهد شد؟

● هنوز بخشی برای آموزش زبان اختصاص نداده‌ایم، البته نرم‌افزار آموزش ادبیات زبان فارسی در شبکه وجود دارد، ولی به شکل آموزش زبان، خیر. می‌توان آن را به عنوان سیاست‌های کاری در دست بررسی قرار داد.

باتشکر از شما، برای شبکه‌ی «رشد» شکوفایی روزافزون آرزو می‌کنیم.

● من هم از کمک شما برای شناساندن قابلیت‌های این شبکه، سپاس‌گزاری می‌کنم.

یکی از مواردی که وزارت آموزش و پرورش به طور جدی پی‌گیری می‌کند، استفاده‌ی هدفمند و فعال از یادگیری الکترونیکی در فرایند یادگیری-یاددهی در کلاس درس است

در سماری قبل اشاره کردیم که بیش از ۷۰ درصد ساعات بیداری یک انسان در پیوند با دیگران، به صورت شنیدن، سخن گفتن، نوشتن و یا خواندن می‌گذرد. از آن جا که توانایی برقراری ارتباط برای معلمان امری حیاتی است و تا زمانی که معلم نتواند با شاگردان خود به خوبی ارتباط برقرار کند، به اهداف آموزشی خود دست نمی‌یابد، از این رو بر مافرض است که به عنوان مربی و معلم، مهارت‌های مهم ارتباطی را کسب کنیم. در مقاله‌ی قبل، با بیان خاطره‌ای از دوران معلمی خود، اشاره کردم که اعتماد کردن به عنوان یکی از عوامل مهم ارتباطی، چگونه باعث شد دانش‌آموز خفکار از کرده‌ی خود پشیمان شود. در این بخش از مقاله، همراه با بیان تسبوه‌های دیگری از مهارت‌های شش‌گانه‌ی ارتباط مؤثر، خاطره‌ای نیز در همین رابطه، از دوران کلاس و مدرسه و معلمی خود خواهم نگاشت. با این امید که معلمان و دبیران گرامی نیز با ارسال خاطره‌ها و تجربیاتی از این دست، این بخش از مجله را غنا بخشند.

مهارت گوش کردن (حرف دیگران) یکی دیگر از مهارت‌های مهم ارتباط مؤثر است. برخی از مردم تصور می‌کنند که «مهارت گوش دادن» را دارا هستند، در حالی که آن‌ها تفاوت بین «شنیدن» و «گوش دادن» را نمی‌دانند. تفاوت در چیست؟ شنیدن، تنها گرفتن اطلاعات صداست، و گوش دادن عبارت است از دریافت معنی آن‌چه که فرد می‌شنود. یعنی در گوش دادن، انسان باید محرک‌های صدا را به یاد آورد، به صداها توجه داشته باشد و آن‌ها را تفسیر کند. به طور متوسط یک فرد می‌تواند در هنگام صحبت کردن، در هر دقیقه بین ۱۲۵ تا ۲۰۰ کلمه بکار ببرد، ولی می‌تواند در همین مدت به ۴۰۰ کلمه گوش بدهد. همین امر باعث می‌شود که به هنگام گوش دادن به صحبت‌های دیگران، مغز مدتی بی‌کار بماند. این بی‌کاری ذهن، موجب پدید آمدن عادت‌های بدی می‌شود؛ مثلاً شنونده به دقت به حرف گوینده توجه نمی‌کند، و یا سؤالاتی در ذهن خود می‌سازد تا آن‌ها را مطرح سازد. برای گوش دادن به شیوه‌ی فعال، ما معلمان و دبیران باید آگاهانه چند روش مؤثر را به کار گیریم.

تماس چشمی هنگامی که کسی با دیگری صحبت می‌کند، ولی به او نگاه نمی‌کند، چه احساسی به شنونده دست می‌دهد؟ اگر شنونده‌ی مایه‌ویژه دانش‌آموز باشد، این رفتار را نوعی بی‌اعتنایی و بی‌علاقگی تعبیر می‌کند. لذا شایسته است، زمانی که با دانش‌آموز صحبت می‌کنیم، و یا او را با معلم خود صحبت می‌کنند، و یا سؤال مطرح می‌سازد و ... با نگاه کردن به چشم‌هایش، اعلام کنیم که به حرف‌هایش توجه داریم و برایش ارزش قائل هستیم.

هنر خوب گوش کردن

روش‌هایی برای برقراری ارتباط مؤثر

منصور ملک عباسی

تأیید کردن با نکان دادن سر

کسی که به شیوه‌ی مؤثر گوش می‌کند، به مطالب گفته شده علاقه نشان می‌دهد. چگونه؟ مثلاً ما معلمان علاوه بر نگاه کردن به چشم‌های او، از طریق علائم غیر گفتاری، نکان دادن سر در جهت مثبت و تأیید گفته‌های دانش‌آموز به وی این پیام را بدهیم که به گفته‌هایش علاقه‌مند هستیم. و از خود صبر و حوصله نشان می‌دهیم.

پرهیز از حرکت‌ها و کارهای انحرافی و اضافی

روش دیگر برای نشان دادن علاقه‌ی معلم به گفته‌های دانش‌آموز این است که بگوئیم، به گونه‌ای وانمود کنیم که فکرمان متوجه چیز دیگری نیست. رفتار معلمی که هنگام گوش دادن به حرف‌های دانش‌آموز، به ساعت خود نگاه می‌کند و یا روی کاغذ و یا تخته‌ی کلاس چیزی می‌نویسد، باعث می‌شود که گوینده احساس کند، معلم خسته شده است و به شنیدن گفته‌هایش توجه و علاقه‌ای ندارد.

پرهیز از قطع صحبت گوینده

به طور کلی اجازه دهیم که گوینده مطالب خود را اتمام کند. یعنی پس از آن که دانش‌آموز حرف خود را تمام کرد، ما واکنش نشان دهیم. سعی نکنیم با قطع صحبت‌های او و اظهار نظرهای خود، مسیر تازه‌ای به اندیشه‌های او بدهیم. و در این باره به حدس و گمان متوسل نشویم و توجه کنیم که پس از پایان حرف‌های دانش‌آموز، متوجه مقصود او خواهیم شد. بنابراین آن‌چه که گفته شد، می‌توان دریافت، زمانی می‌توانیم به صورت مؤثر با مخاطب خود ارتباط برقرار کنیم که علاوه بر همدلی که بحث آن قیلازفت، شنونده‌ی فعالی باشیم؛ به طوری که گوینده احساس کند، ما برای او و حرف‌هایش ارزش قائل هستیم و کرامت و شخصیت او را محترم می‌شمیریم. به این ترتیب، هم به یک ارتباط

مؤثر دست یافته‌ایم، و هم به مخاطب خود (دانش‌آموز) یاد داده‌ایم که او هم شنونده‌ای فعال باشد و هنگام صحبت کردن دیگران از خود بی‌خوشی نشان ندهد.

یک خاطره

در این مورد، تجربه و خاطره جالبی را بیان می‌دارم و بقیه‌ی روش‌های ارتباط مؤثر را به شماره‌های بعد موقوف می‌کنم. «به یاد دارم که در سال‌های نخست تدریس، به این نکات که ذکر کردم، توجهی نداشتم، و زمانی که دانش‌آموزی سؤالی مطرح می‌کرد و یا می‌خواست موضوعی را برابیم بیان کند، چون می‌دانستم چه می‌خواهد بگوید، حرفش را قطع می‌کردم و پاسخ او را می‌دادم. ولی بعدها که به عنوان مشاور دوره انتخاب شدم و مجبور بودم کتاب‌هایی را مطالعه کنم، به روش‌های ارتباط مؤثر و مهارت‌های لازم برای این امر برخورد کردم و کوشیدم، با حوصله‌ی تمام به مخاطبم توجه کنم و صحبت کردن دانش‌آموز را نوعی ابراز وجود بدانم که آنها سخت بدان نیاز مندند.

به خاطر دارم که در کلاس ما، چند دانش‌آموز، به شدت خجالتی و کم صحبت بودند و در خانه و خانواده هم چنین وضعیتی داشتند. روزی به فکر افتادم که به آن‌ها اجازه‌ی صحبت دهم و سر کلاس از آنان سؤال کنم، از این رو با سؤالات ساده، از آنان خواستم که درس‌های گفته شده را توضیح گویند و من هم به آرامی و با صبر و حوصله به پاسخ‌هایشان گوش می‌دادم و چشم در چشم آن‌ها داشتم؛ به گونه‌ای که برخی از دانش‌آموزان از این که وقت کلاس به شنیدن کلام‌های آرام و آهسته می‌گذرد، اعتراض داشتند، ولی من به عنوان یک شنونده‌ی فعال، تا پایان صحبت آنان صبر می‌کردم و حرفشان را قطع نمی‌کردم. به گفته‌های تادرس آن‌ها خرده نمی‌گرفتم و با ملایمت آن‌ها را اصلاح می‌کردم و مطالب صحیح آن‌ها را تکرار و تشویقشان می‌کردم.

این کار حدود سه ماه طول کشید. به روشنی می‌دیدم که چگونه این چند دانش‌آموز اعتماد به نفس خود را بازیابند و داوطلب پاسخ دادن به سؤالات کلاس هستند. بعد از کلاس، معمولاً دانش‌آموزان می‌گفتند: آقای... شما چه قدر صبور هستید و چه قدر تحملتان زیاد است! ولی من متوجه بودم که چه می‌کنم. بعد از گذشت سه ماه، خنلانی به مدرسه‌ی ما تلقین زد و یا من کار داشت. متوجه شدم مادر یکی از همان شاگردان خجالتی کلاس من است. وقت ملاقات می‌خواست.

در روز موعود، مادر به مدرسه آمد و برای من به مدت نیم ساعت در ارتباط با تغییر محسوس رفتار فرزندش که بسیار آرام و ساکت می‌نمود، صحبت کرد. او می‌گفت: «محسن در منزل به قدری آرام و ساکت و کم حرف بود که پدرش فکر می‌کرد، با او قهر است و یا اعتنایی به افراد خانواده ندارد. چه اتفاقی افتاده است که در این مدت، خود داوطلبانه پیرامون مدرسه و اتفاقات روزانه صحبت می‌کند؟ پرسیدم: «وقتی او صحبت می‌کند، شما چه کار می‌کنید؟»

مادر در جواب گفت: «من معمولاً سرگرم کار خودم هستم و ضمناً به حرف‌های او گوش می‌دهم.» گفتم: «نکته همین جاست. او از شما انتظار دارد وقتی با شما صحبت می‌کند، آرام و با توجه به حرف‌های او گوش کنید. من در کلاس مخصوصاً این افراد را به حرف می‌کنم و با دقت به حرف‌هایشان گوش می‌سپارم و آن‌ها را تشویق به گفت‌وگو می‌کنم.»

به مادر محسن گفتم: «اگر می‌خواهید روی فرزند خود تأثیر داشته باشید و او شما را یک مشاور، و در کارهایش الگوی خود قرار دهد، باید بتوانید با این روش (گوش دادن فعال) نظر و اعتماد او را جلب کنید. در این صورت یک ارتباط عمیق عاطفی که مقدمه‌ی تأثیرگذاری است، بین او و شما برقرار خواهد شد که به این حالت می‌گویند: ارتباط مؤثر.»

پس از آن که دانش‌آموز حرف خود را تمام کرد، ما واکنش نشان دهیم. سعی نکنیم با قطع صحبت‌های او و اظهار نظرهای خود، مسیر تازه‌ای به اندیشه‌های او بدهیم

علی اصغر برهمند، معلم هنر و ساکن شهر مقدس مشهد، یکی از مخترعان ایرانی است که مدال‌های بسیاری کسب کرده است. از افتخارات ایشان می‌توان به مدال طلا و دیپلم افتخار اختراعات در ژنو (۲۰۰۶)، مدال طلای فدراسیون جهانی اختراعات مجارستان (۲۰۰۶)، مدال طلای نمایشگاه اختراعات سئول (۲۰۰۶)، کروی جنوبی، مدال طلای نمایشگاه اختراعات مسکو (۲۰۰۷)، مدال نقره‌ای نمایشگاه اختراعات ژنو (۲۰۰۷)، عضویت در انجمن مخترعان علمی کشور، معلم نمونه و نماینده استان خراسان رضوی در سال ۸۵، مسئول کمیته‌ی مخترعین مرکز تحقیقات و فناوری رضوی (آستان قدس)، داور جشنواره‌ی جوان خوارزمی استانی اشاره کرد. وی عضو گردان عاشورائی فرهنگیان تربیت‌جام و برادر شهید محمدرضا برهمند است. اختراعات آقای برهمند بیشتر با طبیعت در ارتباط است. از کارهای ایشان می‌توان به تولید برق از امواج دریا، آب گرم مکن خورشیدی با دمای حدود ۳۰۰ درجه‌ی سانتی‌گراد که از گازهای زائد تولیدشده‌ی آن سبز می‌توان برق تهیه کرد، آب گرم‌مکن خورشیدی بسیار برای کشتی‌ها و

لنج‌ها، تولید برق از جزر و مد دریا در ساحل، گرگین برق از حرکت برگ‌ها توسط باد، تولید برق از راه رفتن بدون ایجاد هیچ‌گونه آلودگی و آلودگی، افزایش رویش و رشد گیاهان، و... دیم، و افزایش شیردهی گاوهای شیرده اشاره کرد. مدینه نهان‌ی اختراعاتشان گفت‌وگویی با ایشان ترتیب داده‌ایم.

(۱) چه طور شد که به فکر اختراع افتادید؟

● حدود دو سال طول کشید تا طرح اولیه‌ی من به اختراع تبدیل و ثبت شد. روزی که در حال تماشای فیلم غمگینی بودم، در حرکت امواج دریا و تلاطم آن‌ها به حیرت افتادم و یاد دوران دفاع مقدس و عبور تانک‌های سنگین از روی پل‌های شاور ساخته‌شده توسط رزمندگان در آب‌های اروید، کرخه و کارون افتادم. از به یاد آوردن آن موفقیت احساس خوبی پیدا کردم. از این رو مصمم شدم دستکاری‌هایم را به گونه‌ای انجام دهم که بتواند از امواج دریا با این قدرت شکست بگیرد و برق تهیه کند، ولی چگونگی تبدیل انرژی دریا (تلاطم) را به انرژی الکتریکی نمی‌دانستم. فهم آن هم برایم بسیار حائز بود و به صورت اتفاقی پیش آمد. روزی در حال راه رفتن در پیاده‌رو، کودک پنج‌شش ساله‌ای را دیدم که یک اسباب‌بازی در دست داشت و با کشیدن اهرمی مارپیچی، صفحه‌ی دایره‌ای شکلی را به پرواز درآورد. با خودم گفتم، این جواب معمای من است و بالاخره فکر من به نتیجه می‌رسد. یکی از آن اسباب‌بازی‌ها را تهیه و آن را دقیق بررسی کردم و با بعضی از همکارانم، مخصوصاً دبیران علوم و حرفه‌ای و دبیران هنرستان‌های صنعتی در مورد طرح‌های متفاوتی که داشته، مشورت کردم و نظر آن‌ها را جویا شدم. البته بعضی موافق بایش‌های لنج و

معلمِ مخترع

آیا اختراعی عظیم‌تر از شکل دادن به تفکر آدم‌ها وجود دارد؟

انسید صدق

نیازی نیست همه شبیه هم باشند، فقط کافی است همه درست باشند؛ این اختراع است و آن آدم نیز مخترع. تمام دانشمندان امروز، شاگردان دیروز بوده اند

معلمی شغل مقدسی است و در همه حال یک معلم به کشف دانش آموزش و خلق چیزهای تازه می پردازد. آیا کاری بزرگ تر و اختراعی عظیم تر از شکل دادن به تفکر انسان ها وجود دارد؟

حتی پول توجیبی خودم را که هفته ای ۲۰ تومان و برای کرایه ی مسافت رفت و برگشت به مدرسه و طی مسافت دو کیلومتری آن بود، جمع کردم و بعد از ۱۰ هفته، اولین ابزار علمی ام، یعنی میکروسکوپ ۲۰۰ تومانی را خریدم. این کار بنیان اولین فرضیه ی علمی ام در دوره ی دبیرستان را بنا کرد. فرضیه ام راجع به فرورفتگی قطبین زمین بود و با آزمایش روی خمیر نان وقتی مادرم نان می پخت، به این فرضیه رسیدم. من از هر چیز و

هر زمان برای ذهنم غذا می گرفتم و هنوز هم گرسنه ام. البته فکر می کنم این نه خاص من باشد که ایرانیان این گونه اند. به جرئت می توانم بگویم که از هر ۱۰ نفر دانش آموز ایرانی، یک نفر صاحب طرح و یا مخترع است و این ادعا را می توانم ثابت کنم. در هر منطقه و شهرستانی از ایران عزیز که باشد، می توانم طوفان فکری ایجاد کنم. در جلسه ی اول در هر گروه ۱۰ یا ۱۰۰ نفری، ۱۰ درصد آن ها مخترع و مبتکرند. همه ی این ها از تفکر است و تفکر نیاز به آموزش دارد. از همان ابتدا، درست از زمانی که کودک می خواهد بیاموزد، معلم مسئولیت سنگینی بر عهده دارد؛ بسیار سنگین. شالوده ی یک عمر زندگی انسانی را می ریزد و این بسیار مهم است. من همه ی زندگی ام را مدیون لطف خدا و معلم خوب هستم. معلم با دقت و با به کارگیری همه ی امکانات، تجربه و دانش خود، استعداد های بچه ها را شکوفا و کشف، و گویی اختراع می کند.

○ به همین علت شغل معلمی را برگزیدید؟

● بله، معلم به بچه ها می آموزد که چگونه بیندیشند، چگونه مشکل را به مسئله تبدیل کنند و برای مسئله راه حل بیابند. گونه ی دیگری فکر کنند و زندگی را با دید دوباره و خودشان بسازند. نیازی نیست همه شبیه هم باشند، فقط کافی است همه درست باشند؛ این اختراع است و آن آدم نیز مخترع. تمام دانشمندان امروز، شاگردان دیروز بوده اند.

○ آیا معلمی و اختراعات شما در یکدیگر تداخل نمی کردند؟

● این دو مثل دو بال بوده اند برای من. هر دوی آن ها در من شوق و اشتیاق به وجود می آوردند. هر دو را دوست دارم و همیشه یکی به کمک دیگری در کارهایم آمده است. از زندگی با وجود این دو لذت می برم. معلمی شغل مقدسی است و در همه حال یک معلم به کشف دانش آموزش و خلق چیزهای تازه می پردازد. آیا کاری بزرگ تر و اختراعی عظیم تر از شکل دادن به تفکر انسان ها وجود دارد؟ از خداوند می خواهم یاری ام کند تا همیشه در مسیر درست قدم بردارم و هیچ گاه کمتر از مسئولیت و توانم گام برندارم.

عقیده های تحقیرکننده مواجه می شدم؛ از جمله: شما فکر می کنید کشورهای اروپایی آمریکایی و ژاپن چنین طرحی را نداشته اند یا به فکر آن ها نرسیده است؟ حتماً این روش را امتحان کرده اند و نتیجه ای نداشته است. به فکر تدریس باش. معلم را چه به این کارها؟ ولی ناامید نشدم و بعد از آزمایش و ساخت طرح مذکور، آن را ثبت کردم و در یک نمایشگاه خارجی در شهر ژنو سوئیس، موفق به دریافت مدال طلا بین ۴۳ کشور و ۷۲ مخترع در کلاس انرژی و دیپلم افتخار شدم. این جریان دو سال طول کشید و سپس در مدت هشت ماه، سه اختراع را به ثبت رساندم و همان طور هر چهار ماه، سه چهار اختراع را ثبت کرده ام.

○ تاکنون چند اختراع به ثبت رساندید؟

● هم اکنون نزدیک به ۱۰۰ اختراع دارم که با تعدادی از آن ها که در زمینه ی انرژی های نو و طبیعت است، از هر چیزی که حرکت دارد، می توان برق گرفت؛ حتی از راه رفتن. تنها نقیض اختراع را باید آموخت. البته تعدادی از کارهای من نیز در زمینه ی پزشکی هستند، مثل ترمیم عصب. هر چند که در این مسیر سختی بسیار وجود دارد، اما با اشتیاق و لطف خدا، تا به حال مسیر پرپیچ و خم را طی کرده ام و هیچ وقت دلسرد نشده ام، حتی زمانی که فشارهای مالی به اندازه ی می شدند که اعضای خانواده ام را درگیر می کردند. همسر من همیشه در کنارم و مشوق من بود و این نیز یکی دیگر از الطاف خداست. هزینه ی این طرح ها و آزمایشاتش خیلی وقت ها از عهده ی من و توان مالی شغلم بر نمی آمد.

○ کمک مالی نداشتید؟

● خیر، همه ی هزینه ها را خودم تأمین می کردم.

○ و کجا آزمایشاتان را انجام می دادید؟

● بخش مطالعاتی کار جدا بود. وقتی زمان اجرای طرح می رسید، بسته به شکل و نوع طرح، در آموزشکده ی «ثامن الحجج (ع)» مشهد، یا پشت بام منزل و یا کارگاه مرکزی ناحیه ی ۴ مشهد و یا آزمایشگاه دبیرستان «فیوضات» کار می کردم.

○ منابع اطلاعاتی شما چه بودند؟

● از اینترنت، مقالات علمی، کتابخانه ی آستان قدس رضوی، همکاران و استادان دانشگاه، چون دکتر آفریده، نماینده ی محترم شیروان، کمک می گرفتم. از هر کس و هر جایی که می توانستم. برای سؤالاتم پاسخ می جستم. اشتیاق من برای اختراع چیزهای جدید همه ی راه ها را هموار می کرد.

○ این همه اشتیاق از کجا می آید؟

● جرفه ی تفکر در من به سال پنجم تحصیل باز می گردد و این اشتیاق را مدیون یکی از معلمانم، جناب آقای فیروزکوهی هستم. ایشان همیشه سؤالات مرا با اشتیاق و لبخند پاسخ می دادند و لذت لبخند ایشان، مرا به تفکر بیشتر و خلق سؤالات جدیدتر وامی داشت. آن زمان نا حای مشتاق مسائل علمی شده بودم که

همه‌ی معلمان به تناسب میزان فعالیت و سال‌هایی که در کسوت معلمی سپری کرده‌اند، تجارب ارزشمندی اندوخته‌اند که بازگویی آن‌ها برای دیگران و به‌خصوص جوان‌ترهایی که به تازگی وارد این عرصه می‌شوند، بسیار مفید و کارگشاست. این کار در سایر کشورها بسیار مرسوم است به‌طوری که سایت‌ها و منابع زیادی از تجربه‌های معلمی در درس گوناگون تولید و ارائه می‌شوند. در این سلسله نوشته‌ها، تجربه‌های معلمان داخل و خارج از کشور را در خصوص روش‌های تدریس فعال بیان می‌داریم. شما هم می‌توانید با نوشتن تجربه‌های خود به نمرده‌ی بیشتر این بخش از مجله کمک کنید.

ضرر احمی و درست کردن یک لحاف کاغذی چهل تکه، پروژه‌ی آخر سال ماست. برای شروع این فعالیت، کتاب‌هایی را جعبه‌به‌جعبه نگاه می‌خوانیم و در مورد این که طرح‌های آن‌ها چگونه معرف مردم و وقایع روزگارشان است، با هم بحث می‌کنیم. من از بچه‌ها می‌خواهم، در مورد وقایع علمی اجتماعی ورزشی یا سایر حوادث به یادماندنی امسال بپندیشند. سپس تمامی ایده‌های آن‌ها را روی کاغذی فهرست می‌کنم. در کلاس‌های پایین‌تر هر دانش‌آموز یک واقعه را سرمی‌گزینند و روی مربع ۲۵×۲۵ سانتی‌متری، وقایع غالب سال گذشته را به صورت نماد (سمل) یا طراحی می‌کشد. در ماه‌های پایانی

سال، ما چهل تکه‌های خود را در راهرویی مدرسه آویزان می‌کنیم تا به بچه‌های سال بعد خوش آمد بگوییم و آن‌ها را از آمدن سال جدید هیجان‌زده کنیم (تری لیندکوئیت)

من از دانش‌آموزانم در پایه‌ی دوم می‌خواهم نقشه‌ی کلاس خود و محل نشستن خودشان را در کلاس تهیه کنند. ابتدا ما راهروهای بیس ردیف‌های صندلی‌ها را به نام کوچه‌ها و خیابان‌ها نام‌گذاری می‌کنیم؛ مثل خیابان بلوط به افتخار درخت بلوط که در حیاط مدرسه هست یا خیابان آزادی به افتخار نام مدرسه‌مان. هر دانش‌آموز نایک جعبه‌ی مقوایی کوچک، خانه‌ای در محل نشستن خود درست

می‌کند. هر خانه شماره پلاکی دارد. پلاک‌های زوج یک طرف حیاط، پلاک‌های فرد طرف دیگر آن هستند. سپس بچه‌ها، مکان‌های دیگری حلق می‌کنند؛ مثل کتاب‌خانه که روی میز من قرار دارد. وقتی نقشه‌ی شهر ما کامل شد، هر دانش‌آموز شعبلی را در حمامه‌ی کلاس برای برای خود برمی‌گزیند. کتاب‌دارها کتاب‌ها را اعانت می‌دهند، افسران پلیس اعانت کلاس را کنترل می‌کنند و کارکنان پست خانه، پیام‌های پستی کلاس را ارسال و دریافت می‌کنند. این فعالیت ایفای نقش در جامعه، سال تحصیلی ما را آغاز می‌کند.

در درس جغرافی، صفحات مناسب و انتخاب شده‌ای از روزنامه‌ها

کلاس شما چگونه است؟

تجربیات معلمان در کلاس‌های فعال

ترجمه و تألیف: منصوره فروزان

را همراه با نقشه یا اطلس جغرافیایی در اختیار بچه‌ها قرار دهید. بچه‌ها باید مکان مربوط به هریک از خبرها را روی نقشه نشان دهند. می‌توانید به عنوان فعالیت ریاضی، از بچه‌ها بخواهید که فاصله‌ی محل موردنظر را تا شهر خودشان پیدا کنند. در ضمن برای تمرین طول و عرض جغرافیایی، این دو اندازه را برای هر یک از مکان‌های پیدا شده محاسبه کنند.

کشیدن نقشه‌ی بزرگ کشور بر کف حیاط مدرسه و مشخص کردن استان‌ها و مراکز آن‌ها کار مشکلی نیست. با جدول‌بندی حیاط مدرسه و کمی دقت و حوصله می‌توان این کار را انجام داد. این کار انگیزه‌ی فعالیت‌های زیادی را در کلاس

جغرافی تقویت می‌کند. نمونه‌ی این فعالیت‌ها در این جا بیان شده است.

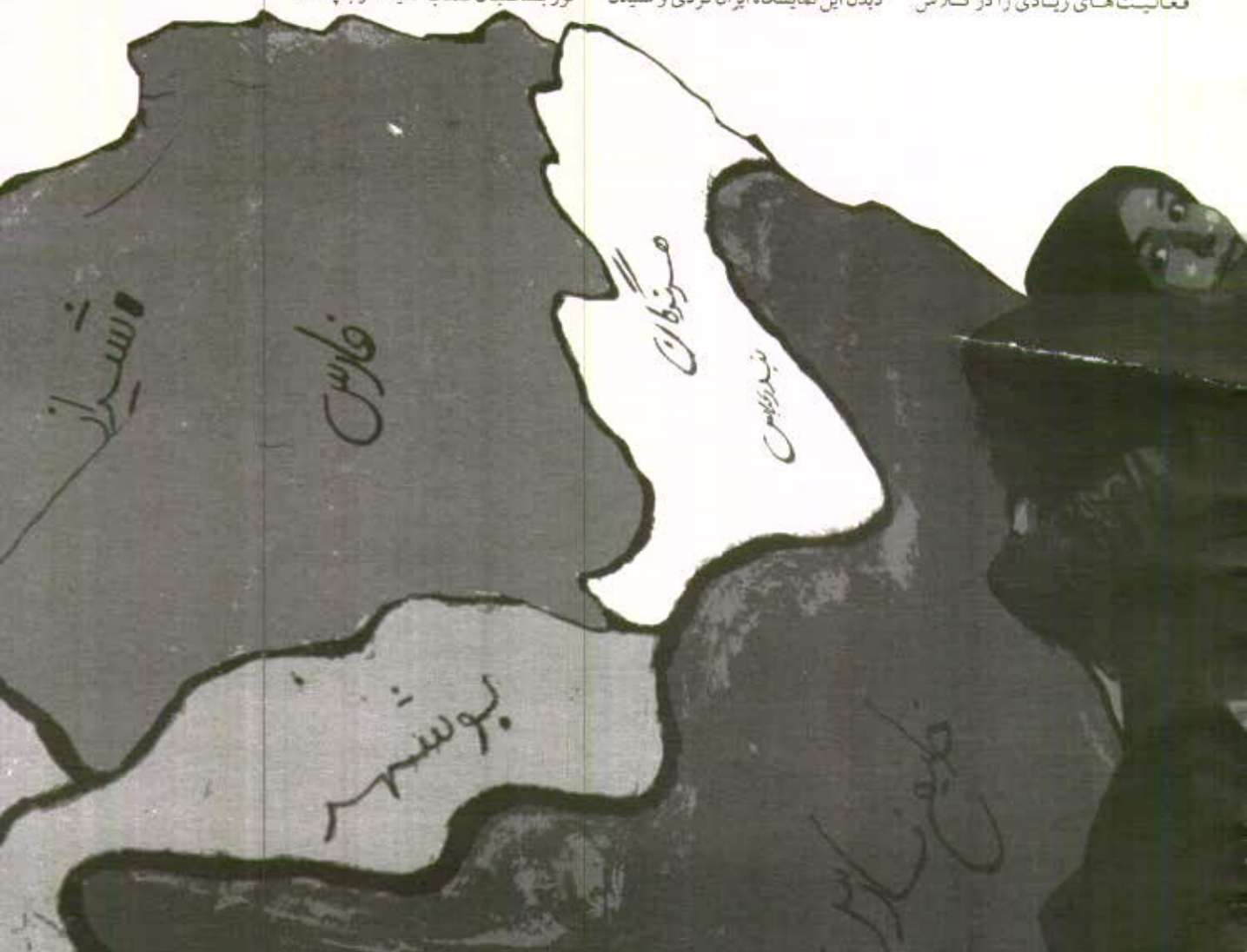
۱. بچه‌ها، با مطالعه‌ی عمیق مکان خاصی، اطلاعات عمومی و کلی جغرافیایی خود را گسترش می‌دهند. فهرستی از جاهای گوناگون کشور تهیه کنید و از آن‌ها بخواهید، منطقه‌ای را انتخاب و به دقت تحقیق کنند. از آن‌ها بخواهید، کار دستی یا ماکتی مبتنی بر طبیعت رستی آن استان یا منطقه، و متناسب با ابعاد آن ناحیه در نقشه‌ی واقع در حیاط، بسازند. پس از پایان مهلت مقرر، تحقیقات و ماکت‌های همه‌ی بچه‌ها را در حیاط مدرسه روی نقشه قرار دهید و به نمایش بگذارید. از والدین و سایر بچه‌های مدرسه برای دیدن این نمایشگاه ایران‌گردی و شنیدن

توضیحات بچه‌ها دعوت کنید.

۲. می‌توانید نمایشگاه غذاهای محلی ایران را ترتیب بدهید. در هر استان روی نقشه‌ی کف حیاط یک سینی بگذارید و با همکاری بچه‌ها، خوراکی‌های مخصوص آن استان را در آن قرار دهید. حتی می‌توانید محل آن غذا را در هرم غذایی مشخص کنید. هم‌چنین محصولات کشاورزی هر استان را به همین ترتیب نمایش دهید.

۳. اگر نقشه‌ی کف حیاط دقت کافی را داشته باشد، می‌توانید از بچه‌ها بخواهید، فاصله‌ی شهرها را اندازه بگیرند و با ضرب در مقیاس نقشه، فاصله‌ی حقیقی شهرها را پیدا کنند.

۴. نزدیکی نقشه در حیاط، یک تور بسکتبال نصب کنید. از بچه‌ها

وقتی دانش آموزانم با دلخوری با شکایتی پیش من می آیند، از آن‌ها می‌خواهم پشت (میز صلیح) با هم مباحثه کنند، در آن جا بچه‌ها حدود ۵ تا ۱۰ دقیقه با هم صحبت می‌کنند

بخواهید در استان‌های مختلف بایستند و توپ را به طرف تور بزنند و برای آن استان امتیاز کسب کنند. می‌تواند در رنگ تفریح روی نقشه کشور یا یک سگی لی لی بازی کنند.

۵. هنگام قرائت استان (استان را چگونه گذرانید)، بچه‌ها را به حیاط یاورید تا مسیر حرکت مسافرت خود را روی نقشه کشور یا گچ‌های رنگی مشخص کنند (ادبی).

این فعالیت، تلفیقی از جغرافیا و ادبیات است که می‌توان با کمک و همکاری والدین انجام داد. برای آشنایی بیشتر با فرهنگ هر یک از استان‌ها و با سنت‌ها و گذشت هر استان، بچه‌ها برای کتبی حروف الفبا، یکی از ویژگی‌های فرهنگی، دیدنی، جغرافیایی، تاریخی، پوشش‌دهی یا خوردنی آن استان را بیانند. برای مثال:

الفبای استان آذربایجان

الف) ابل گلی (جای دیدنی)

ب) بناب (یکی از شهرها)

ج) پشمک ارومیه

د) تخم‌های آفتاب گردان

ه) محصول حوی

و) دریاچه‌ی ارومیه

ز) قرابه (نوعی شیرینی از بادام)

برای این که بچه‌ها با چگونگی رسم نقشه‌ها آشنا شوند، من نقشه‌ای از کلاس درسمان را با تمام قفسه‌ها، تخته سیاه، میز و صندلی‌ها و وسایل رسم می‌کنم و در اختیار همه‌ی بچه‌ها قرار می‌دهم. از آن‌ها می‌خواهم، بر حسب ارتفاعی که هر وسیله دارد، رنگ خاصی را برای آن انتخاب و نقشه را رنگ آمیزی کنند. مثلاً برای کف کلاس رنگ سبز، برای صندلی‌ها و میزها که در ارتفاع متوسط هستند،

رنگ زرد و برای مرتفع‌ترین چیزهای کلاس، رنگ قهوه‌ای را بکار ببرند. بچه‌ها هنگام مطالعه نقشه‌های قریب‌یکی، در یک سیر جوی از مفهوم رنگ‌ها پیدا می‌کنند. (آن‌ها بلان).

وقتی دانش آموزانم با دلخوری یا شکایتی پیش من می‌آیند، از آن‌ها می‌خواهم پشت (میز صلیح) با هم مباحثه کنند. در آن جا بچه‌ها حدود ۵ تا ۱۰ دقیقه با هم صحبت می‌کنند و برای حل مشکلاتشان از روش‌های رفع اختلافی بهره می‌گیرند که قبلاً تمرین کرده ایم. آن‌ها رویه‌روی هم می‌نشینند و به صحبت‌های یکدیگر گوش می‌دهند تا به راه‌حلی برسند و سپس طرحی را برای جلوگیری از تکرار کارهای و دعاوهای بعدی ارائه می‌دهند. در موقعیت‌های جدی‌تر، هر دو طرف فراموش‌اند و ملزم به امضای متنی برای حفظ صلح و دوستی می‌شوند (چین اسمبل).

برای تقویت خودشناسی و حس اعتماد به نفس، من از دانش آموزانم می‌خواهم که یک آگهی تبلیغاتی، دو تا سه دقیقه‌ای طراحی کنند. موضوع آگهی، تشویق جامعه به استخدام این دانش آموزان است. هر دانش آموز در این آگهی تبلیغاتی، توانایی‌های منحصر به فرد و شخصی خودش را به تصویر می‌کشد و بیان می‌کند. پس از پایان کار، دانش آموزان آگهی‌های خود را در مقابل دیگران اجرا می‌کنند. نوع دیگر این فعالیت تدبیر صورت است که هر گروه پنج نفره، یک آگهی تبلیغاتی گروهی تهیه و اجرا کنند.

در این جا با روش‌هایی دیگر تهیه‌ی گزارش پس از مطالعه‌ی کتاب آشنا می‌شوید. ● دانش آموزان پس از مطالعه‌ی کتاب،

در نقش یک خبرنگار، به شخصیت اصلی داستان مصاحبه می‌کنند. آن‌ها باید شش تا هفت سوال از او پرسند و جواب‌های او را هم بنویسند. این سوال و جواب‌ها باید متناسب با جنسیت داستان باشد.

● دانش آموزان پس از مطالعه‌ی کتاب ده مورد از نام می‌برند که از آن کتاب آموخته‌اند و قبلاً نمی‌دانسته‌اند. مثلاً درباره‌ی روش زندگی مردم، هر مورد را با یک جمله بیان می‌کنند.

● دانش آموزان یکی از صحنه‌های داستانی را انتخاب کنند و برای آن فیلم‌نامه می‌نویسند و اگر مایل بودند، با هم کلاسی‌های خود آن صحنه را اجرا می‌کنند.

● یکی از صحنه‌های داستان یا همه‌ی آن را به یک داستان جمله‌در جمله تبدیل و برایش تصاویری هم رسم می‌کند.

● پس از مطالعه‌ی کتاب، با کشیدن تصاویری دنباله‌دار، یک گفت‌وگو تصویری درست می‌کند تا بچه‌های کوچک‌تر که قادر به مطالعه نیستند، با دیدن تصاویر، به موضوع داستان پی ببرند.

● با شروع مطالعه‌ی کتاب، هر دانش آموز برای هر یک از شخصیت‌ها ستونی درست می‌کند و در آن ستون صفات شخصیتی آن فرد را می‌نویسد، و این که از کجای این صفت وی پی برده است.

همه‌ی چیزهایی که برای این فعالیت نیاز دارید، یک گلوله‌ی کاموا و انتخاب یک داستان است. بچه‌ها باید به شکل دایره تک اتفاق بنشینند.

یکی از دانش آموزان سر گلوله‌ی کاموایی را در دست می‌گیرد و به جمله‌ای، داستان معروفی را شروع می‌کند. سپس آن دانش آموز در حالی که سرخ در دستش است، گلوله را به سمت دانش آموز دیگری که

می خواهد بقیه‌ی داستان را بگوید، هدایت می‌کند. این کار تا انتهای داستان ادامه می‌یابد. گلوله‌ی کاموایی، بین بچه‌ها می‌چرخد و هر کس جمله‌ای از داستان را تعریف می‌کند. در پایان، شما با نخ‌های کاموایی شبکه‌ی نار عنکبوتی در جمع دانش‌آموزان خود ایجاد کرده‌اید. بچه‌ها حتی برای ایجاد تنوع می‌توانند، بالبداهه داستان‌هایی خلق کنند که هر جمله‌اش را یکی از آن‌ها بیان کرده است (مارلین ویلند).

در درس طرز کار سلول، از دانش‌آموزان بخواهید تصاویر کارتون‌ی با موضوع سلول درست کنند. بچه‌ها باید با هدف نشان دادن مراحل زندگی سلولی، داستان مصوری به نام (یک روز در زندگی موجود زنده) بسازند. در هر صحنه از داستان، مکالمات اجزای سلول، جزئیات کار، حرکت، تقسیم‌پذیری و تغذیه‌ی این موجود زنده را آشکار سازند. دانش‌آموزان می‌توانند پس از رسم تصاویر، با استفاده از مواد گوناگون مثل ماژیک، مداد شمعی، دستمال کاغذی، نی و انواع مهره‌ها به برجسته‌سازی بخش‌های گوناگون بپردازند و نمایی دو یا سه بعدی از کار خود ارائه دهند. به هر صحنه، می‌توانند عنوان جالبی نیز بدهند (بنی اشمیت).

مشاهده‌ی کرم‌های خاکی، اطلاعات زیادی در اختیار بچه‌ها قرار می‌دهد. از بچه‌ها بخواهید در زیر سنگ‌ها، خاک یا برگ‌ها به جست‌وجوی کرم‌های خاکی بپردازند و عکس‌العمل آن‌ها را مشاهده و یادداشت کنند. بچه‌ها خواهند فهمید که کرم‌های خاکی از نور آفتاب گریزانند و به سرعت داخل خاک

عقب‌نشینی می‌کنند (زیرا اشعه‌ی ماوراء بنفش برای آن‌ها مضر است). ضمناً با خشک شدن بدن مرطوبشان، دیگر نمی‌توانند تنفس کنند.

کرم‌های خاکی غذای مورد علاقه‌ی خود را دارند. برای یافتن این غذاها، چند کرم خاکی را در گلدانی بیندازید و روی آن را خاک بریزید. محیط گلدان را همواره مرطوب و خنک نگه دارید. هر روز انواع متفاوتی از برگ‌ها را روی سطح گلدان قرار دهید و در پایان روز بررسی کنید که چه مقدار از آن برگ‌ها خورده شده است. بدین ترتیب غذای مورد علاقه‌ی کرم‌ها را پیدا کنید.

یکی از راه‌های نمایش روحیه‌ی غرور و دل‌بستگی در مدرسه‌ی ما، خلق یک تابلوی بزرگ با استفاده از اثر دست‌همه‌ی بچه‌های مدرسه است. بچه‌ها ابتدا طرح‌های خود را رسم و مواد لازم را جمع‌آوری و سپس تعیین می‌کنند که از هر رنگ چند اثر دست لازم است. پس از این که اثر دست همه‌ی بچه‌های مدرسه حاضر شد، آن‌ها را روی تابلو، طوری کنار هم مرتب می‌کنند که به شکل نشان مدرسه، یعنی یک عقاب دربیاید. بچه‌ها در این پروژه قدرت کار گروهی را تجربه می‌کنند (لیندا گرتای زن).

برای تقویت قدرت مشاهده و دقت دانش‌آموزان، از آن‌ها بخواهید در متون روزنامه‌ها، مجلات، کتاب‌ها یا متون چاپ شده یا دست‌نویس عمومی، دنبال غلط‌های املایی بگردند. اصل مطلب یا کمی آن را روی تابلوی اعلانات با عنوان (کارآگاهان غلط‌های املایی) بچسبانید.

من در این فعالیت برای دانش‌آموزانم بیان می‌کنم که نقطه‌نظرات متفاوت نه تنها قابل

قبول‌اند، بلکه مورد تشویق قرار می‌گیرند. به این ترتیب که یک شیء با پیچیدگی‌های شکلی را در میان کلاس قرار می‌دهم. سپس هر دانش‌آموز باید تصویر آن شیء را از دید خودش رسم کند. وقتی کار نقاشی تمام شد، از بچه‌ها می‌خواهم تصاویرشان را با هم مقایسه کنند. در نقاشی هر یک از آن‌ها، چیزهای منحصر به فردی وجود دارند که نشان می‌دهند یک شیء از زوایای گوناگون، متفاوت دیده می‌شود. بعد از این فعالیت، بچه‌ها نسبت به عقاید دیگران با قلدردانی و احترام بیشتری برخورد می‌کنند (تام پستلکا).

من کلاس را به گروه‌های چهار تاشش نفره تقسیم می‌کنم. هر بار در هر گروه یک نفر انتخاب می‌شود. بقیه‌ی افراد گروه، همه چیزهای مثبتی را که راجع به او می‌دانند، بیان می‌کنند. من بچه‌ها را تشویق می‌کنم که تا موارد رفتاری و اخلاقی مثبت را بیان دارند، نه چیزهای دیگر مثل ویژگی‌های فیزیکی شخصی که قابل تغییر نیستند. هیچ سخن تحقیرآمیزی نباید زده شود. همه‌ی صحبت‌ها مثبت هستند. یکی از افراد گروه تمام موارد گفته شده را یادداشت می‌کند و در پایان یادداشت خود را به شخص موردنظر می‌دهد.

بعضی وقت‌ها که انتقادی از سوی والدین یا جامعه بر ما معلمان وارد می‌شود، احساس افسردگی می‌کنیم. می‌توانید پوشه‌ای برای خود تهیه کنید که هرگاه تأیید و تشکری در رابطه با شغل معلمی از طرف والدین یا همکاران یا شاگردانشان دریافت می‌دارید، آن را در این پوشه نگه‌داری کنید. در حالات افسردگی که نیاز فوری به بالا بردن روحیه دارید، به این پوشه مراجعه کنید (تری لیند کوئیت).

یکی از راه‌های نمایش روحیه‌ی غرور و دل‌بستگی در مدرسه‌ی ما، خلق یک تابلوی بزرگ با استفاده از اثر دست همه‌ی بچه‌های مدرسه است

فرایند تهیه و تولید برنامه‌ی درسی (۲)

عناصر برنامه‌ی درسی

حسین الوبدی

اشاره

در شماره‌ی قبل، ساختار دفتر برنامه‌ریزی و تالیف کتب درسی، علل تغییر برنامه‌های درسی و... را شرح دادیم. در ادامه، فرایند تهیه‌ی برنامه‌ی درسی توضیح داده می‌شود، که موضوع اصلی این سلسله از مقالات است. طی چند شماره‌ی آتی نیز، مراحل تولید، اعتباربخشی و تصویب آن را شرح خواهیم داد.

تهیه‌ی برنامه‌ی درسی یا برنامه‌ریزی درسی، فرایندی بسیار طولانی است. طی لایه‌ی بودن این فرایند بیش از ده دلیل مراحلی و وجود ایستگاه‌های بررسی آن است. به نظر می‌رسد، قبل از ورود به توضیح برنامه‌ی درسی و برنامه‌ریزی، لازم است این واژه‌ها را معنا کنیم. در متون برنامه‌ریزی درسی، برنامه‌ی درسی را معادل واژه‌ی «Curriculum» قرار داده‌اند. این کلمه از ریشه‌ی لاتین «Race Course» به معنای میدان حرکت و مسابقه یا فاصله و مقدار راهی است که افراد باید طی کنند تا به مقصد مورد نظر دست یابند^۱. با چنین تعریفی از برنامه‌ی درسی، برنامه‌ریزی درسی (Curriculum Development) را فرایند تولید برنامه‌ی درسی تعریف می‌کنند. به عبارت دیگر، برنامه‌ی درسی، حاصل فرایند برنامه‌ریزی درسی است. امروزه در منابع برنامه‌ریزی درسی، برنامه‌ی درسی را به صورت‌های گوناگون تعریف می‌کنند که برخی از آن‌ها عبارت‌اند از:

● برنامه‌ی درسی مجموعه‌ای از دروس و یا برنامه‌ای برای مطالعه است؛

● برنامه‌ی درسی مجموعه‌ای از تجربه‌ها و فعالیت‌های یادگیری است؛

● برنامه‌ی درسی شامل یک سلسله وقایع آموزشی طراحی شده است که به قصد تحقق نتایج آموزش برای یک یا چند دانش‌آموز پیش‌بینی شده است.

به این ترتیب ملاحظه می‌شود، آن چه به عنوان برنامه‌ی درسی از آن یاد می‌شود، فقط به کتاب درسی محدود نمی‌شود. اگرچه کتاب درسی اصلی‌ترین محتوای آموزش است، اما مؤلفه‌هایی مثل: اهداف، انتخاب محتوا و شیوه‌های سازمان‌دهی آن، سازمان‌دهی تجربیات یاددهی و یادگیری، ارزش‌یابی و سایر مواد آموزشی مثل کتاب راهنمای معلم، فیلم و سی‌دی‌های آموزشی را نیز می‌توان جزو برنامه‌ی درسی به شمار آورد. آن چه در حال حاضر به عنوان برنامه‌ی درسی در گفتمان‌های درسی دفتر برنامه‌ریزی و تالیف کتب درسی تولید می‌شود، شامل این بخش‌ها است^۲:

۱. مبانی برنامه

● مقدمه

- ضرورت‌ها و دلایل تغییر برنامه‌ی درسی؛
- فلسفه‌ی وجودی، ماهیت و ساختار ماده‌ی درسی؛
- اصول حاکم بر برنامه‌ی درسی؛
- رویکردها و جهت‌گیری‌های خاص برنامه

۲. عناصر و مؤلفه‌های برنامه‌ی درسی

۲-۱. اهداف برنامه

- الف) اهداف ماده‌ی درسی در پایه‌ی تحصیلی؛
- ب) اهداف ماده‌ی درسی در دوره‌ی تحصیلی

۲-۲. محتوای برنامه

- الف) بیان موضوعات اساسی ماده‌ی درسی در پایه‌ها و دوره‌های تحصیلی؛
- ب) بیان سرفصل‌ها و مفاهیم اساسی واحد یادگیری در پایه‌ها و دوره‌های تحصیلی؛
- پ) شیوه‌ی سازمان‌دهی محتوا؛
- ت) پیش‌بینی مواد و امکانات آموزشی برای ماده‌ی درسی.

۲-۳. سازمان‌دهی تجربیات یاددهی و یادگیری

- الف) توصیه‌ی روش‌های مناسب یاددهی و یادگیری؛
- ب) توصیه‌ی فعالیت‌های مناسب یاددهی و یادگیری

۲-۴. ارزش‌یابی

- الف) توصیه‌ی روش‌های مناسب ارزش‌یابی؛
- ب) توصیه‌ی ابزارهای مناسب ارزش‌یابی

۳. توصیه‌های اجرایی برنامه

- الف) روش‌ها و ضرورت‌های اشاعه‌ی برنامه؛
 - ب) صلاحیت‌های حرفه‌ای معلم.
- مقدم بر این‌ها، گاهی اوقات تولید برنامه‌ی درسی جدید نیازمند پژوهش‌های مشخصی است. بیش‌تر این پژوهش‌ها شامل نیازسنجی و مطالعات تطبیقی است که گاهی به صورت

انجام آن‌ها وقت بسیار زیادی را از اعضای گروه درسی و شورای برنامه‌ریزی آن می‌گیرد. بنابراین می‌توان انجام پژوهش و نیازسنجی را به عنوان اولین گام برای فرایند برنامه‌ریزی درسی در نظر گرفت. آن‌چه در ادامه می‌آید، توضیح هر یک از این مراحل است.

پژوهش و نیازسنجی: به طور معمول اولین گام در تولید برنامه‌ی درسی، پژوهش و نیازسنجی است. محورهای اصلی این پژوهش‌ها، مواردی هستند که در علل تغییر برنامه‌های درسی از آن‌ها نام برده شد. "نیازهای جدید معمولاً با بررسی سیاست‌ها و خط‌مشی‌های کلی و جدید در کشور و آموزش و پرورش، بررسی نتایج ارزش‌یابی از برنامه‌های درسی، نظرات معلمان، و مطالعه‌ی رویکردهای جهانی در زمینه‌های گوناگون برنامه‌ی ریزی درسی از دو بعد محتوا و روش، به دست می‌آیند. مثلاً در سال‌های اخیر، توجه به حفظ محیط زیست، اعتیاد و بحث سلامت، به ویژه آشنایی با ایدز و چگونگی مقابله با آن به عنوان نیازهای جدید برای پرداختن در برنامه‌های درسی مطرح شده است.

در چنین شرایطی، طراحان برنامه‌های درسی در دوره‌های متفاوت تحصیلی و در دوره‌ی راهنمایی و وظیفه دارند، به شرح و توصیف این موضوعات در برنامه‌های درسی خود بپردازند. البته برحسب ارتباط موضوع در برنامه‌های درسی، مثل علوم تجربی و علوم اجتماعی به طور مشخص و مستقیم، و در سایر برنامه‌ها مثل ادبیات، دینی و... به طور غیرمستقیم، به شرح این مسائل پرداخته می‌شود. ملاحظه می‌شود که در این جا مسائل گوناگون اجتماعی به صورت نیازهای جامعه مطرح شده و به صورت نیازهای برنامه‌های درسی درآمده‌اند و آموزش و پرورش وظیفه دارد، در برنامه‌های درسی و آموزشی خود، به آگاهی دانش‌آموزان امروز و شهروندان آینده بپردازد. در نیازسنجی ذکر دو نکته ضروری است. زاول این که تعیین نیازها معمولاً به سادگی انجام نمی‌شود و دوم، نیازهای جامعه باید به نیازهای برنامه‌ی درسی تبدیل شوند. به عبارت دیگر، آیا می‌توان هر موضوعی را در هر پایه‌ی تحصیلی برای دانش‌آموزان طرح کرد؟ پاسخ این سؤال

چنین است که طرح هر موضوع باید متناسب با رشد سنی و ذهنی، و پایه‌ی تحصیلی دانش‌آموزان و مرتبط با نیازهای جامعه باشد. به این ترتیب نمی‌توان هرگونه نیاز فردی و اجتماعی را مستقیماً در برنامه‌های درسی وارد ساخت. این تغییر و تبدیل، یعنی تولید نیاز برنامه‌ی درسی، باید منطبق و هماهنگ با نیازهای جامعه، صورت گیرد.

مطالعات تطبیقی: گاهی اوقات فقط تغییر سیاست‌ها و خط‌مشی‌ها، نظرات معلمان و ارزش‌یابی‌ها، و... تکلیف برنامه‌ریزان درسی را کاملاً مشخص نمی‌کنند و برنامه‌ریزان درسی برای یافتن راه‌حل‌های مناسب، ناچار از انجام مطالعات تطبیقی‌اند. مطالعه‌ی تطبیقی، بررسی محتوا و روش آموزش موضوعی خاص در چند کشور است و ارائه‌ی الگوی خاص برای آموزش و پرورش ایران، با توجه به مقتضیات عقیدتی و فرهنگی در کشور است. مثلاً در سال‌های اخیر، در دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی با انجام مطالعات تطبیقی مشخص شد که در دوره‌ی ابتدایی می‌توان به جای پرداختن به سه موضوع تاریخ، جغرافیا و علوم اجتماعی، یک درس تحت عنوان «مطالعات اجتماعی» مطرح کرد.^۱

در شماره‌ی آینده، ادامه‌ی فرایند تولید برنامه‌ی درسی را پی خواهیم گرفت.

زیرنویس

1. Zais, R, Curriculum: Principals and foundation, Crowell Company.

۲. از برنامه‌ی درسی تحت عنوان «راهنمای برنامه‌ی درسی» نیز یاد می‌شود. نگارنده اعتقاد دارد، آن‌چه در حال حاضر به عنوان «راهنمای برنامه‌ی درسی» تهیه می‌شود، بخش عمده‌ای از برنامه‌ی درسی است. کتاب درسی، کتاب راهنمای معلم و سایر مواد آموزشی، بخش‌هایی از برنامه‌ی درسی هستند که براساس دستورالعمل‌های خاص تولید می‌شوند.

ذکر این نکته ضروری است که به طور معمول برنامه‌ی درسی برای یک ماده‌ی درسی در یک دوره‌ی تحصیلی تهیه می‌شود و شامل همه‌ی بخش‌ها و فعالیت‌های آموزشی است که در طول یک دوره‌ی تحصیلی برای دانش‌آموزان تدارک دیده می‌شود.

۳. رجوع کنید به قسمت اول در شماره‌ی قبل مجله (شماره‌ی پی در پی ۵۹).

۴. برنامه‌ی درسی این درس تهیه شده است. اما هنوز کتاب‌های درسی مربوط به آن تألیف نشده‌اند.

در نیازسنجی ذکر دو نکته ضروری است: اول این که تعیین نیازها معمولاً به سادگی انجام نمی‌شود و دوم، نیازهای جامعه باید به نیازهای برنامه‌ی درسی تبدیل شوند

نمی‌توان هرگونه نیاز فردی و اجتماعی را مستقیماً در برنامه‌های درسی وارد ساخت. این تغییر و تبدیل، یعنی تولید نیاز برنامه‌ی درسی، باید منطبق و هماهنگ با نیازهای جامعه، صورت گیرد

برنامه‌ی درسی را معادل واژه‌ی «Curriculum» قرار داده‌اند. این کلمه از ریشه‌ی لاتین «Race Course» به معنای میدان حرکت و مسابقه با فاصله و مقدار آراهی است که افراد باید طی کنند تا به مقصد مورد نظر دست یابند

انسان
 دیگرهای اولیه پژوهش در هر زمانی امکان دارد به ذهن دانش آموز برسند. از جمله جناس که با سایر دانش آموزان مشهور صحبت
 می شود، آن را آب کنند. به دانش آموزان خاطر نشان کنید، زیاد به حافظه شان متکی نباشند و به جای این کار، آن ایده را در دفترچه ای جسی
 (دفترچه یادگیری) یادداشت کنند. این مقاله، ضرورت بهبود دفترچه یادگیری در فعالیت های پژوهشی را مطرح می سازد.

دفترچه یادگیری

راه های ترغیب دانش آموزان به فعالیت های پژوهشی

نویسنده: کریس واکینز، ایلین کارتل، کارولین لودی، پتی واکر، کارولین والی
 ترجمه و اقتباس: احمد شریفان

کلید واژه‌ها

دفترچه‌ی یادگیری، فعالیت پژوهشی، ثبت مشاهدات.

اغلب ما برای ثبت و نگهداری آنچه که درباره‌ی موضوعی یاد گرفته‌ایم، دفترچه‌ای داریم، شما نیز می‌توانید دانش آموزان را ترغیب کنید تا از طریق دفترچه‌ی یادگیری، یادگیری‌شان را بهبود بخشند و توسعه دهند. زیرا محتوای این دفترچه، شیوه‌ی یادگیری دانش آموز را در معرض دیدش قرار می‌دهد. حتی وقتی بعضی از جنبه‌های یادگیری دانش آموز آشکار نباشد، دفترچه‌ی یادگیری می‌تواند برای دست‌رسی به نحوه و رویکرد یادگیری‌اش به او کمک کند.

دانش آموزان روش‌های متفاوتی برای تهیه‌ی دفترچه‌ی یادگیری دارند. هر چند می‌توانند با مراجعه به دفترچه‌ی یادگیری یکدیگر، از جنبه‌های مفید یادگیری و طرز تهیه‌ی دفترچه‌ی یادگیری همدیگر آگاه شوند، اما وقتی می‌خواهند دفترچه‌ی یادگیری خودشان را تهیه کنند، متفاوت از یکدیگر عمل خواهند کرد.

نحوه‌ی ثبت یادگیری‌ها در دفترچه‌ی یادگیری

دانش آموزان می‌توانند با نوشتن افکارشان، به نحوه‌ی بازخورد و یادگیری‌هایشان کمک کنند. دفترچه‌ی یادگیری می‌تواند فعالیتی رضایت‌بخش و تقویت‌کننده‌ی یادگیری باشد.

برخی از دانش آموزان، اول به دنبال کارهایی می‌گردند که بتوانند در دفترچه‌ی یادگیری‌شان بنویسند و سپس نسبت به نوشته‌هایشان بازخورد می‌دهند. البته باید به خاطر داشته باشیم که دانش آموزان از سبک‌های یادگیری متفاوتی استفاده می‌کنند. در زمان‌های گوناگون نوشته‌هایشان متفاوت است. شاید در یک روز نوشته‌های آنان زیاد و در روز دیگر کم باشد، و از نوشته‌ها در بعضی از روزها زیاد استفاده کنند و یا این که چند هفته‌ای اصلاً به آن‌ها مراجعه نکنند. به هر حال، تهیه‌ی دفترچه‌ی یادگیری کار خوبی است، به شرطی که به عنوان یک عادت یادگیری در دانش آموزان تثبیت شود. زیرا آنان می‌توانند از آن برای کمک و بهبود یادگیری‌شان استفاده کنند.

دانش آموزان می‌توانند دفترچه‌ی یادگیری را برای ارائه و اندیشه در موارد زیر مورد استفاده قرار دهند:

- تکلیف گروهی و مشارکتی؟
- ارتباط بین فعالیت‌های گوناگون یادگیری؟
- واکنش به مطالبی که خوانده یا شنیده‌اند؟
- اهمیت دادن به وقایع یادگیری در کلاس درس، مدرسه و یا...؟
- آنچه که درباره‌ی رویکردشان به یادگیری یاد گرفته‌اند؟
- چگونه تغییراتی که در انجام تکلیف یا وظیفه‌ی محوله به وجود آورده‌اند؟
- و یا هر بخشی که در یادگیری تکلیف جابه‌جا کرده‌اند.

تهیه و استفاده از دفترچه‌ی یادگیری، به مهارت‌های فرایادگیری (یادگیری درباره‌ی یادگیری) دانش آموز می‌افزاید

دفترچه‌ی یادگیری، آن چه را که دانش آموز با خودش فکر کرده است، نشان می‌دهد. البته دانش آموز از دفترچه‌ی یادگیری می‌تواند برای پرسیدن سؤال‌هایی از خودش و تلاش برای جواب دادن به آن‌ها سود ببرد.

سؤال‌های زیر می‌توانند برای بهبود منعکس کردن فرایند یادگیری در دفترچه‌ی یادگیری به دانش آموز کمک کنند:

- چرا انجام این تکلیف یا وظیفه برایم مهم است؟
- کدام روش را برای انجام این تکلیف مورد استفاده قرار دهم؟
- در یادگیری این تکلیف، یادداشت‌هایی چه کمکی می‌کنند؟ چگونه؟

● زمانی که شروع به انجام تکلیف کردم، چه احساسی داشتم و چگونه این احساس بر نحوه‌ی انجام دادن تکلیف اثر گذاشت؟
● چگونه با اعضای گروه و روی تکلیف کار کردم؟ چه منابعی برایم مفید بود؟ آیا توانستم در زمینه‌ی بحث اثرگذار باشم؟
تهیه و استفاده از دفترچه‌ی یادگیری، به مهارت‌های فرایادگیری (یادگیری درباره‌ی یادگیری) دانش آموز می‌افزاید.
بنابراین، در تهیه‌ی دفترچه‌ی یادگیری به دانش آموزان کمک کنید: به آنان آموزش دهید که مطالب را به طور خلاصه و منسجم در دفترچه‌ی یادگیری بنویسند؛ و به آنان خاطر نشان سازید که دفترچه‌ی یادگیری را همیشه و در هر کجا به همراه و در دست‌رس داشته باشند. نمونه‌ای از دفترچه‌ی یادگیری که توسط دانش آموزان تهیه شده، در زیر آمده است:

لغت	تعریف	نمونه‌ی گرافیکی
فورباغه	فورباغه‌ها ستون فقرات دارند، خون سرد هستند و از تخم بیرون می‌آیند.	

در این دفترهای یادداشت، دانش آموزان به طور فعال به اطلاعاتی که در کلاس یادداشت کرده‌اند، پاسخ می‌دهند و یادداشت‌های سمت راست آن را می‌خوانند و در سمت چپ خلاصه‌ی آن را به صورت نوشته یا نمودار نشان می‌دهند. به این منظور توصیه می‌شود که یادداشت‌های سمت چپ را به صورت تجربه‌های شخصی، خلاصه کردن، کارتون، نقشه‌های گرافیکی، شعر، استعاره و تشریح کردن ارائه کنید.

سمت راست	سمت چپ
راهبردهای به یادسپاری به سه دسته‌ی عمده‌ی: ۱. روش حفظ طوطی وار مطالب، ۲. روش‌های یادگیری بادیار، و ۳. روش‌های یادگیری مطالب معنی دار تقسیم می‌شوند. راهبردهای حفظ طوطی وار مطالب، خود به چهار راهبرد تقسیم می‌شوند: ۱. بخش بخش حفظ کردن، ۲. تمرین برانگنده، ۳. رعایت توالی مناسب مطالب و ۴. پیرآموزی تقسیم می‌شوند و ...	بخش بخش حفظ کردن راهبردهای حفظ طوطی وار مطالب تمرین برانگنده رعایت توالی مناسب مطالب پیرآموزی راهبردهای به یادسپاری راهبردهای بادیار راهبردهای حفظ مطالب معنی دار

1. watkins, chris; carnell, Eileen; Lodge, caroline; wagner, patsy and whalley, caroline. (2000). Learning about Learning: Resources for supporting effective Learning. London: Routledge Falmer.

الگوی تدریس

پژوهش آموزشی

زهرا حریر فروش - مهرناز صادقی

اشاره

در ادامه‌ی ارائه‌ی الگوهای تدریس در این شماره نیز یکی دیگر از الگوها معرفی می‌شود. فراموش نکنید، در صورتی که تجربه‌ای از کاربست این الگوها دارید، آن را مکتوب کرده و برای مجله ارسال کنید.

نقش بسیاری از مراکز آموزشی در دبستان، راهنمایی و دبیرستان گرفته تا دانشگاه، انتقال دانش است و مربیان، فراگیران را به حفظ مطالب وامی‌دارند و در پایان سال تحصیلی محفوظات آن‌ها را اندازه می‌گیرند. در حالی که در تعریف یادگیری گفته می‌شود: یادگیری تغییر رفتار از راه تجربه است، یعنی از طریق تجربه و فعال شدن دانش آموزان، تعبیراتی اساسی در عبادات، گرایش‌ها، نگرش‌ها، تعالیات، شیوه‌ی برخورد و دانش آن‌ها حاصل می‌شود.

بنابر این می‌توان در مدارس روش علمی، و پژوهش را به دانش آموزان آموزش داد. تا آن‌ها همسایه اجرای مطالعات علمی در زندگی، از قدرت تفکر خود در یادگیری استفاده کنند و برای تیل به این امر باید با یک یا چند مسئله‌ی اساسی مواجه شوید.

پس بهتر است مباحث درسی به صورت مسئله مطرح شوند تا دانش آموز با راهنمایی معلم به حل مسئله و تشریح علمی آن بپردازد. همچنین، چون محیط کلاس محیطی

جمععی است، آموزش باید با شرایط فعالیت جمعی سازگار باشد. در محیط‌های اجتماعی، فرایندهای جمعی مثل سازگاری، هم‌کاری، مخالفت، توافق و تبادل نظر جریان دارند و دانش آموزان باید به کارهای جمعی تشویق و برای شرکت در فرایندهای اجتماعی آماده شوند. روش پژوهش از طریق تفکر، جمع‌آوری اطلاعات، بیان نظریات دیگران، ارائه‌ی طرح و نظریه‌ی تازه و ارزیابی و بررسی آن، زمینه‌ی فعالیت‌های اجتماعی را فراهم می‌کند و افراد را برای شرکت مؤثر در فرایندهای اجتماعی آماده می‌سازد. آموزش از طریق پژوهش و تفکر، حتی در شرایطی که وسایل و امکانات آموزش محدود باشند، قابل اجراست.

امروزه، تربیت معریزی‌ها و تصمیم‌گیری‌ها در عرصه‌های گوناگون اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، هنری و ورزشی و در صورتی موفق خواهند بود که تربیت‌های پژوهش‌آموز باشند. به

همین منظور، اهداف زیر که الگوی الگوی تدریس پژوهش آموزشی، در بردارد دانش آموزان به چربان بخش پژوهش است.

در الگوی تدریس پژوهش آموزشی، معلم دانش آموزان را در موقعیت مسئله قرار می‌دهد و چند سؤال حالت و تفکر بر انگیز از متن درس مطرح می‌کند.

سپس دانش آموزان شیوه‌ی اجرا، نظم می‌دهند، اطلاعات را جمع‌آوری و نتایج پژوهش را استخراج می‌کنند و سپس از یافته‌های پژوهش گزارش می‌دهند. کلاس ارائه می‌دهند.

موضوع پژوهش را می‌توان به گونه‌ای تعیین کرد که مورد توجه همه‌ی دانش آموزان قرار گیرد. در این حالت، عده‌ی بیشتری از دانش آموزان در کار پژوهش شرکت خواهند کرد. اجرای این الگو توصیه می‌شود که انجام پژوهش به صورت گروهی صورت پذیرد.

هدف اساسی این الگو، تعریف فرایندهای تفکر استقرایی و استدلالات علمی است، استفاده از این الگو مست می‌شود، درک و فهم مفاهیم علمی، تفکر خلاق و مهارت‌های تفکر. اطلاعات و تجربه و تحلیل آن‌ها پس باید

ساده باور، خطر به پیرایه اصلی پژوهش آموزشی، ریچارد ساچمن، عموم دانش آموزان توانایی آن‌ها دارند که فرایند پژوهش را پی‌گیری کنند. علاوه بر این، برای هر موضوع درسی، روش یا الگوی پژوهشی خاصی وجود دارد که برای یادگیری شیوه‌ی پژوهش، دانش آموزان باید مهارت‌ها و توانمندی‌هایی در زمینه‌ی جست‌وجو و آماده‌سازی اطلاعات به دست آورند و تا حدی اصول مربوط به منطق و بحث و معاد را دریابند.

مراحل اجرای

الگوی تدریس پژوهش آموزی

مرحله ی نخست:

انتخاب و مشخص کردن مسئله:

قرار دادن دانش آموزان در موقعیت مسئله و هماهنگی با گروه ها و آزمایشگاه مدرسه، به منظور تهیه ی وسایل و امکانات مورد نیاز.

مرحله ی دوم:

بیان مسئله: بیان دقیق موضوع،

اهداف و سؤال های مورد پژوهش و فرضیه سازی دانش آموزان.

مرحله ی سوم:

جمع آوری اطلاعات: به دست

آوردن اطلاعات به منظور بررسی فرضیه ها، انجام آزمایش برای تعیین درستی یا نادرستی فرضیه ها، و مشاهده ی دقیق و یادداشت برداری.

مرحله ی چهارم:

تجزیه و تحلیل اطلاعات:

بررسی و سازمان دهی اطلاعات، جمع بندی و نتیجه گیری از اطلاعات کسب شده، و قضاوت درباره ی درستی یا نادرستی فرضیه ها.

مرحله ی پنجم:

ارائه ی گزارش: توضیح معلم

درباره ی روش نوشتن گزارش پژوهش، ارائه ی گزارش توسط دانش آموزان به صورت کتبی یا شفاهی، و بررسی و ارزش یابی گزارش گروه ها. برای مثال فرض کنید معلمی می خواهد در کلاس زمین شناسی یا درس علوم تجربی راهنمایی تحصیلی درس «چگونه سنگ ها متلاشی می شوند؟» را تدریس کند. راهی که او برای تدریس به شیوه ی پژوهش آموزی انتخاب کرده، چنین است:

مرحله ی اول: انتخاب و

مشخص کردن مسئله

در این مرحله برای آن که معلم

دانش آموزان را در موقعیت مسئله قرار دهد، ابتدا چند قطعه سنگ که قبلاً شکستگی آن ها را آزمایش کرده است، روی شعله ی گاز قرار می دهد. در حالی که سنگ ها گرم می شوند، سؤالات زیر را مطرح می کند:

○ چرا سنگ ها پس از گرم شدن می شکنند؟

○ گرما و سرما روی سنگ ها چه اثری دارد؟

مرحله ی دوم: بیان مسئله

در این مرحله باید به تحلیل موقعیت مسئله پرداخت. به این معنا که باید به طور واضح و آشکار، مسئله برای دانش آموزان بیان شود. معلم موضوع را روی تابلوی کلاس می نویسد. موضوع پژوهش، هدف ها را به طور آشکار بیان می کند (اهداف پژوهش). او سؤال ها را دوباره مطرح می کند (سؤال های پژوهش)، و از دانش آموزان می خواهد فرضیه سازی کنند (فرضیه های پژوهش).

معلم می گوید: «فرضیه یعنی برای سؤالی که در ذهن دارید، پاسخی احتمالی پیدا کنید. البته فرضیه ی شما یک عقیده است که باید آزمایش شود. یعنی فرضیه باید قابل آزمایش باشد.»

مرحله ی سوم: جمع آوری اطلاعات

در اجرای این مرحله، معلم ابتدا مطمئن می شود، فرضیه هایی که دانش آموزان ساخته اند، قابل آزمون است. برای آزمون فرضیه ها باید به جمع آوری اطلاعات پرداخت. این کار از طریق انجام آزمایش، مشاهده، مطالعه، مصاحبه، پرسش نامه و ... امکان پذیر است (رعایت نکات ایمنی در انجام آزمایش ها ضرورت دارد). در پایان

مرحله ی سوم، دانش آموزان اطلاعاتی درباره ی مفهوم انقباض، انبساط و نحوه ی متلاشی شدن سنگ ها به دست می آورند.

مرحله ی چهارم: تجزیه و تحلیل اطلاعات

در این مرحله که در واقع هسته ی اصلی پژوهش است، دانش آموزان اطلاعاتی را که از منابع ذکر شده (آزمایش، مشاهده و ...) گردآوری کرده اند، بررسی و سازمان دهی می کنند. در واقع در این مرحله دانش آموزان در صدد نتیجه گیری و پاسخ گویی به سؤال یا سؤال های پژوهش هستند. آن ها باید به درستی فرضیه های خود پی ببرند و این کار را از طریق تجزیه و تحلیل اطلاعات انجام دهند.

ممکن است دانش آموزان براساس اطلاعات و نتایج نهایی و فعالیت های انجام گرفته، انواع سنگ ها را طبقه بندی کنند و با برای تکمیل اطلاعات، به صورت گروهی برای پژوهش بیش تر به دامنه ی کوه و یا کنار جاده بروند و شکستگی انواع سنگ ها را از نزدیک ببینند.

مرحله ی پنجم: ارائه ی گزارش

در این مرحله، دانش آموزان نتایج کلی و پاسخ های قطعی را که از انجام آزمایش و سازمان دهی و تجزیه و تحلیل اطلاعات به دست آورده اند، ارائه می دهند. این گزارش شامل موضوع، هدف، پرسش ها، فرضیه های پژوهش و شرح و نتایج آزمایش ها و سپس تأیید درستی و نادرستی فرضیه ها و نتیجه گیری پیشنهاد گروه است.

زیرنویس

1. Richard Suchman

بهتر است مباحث
درسی به صورت
مسئله مطرح شوند
تا دانش آموز با
راهنمایی معلم، به
حل مسئله و تشریح
علمی آن بپردازد

ورودی سیستم (بخش اول) پس از وارد شدن به بخش دوم، در فرایند سیستم متأثر می‌شود و سپس به صورت خروجی (بخش سوم) از سیستم بیرون می‌رود. در هر سیستم، نسبت خروجی به ورودی که «تابع تبدیل سیستم» نامیده می‌شود، اهمیت فراوانی دارد. مهم‌ترین نکته، نحوه‌ی طراحی هسته‌ی فرایند است، به گونه‌ای که علاوه بر به دست آوردن خروجی موردنظر، سیستم از پایداری نسبی برخوردار باشد.

۲-۲. بازخورد

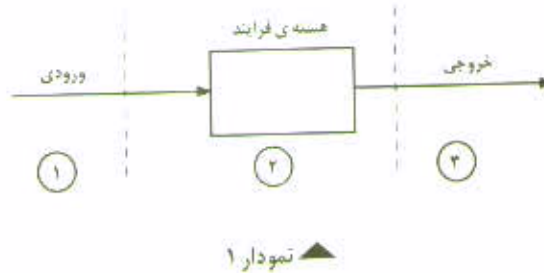
برای پایداری سیستم، باید از خروجی نمونه‌برداری و آن را با ورودی تلفیق کرد. این عمل باعث می‌شود، تابع تبدیل سیستم به گونه‌ای تصحیح شود که پایداری مطمئن

منظور از تکلیف شب در این مقاله، همان آکار درسی خارج از کلاس^۱ است. این مقاله به بیانی ساده و روشن، درصدد تسهیل جایگاه تکلیف شب در فرایند آموزش، و نیز بیان مواردی است که توجه به آن‌ها، اثرات آموزشی و انگیزشی تکلیف شب را تقویت می‌کند. گروه مخاطب این مقاله در مباحث عمومی همه‌ی همکاران، و در موارد خاص همکاران مدارس راهنمایی است.

۲. سیستم آموزشی

۲-۱. نگرش کلی

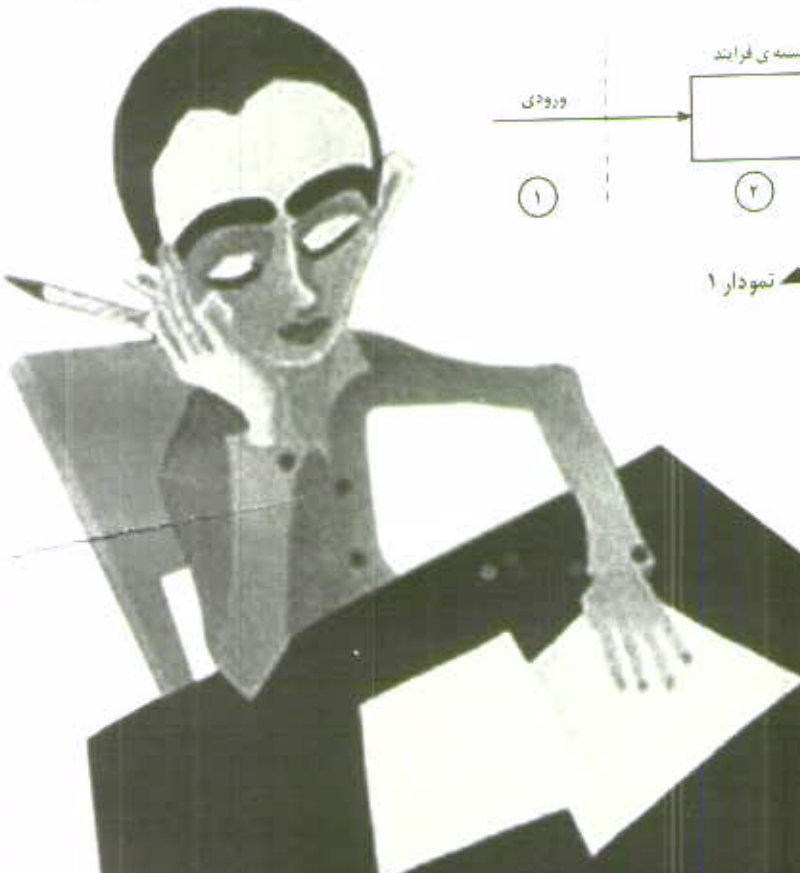
هر سیستم، در یک نگاه کلی از سه بخش تشکیل می‌شود. (نمودار ۱)

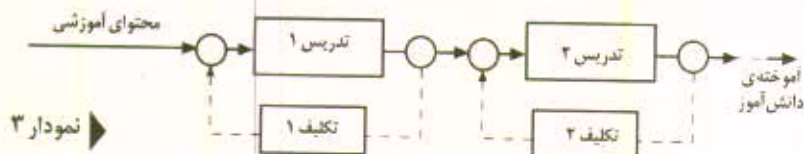

تکلیف دادن معلمان در سال حاضر، جزئی از برنامه‌های غیر قابل انکار مدارس است. گویی بدون تکلیف دادن و بازخواستن بررسی و مرور آن‌ها، برآیند آموزش کامل می‌شود، هرچند که معانی تعبیر زیادی می‌توان از تکلیف شب داشت، اما در این سلسله مطالب، ضمن نگرش به نقش و کارکرد آن از دید علمی، زوایای پوناگون این بحث را بررسی می‌کنیم.

علی توکلی بی‌نا

تکلیف شب ۱

نمودار ۳

در یک نگرش کلی هسته‌ی فرایند عبارت است از تدریس معلم به دانش آموز؛ در این حالت، ورودی محتوای آموزشی، و خروجی آموخته‌ی دانش آموز است.

باید در نظر داشت که تعامل در کلاس با دانش آموز اولین بازخورد، تکلیف دومین بازخورد و آزمون سومین بازخورد در یک فرایند آموزشی است. یک سیستم آموزشی موفق، از هر سه بازخورد بیان شده به خوبی بهره می‌برد. (نمودار ۳)

نکته‌ی مهم دیگر این است که تکلیف شب به صورت هم‌زمان، هم برای معلم و هم برای دانش آموز بازخوردی مناسب است. و اگر به درستی انجام شود، معلم رفتار آموزشی خود را، و دانش آموز رفتار آموختن خود را به صورت متناسب تصحیح می‌کند.

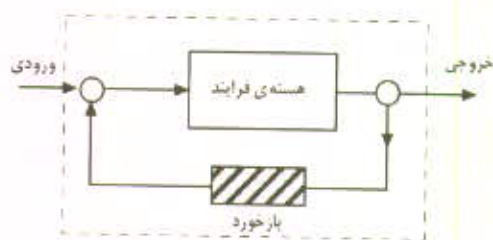
۳. مراحل آموزش و نقش تکلیف از منظری دیگر

وقتی معلم مطالبی را به دانش آموز تدریس می‌کند، تنها گام اول آموزش انجام شده است. اگر در همین نقطه آموزش تمام شود، با گذشت فاصله‌ی زمانی کوتاهی، دانش آموز اکثر آموخته‌ها را از یاد می‌برد. اصطلاحاً به این گام اول، «مرحله‌ی گذرا» یا «مرحله‌ی ناپایداری» در آموزش می‌گویند. برای آن که این سیگنال آموزشی، حالت پایدار و ثابت بیابد، باید گام‌های بعدی آموزش نیز طی شود تا نهایتاً به مرحله‌ی ثابت، یا «مرحله‌ی استقرار» در آموزش برسیم. پس از این مرحله، آموخته‌ها با وجود دانش آموز عجین می‌شوند و در ذهن او به صورت مستمر باقی می‌مانند.

معلم‌ان زیادی هستند که وقتی از نتیجه‌ی آزمونی ناخوش شوند، بیان می‌دارند که پس از تدریس در کلاس با سؤالاتی که از دانش آموزان پرسیدم، متوجه شدم همه درس را فهمیده‌اند، اما نمی‌دانم چرا نتیجه‌ی آزمون چنین است. گاهی این سؤال برای دانش آموزان هم ایجاد می‌شود، یعنی پس از تدریس او احساس کرده که درس را کاملاً متوجه شده، اما در آزمون نتیجه‌ی دلخواه را نگرفته است.

حقیقت این است که غالباً، هم احساس معلم و هم احساس دانش آموز صحیح است. اما نکته این جاست که این احساس در «مرحله‌ی گذرا»، یعنی بلافاصله پس از تدریس حاصل شده است. اما سایر مراحل آموزش تا مرحله‌ی استقرار طی نشده‌اند. بنابراین با وجود آن احساس، مطلب در ذهن دانش آموز پایدار نشده و

بباید. عمل بازخوردگیری [فیلبک منفی] در همه‌ی سیستم‌ها امری ضروری و اجتناب‌ناپذیر به شمار می‌آید و بدون آن، سیستم به سرعت مستهلک می‌شود. گرچه این روش ضروری، سرعت فرایند را در سیستم کاهش می‌دهد، اما پایداری قابل اطمینانی به سیستم می‌دهد.

هسته‌ی فرایند نهایی

نمودار ۲

طبیعی است که در این سیستم نهایی، هسته‌ی فرایند جدیدی شکل می‌گیرد که در نمودار ۲ نمایش داده شده است و بر این اساس تابع تبدیل جدیدی برای سیستم نهایی به دست می‌آید.

۳-۲. تطبیق با سیستم آموزشی

سیستم آموزشی ساده‌ای را در نظر می‌گیریم که مشکل از یک معلم، دانش آموز و محتوای آموزشی است. در یک نگرش کلی هسته‌ی فرایند عبارت است از تدریس معلم به دانش آموز؛ در این حالت، ورودی محتوای آموزشی، و خروجی آموخته‌ی دانش آموز است.

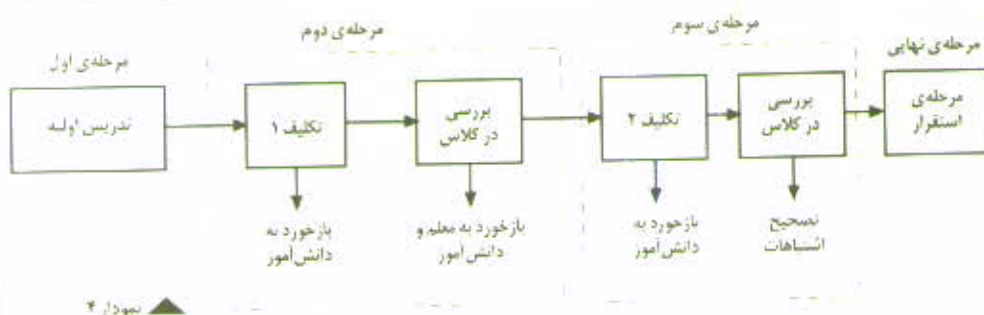
اگر این فرایند در جلسات متوالی آموزش، بدون هیچ گونه بازخوردی از آموخته‌های دانش آموز صورت پذیرد، بدیهی است که سرعت عمل بسیار بالا خواهد بود و طی مدت کوتاهی می‌توان مطالب فراوانی را تدریس کرد. اما کیفیت خروجی، و نیز تاب آوردن دانش آموز در این سیستم به صورت اساسی محل سؤال است.

معلم، به صورت طبیعی از این سیستم به گونه‌ای که بیان شد، استفاده نمی‌کند. بلکه با طرح سؤال ضمن درس از دانش آموز، دادن تکلیف و نهایتاً گرفتن آزمون، از آموخته‌های او بازخورد مناسب می‌گیرد و رفتار آموزشی را تصحیح می‌کند. و جز این چه چاره، گرچه سرعت فرایند آموزشی کاهش می‌یابد.

۳-۴. تکلیف شب در سیستم آموزشی

پس نقش تکلیف شب، نقش مهم بازخورد در یک سیستم است.

خصوصاً این که نتایج بررسی های سال های اخیر در کشور ما، حکایت از آن دارد که درصد قابل توجهی از دانش آموزان یا در انجام تکالیف کوتاهی می کنند و یا بدون دقت و کیفیت مناسب، تنها رفع تکلیف می کنند

▲ نمودار ۴

نتیجه ی آزمون مطلوب نبوده است. (نمودار ۴)

پس تکلیف شب، نقش مهم کامل کردن مراحل آموزش تا مرحله ی استقرار را بر عهده دارد.

۴. نکات پیشینی

با توجه به نقش تکلیف از دو منظر سیستمی و مرحله ای، مشکل اساسی این است که در صورت استقبال نکردن دانش آموزان از تکلیف شب، طبیعی است که فرایند آموزش به صورت کامل انجام نمی پذیرد. خصوصاً این که نتایج بررسی های سال های اخیر در کشور ما، حکایت از آن دارد که درصد قابل توجهی از دانش آموزان یا در انجام تکالیف کوتاهی می کنند و یا بدون دقت و کیفیت مناسب، تنها رفع تکلیف می کنند. واقعیت این است که در این مشکل عوامل متعددی دخیل هستند، اعم از عوامل اجتماعی، انگیزشی و آموزشی.

متأسفانه پرداختن به شرایط کنترلی، ناکنون کمک قابل توجهی به حل این مشکل نکرده است. ما به عنوان معلم، بدون آن که سایر عوامل را نفی کنیم، باید در طرح، نحوه و ارائه ی تکلیف شب، نکات لازم را رعایت کنیم تا حداقل از این سو، کونهای صورت پذیرفته باشد. ویی شک همین موضوع تأثیر به سزایی در تعدیل این مشکل خواهد داشت. و آن دسته از همکارانی که به موارد پیشین کم توجه دارند و بیش تر موارد پسین را رعایت می کنند، کنترل دقیق و سخت گیرانه ی تکالیف و...، قطعاً به نتیجه ی آموزشی مورد نظر دست نمی یابند.

لذا باید برای سؤالات این پاسخ مناسب داشته باشیم:

۴-۱. در طرح تکلیف شب چه نکاتی باید رعایت شوند؟

از نظر:

● ارتباط با محتوای آموزشی تدریس شده؛

● ترتیب و سطح دشواری سؤالات در تکلیف؛

● حجم و میزان تکلیف.

۴-۲. دانش آموز را ملزم به رعایت چه مواردی بکنیم؟

از نظر:

● نحوه ی نگارش تکلیف؛

● زیبایی ظاهری تکلیف؛

● نحوه ی وقت گذاری روی تکلیف؛

● نحوه ی بررسی تکلیف خود.

۴-۳. پس از انجام تکالیف، چه مواردی باید مورد توجه قرار گیرند؟ از نظر:

● نحوه ی بازدید تکلیف و بازخوردهای پسین (تشویق و تنبیه)؛

● نحوه ی بررسی و حل تکلیف در کلاس.

۴-۴. و آیا برای دانش آموزان خاص، باید تکالیف ویژه

در نظر گرفت یا نه؟ (مانند دانش آموزان مستعد و خلاق

در یک درس، یا دانش آموزان پایین سطحی.)

در این سلسله مقالات، ضمن پر هیز ار طولانی

شدن بحث سعی می شود، پاسخ های سرراستی به این

سؤالات داده شود. اما تذکر دو نکته بسیار ضروری

است. اول این که تنها توجه علمی به این نکات، به هیچ

وجه جای ارتباط فعال با دانش آموز و نیز تجربه ی کاری

همکاران را پر نمی کند. و دوم این که سایر عوامل

اجتماعی دخیل، از موضوع و مسئولیت این مقاله خارج

است. و ذکر نکات به معنای نفی آن عوامل که بعضاً

بسیار مهم اند، نیست. تا شماره ی آینده در مورد پاسخ

این سؤالات فکر کنید.

زیرنویس

۵۰۱ نکته برای معلمان

نوشته‌ی: دکتر رابرت دی. رمزی
ترجمه‌ی: مرتضی مجدفر / وحیدرضا نعیمی

اشاره

از شماره‌ی قبل، ارائه‌ی مطالب کتاب «۵۰۱ نکته برای معلمان» را آغاز کردیم. در شماره‌ی قبل، به غیر از مقدمه‌ی مؤلف، مقدمه‌ی مترجمان و چگونگی آماده‌سازی متن، ۳۶ نکته را نیز درج کردیم. در این شماره و برای بخش دوم، نکته‌های ۳۷ تا ۱۰۰ را ارائه خواهیم داد. این مجموعه مقالات، با صفحه‌آرایی متفاوت و با شماره‌گذاری جداگانه در پاصفحه‌ها تقدیم خوانندگان مجله می‌شود و همکاران گرامی می‌توانند در پایان دوره، با مراجعه به سایت «roshdmag.ir» و پرینت گرفتن از صفحات «pdf» شده، کل صفحات کتاب را یکجا در اختیار داشته باشند.

دانش آموزان دوره‌های بالاتر به تمویض می‌اندازند تا آن‌ها از بهره‌وری بالایی در یادگیری بهره‌مند شوند.

۳۷ برای ورقه‌های امتحانی و کارهای بیرون از کلاس دانش آموزان، از برچسب‌های نشویقی و انگیزشی استفاده کنید. علائم به این معنی هستند که از «کارت خوشم آمد» یا «کارت خوب بود».

۴۱ به دانش آموزان نشان دهید که چگونه وسایل، نوشته‌ها و کارهای خود را در منزل مرتب و منظم بکنند. هیچ وقت برای آموزش نظم به دانش آموزان، زود نیست.

۳۸ اجازه دهید دانش آموزان برای پاسخ به سؤالات، فرصت انتظار کافی داشته باشند. اگر کسی به سرعت برای پاسخ دادن داوطلب نشد، برای پر کردن فضای خالی شتاب نکنید. اندکی سکوت، فشار ظریفی بر دانش آموزان وارد می‌کند تا دانسته‌های خود را مرور کنند و مجدداً برای پاسخ دادن پیش قدم و با کلاس همراه شوند.

۴۲ هر از چندی به دانش آموزان اجازه بدهید به یکدیگر نمره بدهند. بگذارید هر کس کارنامه‌ای در مورد فعالیت‌های خودش تهیه و بخش‌های گوناگون آن را با شما مرور کند. در مورد هر بخشی که با آن موافق نیستید، بحث کنید.

۳۹ شرایطی فراهم آورید تا تعداد بیشتری از دانش آموزان برای خواندن متون کتاب‌های درسی در جمع هم کلاسی‌های خود، داوطلب شوند. هر قدر که بزرگ سالان برای بچه‌ها کتاب بخوانند، احتمال این که آن‌ها در بزرگ سالی کتاب بخوانند، بیشتر می‌شود.

۴۳ صرف نظر از برنامه‌های ویژه‌ای که برای توسعه‌ی سواد خواندن در مدرسه استفاده می‌شود، بر آموزش صداشناسی، به طور ویژه تأکید کنید. این تنها راه برای حصول اطمینان از این است که دانش آموزان مهارت‌های دائمی را در این زمینه کسب می‌کنند.

۴۰ در برنامه‌ریزی خود، درس‌های سخت را زمانی ارائه کنید که بچه‌ها بیشترین انرژی را دارند و در بهترین حالت هستند. حتی به همین علت است که برخی مدرسه‌ها، ساعات آغاز کار مدرسه را برای

۴۴ به تناوب از دانش آموزان خود پرسید، چگونه می‌توانیم عملکرد کلاس را بهتر کنیم و پیشنهادهای آنان را به بحث گروهی بگذارید.

۴۵ به دانش آموزان پیام‌رزیده به کره‌ی زمین و منابع آن، احترام بگذارند و از آن محافظت بکنند. فقط یک نسل طول خواهد کشید تا شهروندان آگاه از زیست بوم (اکولوژی)، با محیط زیست آشنی کنند.

۴۶ طرف دار پروپاقرص کتاب باشید. با صدای بلند کتاب بخوانید، به آرامی کتاب بخوانید، کتاب‌ها را به دانش آموزان نشان دهید و درباره‌ی آن‌ها صحبت کنید. هر چه بیشتر به کتاب اشتیاق ورزیده احتمال آن که دانش آموزان شما دچار «تب خواندن» شوند، بیشتر است.

۴۷ مهارت‌های اساسی حضور در مدرسه مانند تقویت حافظه، فنون امتحان دادن، فنون یادداشت‌برداری و نکات مربوط به مقابله‌ی متون گوناگون با یکدیگر را به دانش آموزان خود یاد بدهید. این مهارت‌ها کمک می‌کنند، دانش آموزان برای موفقیت آماده شوند.

۴۸ موفقیت‌های هر چند کوچک را جشن بگیرید. تشویق هیچ‌گاه هدر نمی‌رود.

۴۹ به یاد داشته باشید، بیشتر همیشه بهتر نیست. معلمی که بیشتر از همه صحبت می‌کند، یا بیش از همه تکلیف می‌دهد، همیشه بیشتر و بهتر از بقیه تدریس نمی‌کند.

۵۰ صرف‌نظر از درسی که تدریس می‌کنید، دایره‌ی واژگان دانش آموزان را گسترش دهید. کلمات، به دانش آموزان قدرت می‌بخشند و شما می‌توانید دهنده‌ی این قدرت به فراگیرندگان خود باشید.

۵۱ نویسندگان واقعی را به کلاس بیاورید، حتی اگر شده است از طریق اینترنت و ابزارهای ارتباطی آن. تعامل زنده بین دانش آموزان و نویسندگانی که کتاب منتشر کرده‌اند، باعث می‌شود، بچه‌ها بخواهند بیشتر بخوانند و بیشتر بنویسند. شگفت‌انگیز است که این کار، همان تأثیر را نیز بر افراد بزرگ سال و حرفه‌ای دارد.

۵۲ در دست‌رس باشید. نشستن پشت میز، حالت مناسبی نیست. سرپا بایستید، از پشت میز خارج شوید و با دانش آموزان کلاس درآمیزید. این کار حتی برای سیاست‌مداران نیز مفید است. از این رو برای شما هم می‌تواند مفید باشد.

۵۳ به دانش آموزان در حوزه‌های برنامه‌ریزی، تفکر و تصمیم‌گیری بیشتر، و در عرصه‌ی حفظ کردن، کپی کردن و تکرار کمتر تمرین بدهید.

۵۴ همیشه کلاس را سر وقت شروع کنید و به موقع به پایان برسانید. وقت‌شناسی، خود یک درس است؛ به علاوه این شغل شماست!

۵۵ هرگز درسی را که احساس می‌کنید آن را ضعیف تدریس کرده‌اید، دوباره تدریس نکنید و حتماً طرح درس خود را اصلاح کنید.

۵۶ سرقت (ادبی) توسط دانش آموزان در فعالیت‌های پژوهشی و کارهای بیرون از کلاس را دست کم نگیرید. نسخه‌برداری از اینترنت آسان است، ولی لذت کار اصیل را از دانش آموزان می‌گیرد.

۵۷ از پرسش‌های چندگزینه‌ای و سؤال‌هایی که دانش آموزان پاسخ صحیح آن‌ها را صرفاً با یک علامت ساده مشخص می‌کنند، کمتر استفاده کنید. این گونه پرسش‌ها، نمی‌توانند مهارت‌های متنوع و فراوانی را در دانش آموزان تقویت کنند.

۵۸ اگر برخی مواقع و از سر ضرورت مجبورید از همکاران خود درخواست کنید به جای شما به کلاس بروند، برای جانشینان خود، طرح درس خوب طراحی کنید. فرستادن قربانیان ساده‌دل به کام شیر، از مدت‌ها پیش منسوخ شده است.

۵۹ همه‌ی داستان‌های خوب، «قلاب»ی دارند که علاقه‌ی خواننده را از همان ابتدا جلب می‌کند. درس خوب هم همین گونه است. قلاب‌های درس‌های خودتان را شناسایی کنید و به کار ببرید.

۶۰ همیشه فقط دانش آموزانی را که دستشان را بلند می‌کنند، فراخوانید. این کار باعث می‌شود، بچه‌های دیگر به حال خود رها شوند.

۶۱ روش تعیین نمره را ساده کنید. سازوکار نمره‌دادن به دانش آموزان نباید خیلی پیچیده باشد.

۶۲ هر از چندی به دانش آموزان خود استراحت بدهید، به طوری که برخی مواقع، آخر هفته تکلیف نداشته باشند.

۶۳ بدانید دانش آموزان همواره در حال یادگیری هستند؛ حتی تعطیلی نیز بخشی از برنامه‌ی درسی آن‌هاست. از این رو برای ایام تعطیل بچه‌ها نیز برنامه‌هایی هر چند به شکل غیر رسمی پیش‌بینی کنید.

۶۴ قبل از آغاز درس، توجه همه را جلب کنید. این کار، ارزش انتظار را دارد.

۶۵ گاهی کتاب بهترین آموزگار است. برخی کتاب‌های غیردرسی، به خوبی می‌توانند، احترام به تنوع فرهنگی، حفاظت محیط زیست و دل‌داری دادن به کسانی که عزیزی را از دست داده‌اند، را آموزش دهند؛ کاری که شاید از عهده‌ی برنامه‌ی آموزش رسمی و کتاب‌های درسی برنیاید.

۶۶ در کلاس‌هایتان راجع به دانش‌آموزان سابق خودتان که در زندگی هم موفق شده‌اند، صحبت کنید. بچه‌ها به نمونه‌ها و الگوهای رفتاری خوب و موفق، پاسخ مثبت می‌دهند. آنان باید بدانند که دست‌یابی به موفقیت، هنوز هم می‌تواند اتفاق بیافتد.

۶۷ از دانش‌آموزان در جمع تعریف و دور از چشم دیگران، از آنان انتقاد کنید. هرگز در جمع بچه‌ای را تحقیر نکنید. این کار، موضوع شکایت شماره‌ی ۱ دانش‌آموزان در همه‌جاست.

۶۸ برده‌ی برنامه‌ی درسی خود نباشید و موبه‌مو از آن تبعیت نکنید. برقراری ارتباط اثربخش با یک دانش‌آموز، بهتر از تمام کردن ده کتاب درسی است.

۶۹ همیشه چیزهای بیشتری برای ارائه داشته باشید. وقتی دانش‌آموزان به خوبی درسی را فرا گرفته‌اند، باید بتوانند از نظر فکری به سطوح بالاتر یادگیری حرکت کنند.

۷۰ مایل باشید که زود بیایید و دیر بروید. حتی، هر از چندی، روز تعطیل نیز به مدرسه بروید تا به دانش‌آموزانی که واقعاً می‌خواهند و نیاز دارند، کمک کنید. اگر دانش‌آموز آماده‌ی یادگرفتن است، معلم هم باید آماده‌ی تدریس باشد.

۷۱ فرق بین درس دادن و پند دادن را بدانید.

۷۲ درس‌هایی را که خوب تدریس کرده‌اید و از کار خود رضایت دارید، در ذهن خود مرور کنید: چرا آن‌ها مؤثر بوده‌اند؟ چه چیزی می‌تواند باز هم مؤثر باشد؟ در نظر داشته باشید که قاعده‌ای ضد تکرار موفقیت وجود ندارد.

۷۳ به یاد داشته باشید که دستورالعمل‌ها و توضیحات کوتاه و مستقیم، بهترین تأثیر را دارند. این که معلمان به تعداد لغات مورد استفاده حقوق نمی‌گیرند، دلیل دارد.

۷۴ محلی را در کلاس مشخص کنید که در آن، دانش‌آموزان در

صورت خراب، کثیف و نامرتب شدن کاردستی، کیف و سایر وسایل شخصی و آموزشی خود، در آن جا به تعمیر بپردازند.

۷۵ همیشه چند چستان و معما برای دانش‌آموزانی که همیشه زودتر از سایرین کار را تمام می‌کنند، آماده داشته باشید. وقتی دانش‌آموزان آماده‌ی دریافت مطالب بیشتری هستند، باید بتوانیم نیاز آنان را برطرف سازیم.

۷۶ سعی کنید برنامه‌ریزی زمانی دوره‌ی مطالعه را به جای آخر کلاس، در اول کلاس انجام دهید. در این صورت دانش‌آموزان شاداب‌تر خواهند بود و چه بسا وقت خود را صرف تماشای ساعت خود نکنند.

۷۷ به دانش‌آموزان پیام‌های جملات هم آلوده می‌شوند. از بین بردن زباله‌ها، هم در مورد زبان صادق است و هم در مورد محیط زیست.

۷۸ در کلاس خود گل‌دان بگذارید. گل‌دان‌ها باعث زیبایی می‌شوند و نیز با پس دادن اکسیژن، هوای کلاس را لطیف‌تر می‌کنند. هم چنین با وجود گل‌دان، محیط یادگیری کمتر رسمی به نظر می‌رسد.

۷۹ وقتی مجبور هستید نمره‌ی پایین‌تر از قبولی به دانش‌آموزی بدهید، حتماً این نکته را روشن کنید که از کار او رضایت ندارید، نه از خود او.

۸۰ نمی‌توان با برنامه‌ی درسی مبتنی بر امتحان، با سؤال‌های پرکردنی صرف، دانش‌آموزان را برای جهان مبتنی بر آزمون تشریحی آماده کرد. درباره‌ی تفاوت این دو نوع آزمون بیندیشید و اثری را که هریک می‌توانند در پرورش تفکر دانش‌آموزان بر جای بگذارند، با تأمل مرور کنید.

۸۱ ورقه‌ی هر دانش‌آموز را فقط یک بار بررسی کنید. کارکردن هوشمندانه‌تر موجب می‌شود، بعداً کمتر از خود انتقاد کنید. هم چنین باعث صرفه‌جویی در وقت نیز می‌شود.

۸۲ به دانش‌آموزان یاد بدهید یک راه برای گرفتن پاسخ درست، پرسیدن پرسش درست است. چیزی به عنوان سؤال احمقانه وجود ندارد؛ مشروط بر آن که سؤال بازتاب تمایل واقعی به یادگیری باشد.

۸۳ در درس‌های روزانه‌ی خود «شعر» بگنجانید. در غیر این صورت، شاید بعضی از بچه‌ها، هرگز قدرت و لذت شعر را تجربه نکنند و این، زیان شرم‌آوری است.

۸۴ هر چند مدت یک‌بار، کلاس را خوب برانداز کنید. خطوط گذر

نور و نقاط تاریک و روشن را شناسایی کنید. وجود مانع در دید دانش آموزان، باعث سرخوردگی و حواس پرتی می شود.

۸۵ وقتی هوا بهتر از آن است که داخل کلاس باقی بمانید، بیرون بروید. قدری هوای آزاد و نور آفتاب، هرگز به هیچ درسی لطمه نمی زند.

۸۶ در مورد دفاع از کاری که می کنید و یا توضیح درباره ی آن، نگران نباشید. تدریس خوب، همواره گویاست.

۸۷ در کلاس، همیشه دورین به همراه داشته باشید. لحظه های خاص زیادی وجود دارند که می توان از آن ها عکس گرفت و در اینترنت قرار داد، نگه داشت، به دانش آموزان داد و یا به خانه برد.

۸۸ راز تدریس خوب، زمان بندی است. لزومی ندارد که دانش آموزان را این «نمی توانم باور کنم که این را نمی دانم» و «دیگر مهم نیست» گیر بیندازم. به عبارت دیگر، این شما هستید که می توانید آن ها را از ماندن در وضعیت بحرانی و بی تفاوتی، به شرایط تعادلی برسانید.

۸۹ به دانش آموزان خود به طور دائم بازخورد بدهید. هیچ وقت گرفتن نمره ی ضعیف یا پایین، نباید برای آن ها غافل گیرانه باشد.

۹۰ فعالیت های غیرآموزشی را به تجارب یادگیری در جهان واقعی تبدیل کنید. وظیفه ی حضور و غایب را به یک دانش آموز بسپارید و یاد بدهید، مثلاً چگونه در صد حضور شاگردان را محاسبه کند. اگر خواستید برای کار خیریه ای پول جمع کنید، شاگردان را متولی کار سازید و به آن ها یاد بدهید چگونه حساب و کتاب کنند. لازم نیست همه ی درس ها از روی کتاب های درسی تدریس شوند.

۹۱ وقتی کلمه ی جدیدی را به دانش آموزان می گوئید، بکوشید علاوه بر این که آن را هجی می کنید، درباره ی چگونگی هجی شدن آن و نیز ریشه شناسی کلمه و هم خانواده هایش سخن بگوئید.

۹۲ برای دانش آموزانی که از دادن گزارش های شفاهی اکراه دارند، یک طرح تاریخی موسوم به «موزه ی مومی» را به اجرا درآورید. به هر دانش آموز بگوئید، یک چهره ی تاریخی را انتخاب و درباره ی وی تحقیق کند. سپس گزارش مختصری

تهیه کند، لباس مناسب دوره ی آن شخص را بپوشد و هر وقت شاگرد دیگری درخواست کرد، متن را قرائت کند. این کار، مثل بازی است؛ ولی تمرین واقعاً خوبی برای ارائه ی گزارش های شفاهی است.

۹۳ وقتی در مورد اجرای برنامه های درسی خود برنامه ریزی می کنید، همیشه بهترین بخش و بهترین کار را برای آخر برنامه نگذارید. چرا که ممکن است وقتان به هر دلیل ممکن تمام شود.

۹۴ همیشه بر بهترین کیفیت تأکید کنید و انتظار برتری داشته باشید، ولی از دانش آموزان خود، بهترین تلاش ممکن را قبول کنید.

۹۵ تکلیف را صرفاً به این دلیل به دانش آموزان واگذار نکنید که کاری انجام دهند. تکلیفی به بچه ها بدهید که حتماً راجع به آن فکر کنند.

۹۶ منکر حفظ کردن نشوید. حفظ کردن هنوز ابزار آموزشی باارزشی است. آن چه ارزش به خاطر سپردن دارد، ارزش حفظ کردن هم دارد.

۹۷ دقت کنید تمرین های ساده ای را که معمولاً دانش آموزان ضعیف به آن ها نیاز دارند، همیشه برای دانش آموزان قوی در نظر گرفته نشوند. چرا بچه هایی که نیاز کمی به تمرین و تکرار یک موضوع دارند، بیشترین تمرین را از این نظر داشته باشند؟

۹۸ به وضعیت دما در کلاس توجه کنید. دما و رطوبت مناسب و تهویه ی مطبوع کلاس، بر بازدهی مثبت کار دانش آموز تأثیر می گذارد. فراهم آوردن محیط مناسب برای یادگیری، بخشی از تدریس خوب است.

۹۹ یک راه جالب توجه برای مرور درس ها پیش از امتحان، آن است که بچه ها را وادار کنید، به نوبت ادای یکی از مجریان رادیو یا تلویزیون را در بیاورند؛ به این ترتیب که بقیه ی اعضای کلاس زنگ بزنند و پرسش های خود را از وی مطرح کنند.

۱۰۰ آموزش علوم، با روشی که نیازمند مشارکت فعالانه ی دانش آموزان است، به یادگیری انرژی می دهد، اما مخاطراتی نیز دارد. حتماً در کلاس خود، یک بسته ی ایمنی علوم، حاوی دستکش پلاستیکی، اسفنج برای جذب مایعات و اسیدهای ریخته شده و مایع شست و شوی چشم داشته باشید.

علاء نوری

چه نمره‌ای می‌گیرم

به مهم‌ترین رفتارهای تدریس خود نمره دهیم!

اشاره

همه‌ی ما معلمان علاقه‌مندیم در مورد روش‌های کار خود و دیگران صحبت و یکدیگر را در بعضی مواقع نقد کنیم. اما خوب است به رفتارهای معلمی و وظایف خود با معیارهایی دقیق‌تر و البته علمی بنگریم و از این منظر خودارزیایی را تجربه کنیم.

در سال جاری، زمینه‌هایی برای این کار را از طریق سلسله مطالب حاضر و با ارائه‌ی فهرستی از ملاک‌های ارزش‌یابی، فراهم می‌آوریم. شما نیز در صورت تمایل این فرم‌ها را تکمیل کنید و به خود نمره دهید. اگر دوست داشتید، می‌توانید فرم تکمیل‌شده را همراه نظرات و پیشنهادات خود برای دفتر مجله ارسال کنید.

سلام!

مهم‌نیست چه درسی را تدریس می‌کنید؟ ادبیات فارسی، زبان انگلیسی، علوم تجربی، ریاضیات، مطالعات اجتماعی و یا هر درس دیگر! حتماً دانش و اطلاعات بسنده در ارتباط با آن موضوع را دارید. اما این مقدار کافی نیست، هنر معلمی شرط لازم و ضروری است.

هنر معلمی رفتار مؤثر و کارآمد معلم در کلاس درس است. این هنر همیشه ذاتی نیست، می‌تواند آموختنی باشد. هر معلم با توجه به رفتارهای خود و تجزیه و تحلیل آن براساس معیارها و هدف‌های روشن می‌تواند، رفتارهای مؤثر و کارآمد خود را افزایش دهد.

فهرست ارزش‌یابی صفحه‌ی بعد شما را کمک می‌کند.

روش کار

فهرست ارزش‌یابی این شماره فقط پنج گویه-عامل یا ملاک ارزش‌یابی- دارد. این فهرست مهم‌ترین رفتارهای تدریس را در نظر گرفته است. هر گویه، بیان‌کننده‌ی یکی از رفتارهای مهم معلم در جریان تدریس را بیان می‌کند. در ارتباط با هر گویه توضیح مناسبی بیان شده است. این توضیح سعی دارد تا رفتار موردنظر را به دقت شرح دهد و شما را در

فهرست ارزشیابی

ارزیابی و نمره‌دهی درست به خود، کمک کند. با توجه به معیارهای زیر، به هر گویه نمره دهید. خیلی حساس نباشید و اولین نمره‌ای را که به نظر تان حق شماس، برای خود در نظر بگیرید.

اگر مشاهده‌ی این رفتار از شما در جریان تدریس هرگز امکان ندارد، نمره‌ی ۰

اگر مشاهده‌ی این رفتار از شما در جریان تدریس به ندرت امکان دارد، نمره‌ی ۱

اگر مشاهده‌ی این رفتار از شما در جریان تدریس تقریباً در نیمی از اوقات امکان دارد، نمره‌ی ۲

اگر مشاهده‌ی این رفتار از شما در جریان تدریس در بیشتر اوقات امکان دارد، نمره‌ی ۳

اگر مشاهده‌ی این رفتار از شما در جریان تدریس همیشه امکان دارد، نمره‌ی ۴

برای محاسبه‌ی امتیاز خود از ۲۰، نمره‌های پنج گویه را با هم جمع کنید و در ردیف زیر جدول بنویسید.

تجزیه و تحلیل

گویه‌ی اول: نشان می‌دهد معلم از روش سخن‌رانی در تدریس بهره می‌گیرد. بهتر است با توجه به شرایط و موقعیت‌های گوناگون، روش‌های متنوعی به کار برده شود و بر روش‌های مبتنی بر مشارکت دانش‌آموزان برای دست‌یابی به اهداف آموزشی، تأکید شود.

البته روش‌های سخن‌رانی در شرایطی که زمان کافی در اختیار نداریم، حجم اطلاعاتی که باید به فراگیران منتقل شود زیاد است و هیچ وسیله و امکان مناسبی برای روش‌های دیگر در دست‌رس نیست، روش مختصی است. در این صورت، به کارگیری فنی که موجب خوشایندی و توجه بیشتر مخاطبان می‌شود ضروری است. در این جا معلم استفاده از طنز، بیان نکات جالب، شعر و... را از نظر دور نداشته است.

گویه‌ی دوم: در این جا معلم منبع اطلاعات است و نتیجه و محصول برای او مهم و باارزش است. او تلاش می‌کند تا فراگیرانش به محصول‌های در نظر گرفته شده (اهداف رفتاری) دست یابند. بهتر است معلم به جای منبع اطلاعات بودن، تسهیل‌کننده‌ی اطلاعات باشد، فعالیت‌های یادگیری را تدارک ببیند تا دانش‌آموزان بتوانند خودشان اطلاعات لازم را جمع‌آوری کنند و راه «خود یا گیرنده‌بودن» را بیاموزند.

البته لازم است آموزش کاملاً هدفمند باشد، اما این

ردیف	گویه (موضوع ملاک یا معیار موردنظر)	نمره (بین ۰ تا ۴)
۱	خود را موظف می‌داند که همه‌ی نکات درس را به دقت با بیانی صریح و روشن برای فراگیران بازگو کند. (برای جلوگیری از ایجاد حساسیتی در بین معلمان خود از طرز، نکات جالب، شعر، تصویر و هرهای تدریس استفاده می‌کند.)	
۲	تلاش می‌کند در حداقل زمان، اطلاعات لازم و هدف‌های رفتاری مشخص درس را در معرض دید دانش‌آموزان قرار دهد. (این کار باعث می‌شود دانش‌آموزان تلاش درس را به دست‌آوردن برای فکر، دسته‌جمعی و به‌طور فردی فراگیران می‌توانند و در پایان کلاس، همه‌ی فراگیران موضوع درس را به خوبی به حافظه سپارند.)	
۳	در هر جلسه، به عنوان تکلیف از همه‌ی دانش‌آموزان می‌خواهم، همه‌ی تمرین‌ها و پرسش‌های کتاب و... را از دفتر خود می‌گیرم و پاسخ می‌دهم. (اگر این کار امتحان فاش می‌شود، اگر نکات مدرسه‌ای بخواهد، حرمه و پس‌فای تمرین‌های اضافه‌ی آماده می‌کند و به عنوان تکلیف به فراگیران می‌دهد. ممکن است دانش‌آموزان ضعیف بخوابند و تکالیف خود را در وقت فکر کنند. پاسخ همه‌ی تمرین‌ها را بیاد می‌کنند. دانش‌آموزان ضعیف دفتر خود می‌بندند.)	
۴	دانش‌آموزان کلاس من همواره باید به گوش باشند و در آرامش و سکوت کامل، آنچه را می‌گویم انجام دهند. (خواهم جمع است یا انفرادی و سکوت و آرامش کلاس به هم نخورد و فراگیران تکالیف خود را دقیقاً انجام دهند. در جریان کلاس از دانش‌آموزان ضعیف‌تر بیشتر می‌پرسم. بعضی از آن‌ها معتقدند این را به آن‌ها نمی‌دانند.)	
۵	علاوه بر پرسش شفاهی در امتحان‌های کتبی نیز توجه دارم تا اطلاعات و دانش‌های کلی و جزئی که در متن کتاب درسی آمده است، سؤال شود. (برای موقعیت در امتحان به فراگیران توصیه می‌کنم، همه‌ی درس را چسب از اول تا آخر خوب بخوانند و حفظ کنند. تمرین‌ها و پرسش‌های اضافه را به هیچ‌کس ندهم. بزرگوار، بزرگوار، بزرگوار! تا چیزی از حافظه‌ی آن‌ها فراموش نشود.)	
	جمع امتیاز از ۲۰	

مهم بدان معنا نیست که همه‌ی فعالیت‌های تدریس صرف حفظ کردن و به‌خاطر سپاری اهداف شوند، بلکه باید فرایندی طراحی شود تا فراگیران با راهنمایی معلم به عنوان «مدیر یادگیری» خود به اهداف دست پیدا کنند. تلاش برای یادگیری و دست‌یابی به اهداف، باعث تعمیق یادگیری و اثربخشی آن می‌شود.

گویی سوم: در این جا تأکید بر تکالیف یکسان و تکراری است. به نظر می‌رسد، انجام تکلیف بر کیفیت و چگونگی آن مقدم داشته شده است. بر پاسخ‌گویی با روش‌های کم‌تأثیر تأکید شده و باز هم معلم خود را تنها مرجع و منبع پاسخ‌گویی تصور کرده است.

بهتر است بر انواع تکالیف بر اساس علاقه‌ی دانش‌آموزان تأکید شود. تکالیف می‌توانند نقش آماده‌سازی فراگیران برای یادگیری بعدی را داشته باشند. تکرار یک تکلیف هر چند برای دانش‌آموزان ضعیف، شرایط جبران و ترمیم را فراهم نمی‌آورد. تکالیف یکسان، فراگیران قوی‌تر را خسته می‌کنند. پس بهتر است تکالیف جبرانی، غنی‌سازی و... برای سطوح گوناگون فراگیران تدارک دیده شود. برای تکالیف جبرانی باید تمرین‌ها و فعالیت‌های جدیدی طراحی کرد. تمرین‌های تکراری فقط رونویسی به‌شمار می‌آیند بار آموزشی ندارند و خسته‌کننده هستند.

گویی چهارم: با این رفتار، دانش‌آموزان یادگیرندگانی مغفل شبیه نوار ضبط صوت تصور شده‌اند. هر گونه فعالیتی مخمل یادگیری قلمداد شده است و احتمالاً فقط حیطه‌های شناختی در نظر گرفته شده‌اند.

بهتر است مهارت‌های یادگیری محور فعالیت‌های تدریس قلمداد شوند. فراگیران در جریان فعالیت‌های یادگیری که با مهارت‌ها سروکار دارد، بهتر یاد می‌گیرند. مهارت‌های یادگیری می‌توانند شامل مشاهده، فرضیه‌سازی، الگویابی، تخمین‌زدن، حل مسئله، به‌کارگیری ابزار، جمع‌آوری اطلاعات و... باشند.

ایجاد فرصت برای تعامل و کار گروهی نگرش‌های مثبت به یادگیری را نیز تقویت می‌کند. دانش‌آموزان ضعیف بیشتر به دلیل احساس ناتوانی و نداشتن اعتماد به نفس ضعیف هستند. بنابراین لازم است با تأکید بر ایجاد انگیزش‌های مثبت درونی، باورهای آن‌ها را اصلاح کنیم تا با اعتماد به نفس در جریان یادگیری شرکت کنند. البته نظم و انضباط و برنامه‌ی مشخص داشتن، در هر صورت امری ضروری و اجتناب‌ناپذیر است.

گویی پنجم: شیوه‌های ارزش‌یابی ذکر شده برگرفته از روش مکانیکی و غیر فعال یش هستند. بهتر است ارزش‌یابی فقط آزمون‌های کتبی یا شفاهی تصور نشود. بهترین فرصت ارزش‌یابی در جریان فعالیت‌های آموزشی فراهم می‌شود. زیرا در آن هنگام است که می‌توان بازخورد مؤثر به فراگیران داد و آن‌ها را در مسیر اهداف درست آموزشی هدایت کرد و سوءفهم‌ها را اصلاح کرد. البته آزمون‌ها کتبی روا و معتبر نیز جای خود را دارند، اما چنین آزمون‌هایی نمی‌توانند حافظ آزمون باشند و به سؤال‌های تکراری و کلیشه‌ای بسنده کنند.

نتیجه‌گیری

با توجه به این تجزیه و تحلیل به نظر می‌رسد، هر چه امتیاز شما در این فهرست ارزش‌یابی به صفر نزدیک‌تر باشد، بهتر است! همیشه نمره‌ی بیست نمره‌ی خوبی نیست!

در مجموع عبارت‌های این فهرست ارزش‌یابی، جمله‌های مفید ارزشمندی نیز وجود دارد که در یک برنامه‌ی درسی، با هدف گذاری درست، می‌تواند نقش مثبتی داشته باشد.

منابع برای مطالعه

اگر دوست دارید در ارتباط با موضوع‌های این مقاله و فهرست ارزش‌یابی یا بهتر بگوییم، خودارزیابی آن مطالب بیشتری بخوانید و بدانید، می‌توانید به کتاب‌های زیر مراجعه کنید:

۱. رؤوف، علی. (سرپرست گروه مترجمان). آموزش و پرورش برای قرن بیست و یکم در منطقه‌ی آسیا-اقیانوس آرام. گزارش کنفرانس یونسکو-سلسون ۱۹۹۸. پژوهشکده‌ی تعلیم و تربیت. تهران. بهمن ۱۳۷۸.

۲. مهرمحمدی، محمود. بازاندیشی فرایند یاددهی-یادگیری و تربیت معلم. انتشارات مدرسه. تهران. پاییز ۱۳۷۹.

۳. رؤوف، علی. یاد دادن برای یاد گرفتن. انتشارات مدرسه. تهران. چاپ سوم. ۱۳۸۲.

۴. ارنگلی، حسین. نگارش نویر یادگیری مشارکتی. نشر قاصد البرهان. تهران. زمستان ۱۳۸۱.

۵. مهرمحمدی، محمود (بازآزموده). برنامه‌ی درسی: نظرها، رویکردها و چشم‌اندازها (بخش سوم، هشتم و نهم) به‌نشر (انتشارات آستان قدس رضوی). مشهد. چاپ دوم. ۱۳۸۳.

نباید های بلوغ

بلوغ را بحران ندانیم

اولین نباید دوران بلوغ بیش از آن که جنبه‌ی عملی داشته باشد، جنبه‌ی ذهنی و فکری دارد. یک لطیفه‌ی قدیمی از پدری ترسو حکایت می‌کند که نام فرزندش را رستم نهاده بود و بعد می‌ترسید صدایش کند. داستان ما و بلوغ بی‌شبهت به این پدر نیست.

در دهه‌های اخیر که پای بحث‌های روان‌شناسی و تربیتی به رسانه‌های جمعی بیش از پیش باز شده و رادیو و تلویزیون آگاهی بخشی به مادران و پدران را برعهده گرفته است و اولیای دانش‌آموزان ناگزیرند که در جلسات آموزشی مدارس شرکت کنند، متأسفانه دوران بلوغ در بیان سخن‌رانان و کارشناسان با صفتی همراه شده است که گاه جزء جدانشدنی بلوغ خوانده می‌شود و آن صفت «بحرانی بودن بلوغ» است. از این رو همه‌ی شما بارها اصطلاح «بحران بلوغ» را شنیده‌اید.

به راستی آیا «بلوغ» بحران است؟ بدیهی است که وقتی در ذهن اولیای تربیتی «بلوغ» مترادف با «بحران» شمرده شود، قدرت تصمیم‌های درست و بجا از آنان گرفته می‌شود. تجربه نشان داده است، وقتی به پدر یا مادری تلقین شود که دوران بلوغ دوران بحرانی است، آن هم بدون آن که از جانب کارشناسان و سخن‌رانان، راهکارهای مناسب ارائه شود، بسیاری از اولیا به جای آن که

خود را عاقلانه و اندیشمندانه برای این «بحران فرضی» آماده کنند و خود را به آگاهی‌های لازم مجهز سازند، به رفتارهای تند و خشونت‌آمیز متوسل می‌شوند.

وقتی در ذهن همگی ما «بحران» با بی‌نظمی و سراسیمگی، آشوب و هیجان مترادف است، طبیعی است که در مقابله با آن، آسان‌ترین و سریع‌ترین راه را انتخاب کنیم و براساس طبیعت شتابزدگی خویش، به رفتارهای تند و خشونت‌آمیز متوسل شویم. جواب «های» را با «هوی» بدهیم و «کلوخ‌اندازی» احتمالی فرزندمان را با «استگ» پاسخ گوئیم. کافی است تا فرزندی به صدای بلند در خانه یا مدرسه سخن بگوید یا پرخاش کند. بزرگ‌ترهایی که «بحران بلوغ» اندیشه‌شان را اشغال کرده است، شتابزده و سراسیمه، نامناسب‌ترین برخورد را در حق فرزند روا می‌دارند.

طبیعی است که در دوران بلوغ، رفتارهایی متفاوت نسبت به گذشته را در نوجوانان شاهد باشیم. اگر اولیای تربیتی به یاد داشته باشند که یکی از ویژگی‌های دوران بلوغ، تغییر در علایق و سلاقی است، دیگر در مقابل تغییرات این چینی، رفتاری نامناسب از خود بروز نمی‌دهند. تنها با عکس‌العمل فرزندان که گاه با

پرخاش همراه است روبه‌رو شوند و ناگزیر در مقابل پرخاش آنان، پرخاشگری و خشونت بالاتری از خود نشان دهند و این «دور باطل» ادامه یابد.

آیا بهتر نیست به جای آن که اولیای تربیتی را پوسته با اصطلاح «بحران بلوغ» نگران کنیم، آنان را با ویژگی‌های ثابت شده و دقیق دوران بلوغ آشنا سازیم تا آگاهانه با تغییرات بلوغ روبه‌رو شوند؟

وقتی پدر یا مادری بدانند که «علاقه به جنس مخالف» ویژگی ثابت شده‌ی دوران بلوغ است، صرف مشاهده‌ی رگه‌هایی از این علاقه برنمی‌آشوبد و دست به خشونت نمی‌زند. این جاست که وظیفه‌ی سنگین کارشناسان و دانشمندان تربیتی جلوه‌گری می‌کند که آن‌ها باید به پدران و مادران بیاموزند که چگونه این علاقه‌ی طبیعی و خدادادی را در سبیری صحیح قرار دهند و از انحراف و افراط، مدبرانه جلوگیری کنند.

بدیهی است، کسی این داعیه را ندارد که باید همه‌ی خواسته‌های نوجوانان را پذیرفت و بر همه‌ی رفتارهای آنان مهر تأیید زد، اما ناگفته پیداست که تندی‌ها و خشونت‌های اعمال شده در دوران بلوغ، چه تأثیر

کسی در این نکته شک ندارد که دوران بلوغ، از مهم‌ترین بخش‌های زندگی یک انسان است و باید نسبت به آن چه در این دوران می‌گذرد، حساسیتی دیگر داشت. همه‌ی پدران و مادران، کم و بیش دغدغه‌ی دوران بلوغ فرزندان خویش را دارند و چه بسا از خود یا دیگران بپرسند که در این دوره چه باید بکنند. اما متأسفانه کمتر کسی در این اندیشه است که در این دوران چه کاری نباید انجام دهد و چه رفتاری نباید داشته باشد. واقعیت این است که نیایدهای دوران بلوغ بسیار بیشتر و بااهمیت‌تر از پایداهای آن هستند.

در این سلسله نوشتار می‌خواهیم به نیایدهای بلوغ بپردازیم و مطمئن هستیم که توجه و دقت نظر اولیا و مربیان به این نیایدها، از بسیاری از عوارضی که گریبان گیر ما و فرزندانمان می‌شود، جلوگیری خواهد کرد و ما را از گره‌های کوری که در آینده‌ی فرزندانمان ایجاد خواهد شد، برحذر خواهد داشت.

در دوران بلوغ نیست؟ وقتی در دوران بلوغ رفتارهای ناشایست را که طبیعتاً پیش می‌آید، دیدیم و گذشتیم و در مقابل آن‌ها به تصور آن که ویژگی دوران بحرانی بلوغ است، سکوت کردیم، چگونه می‌توانیم در دوره‌ی جوانی که فرزندانمان اینک توان جسمی و نیروی روحی و بالاتری پیدا کرده است، از او بخواهیم «ترک عادت» کند و معقول و سر به زیر، به نصایح و پندهای ما گوش جان بپردازد.

بخش تأسف‌بار و دردناک موضوع این جاست که بحران دانستن دوره‌ی بلوغ، صرف‌نظر از دوروش برخورد ناصحیحی که برشمرديم، ناگزیر به یک «بحران واقعی» تبدیل می‌شود و آن‌چه را به غلط نام می‌بردیم، اینک جلوه‌ی واقعی می‌یابد و «بحران بلوغ» رخ می‌نماید. «بلوغ» بحران نیست، اما با ندانم کاری‌های ما، قابلیت تبدیل شدن به بدترین بحران دوران زندگی را دارد.

در شماره‌ی بعد، از «نباید» دیگر سخن خواهیم گفت.

می‌دارند که چون می‌دانم فرزندانم دوران بحرانی بلوغ را می‌گذرانند، سکوت کردم یا اجازه دادم چنین و چنان کند.

در حالی که چنین بی‌تفاوتی، بزرگ‌ترین خسارت‌ها را بار خواهد آورد. اگر قرار نیست در مقابل رفتارهای ناخوشانید فرزندانمان، برخوردی تند و خشونت‌آمیز داشته باشیم، چه دلیلی دارد تا تربیت را تعطیل کنیم؟

تعطیلی اتفاقی تربیت در دوران بلوغ، به نوجوان آموزش‌های غلط می‌دهد و عادات نابجا را برایش ارمغان می‌آورد. آیا خودمختاری کاملی که در بسیاری از جوانان شاهدیم و توقع تأیید و سکوتی که آنان از ما در برابر رفتارهای غیرمقبول خویش دارند، معلول تعطیلی تربیت

مخربی در روح و جان نوجوانان می‌گذارد و چه بسا خاطره‌ی تلخ تنبیهی نابجا یا یک تحقیر شخصیت، تا سال‌ها چون زخمی عمیق در ذهن و روح آنان باقی بماند.

اما شایع‌ترین عارضه‌ی بحران شمردن دوره‌ی بلوغ، درست در نقطه‌ی مقابل برخورد خشونت‌بار جلوه‌گری دارد و آن کشاندن اولیای تربیتی به موضوع «انفعال» و «بی‌عملی» است. متأسفانه بسیار دیده‌ایم پدران و مادرانی را که با دیدن اولین علائم جسمی دوران بلوغ، ناگهان دست از تربیت می‌شویند و نوجوان خود را آزادانه رها می‌کنند. مثلاً اگر بی‌ادبی می‌کند، با پرخاشگری دارد، در مقابل چنین رفتارهایی سکوت می‌کنند و در نتیجه سکوت و بی‌تفاوتی خویش اظهار

در اولین قسمت از این سلسله مقالات، تعریفی کلی از ویژگی‌های سنین نوجوانی ارائه شد و ویژگی‌های گوناگون این دوران بسیار مهم از زندگی آدمی را برشمردیم. در ادامه، هریک از این ابعاد شخصیتی را به صورت اختصاصی مورد کنکاش قرار می‌دهیم. در این شماره ویژگی‌های جسمی (فیزیکی) سنین نوجوانی را به اجمال بررسی می‌کنیم.

دو مرحله از زندگی انسان یا رشد سریع و چشم‌گیری همراه است، به گونه‌ای که از این حیث در بین مراحل دیگر زندگی، متمایز می‌شود. یکی از آن‌ها مرحله‌ی جنینی و دیگری مرحله‌ی نوجوانی و بلوغ است. نوجوانی، دومین مرحله‌ی تغییر و تحولات چشم‌گیر و پرشتاب است. به گونه‌ای که موجب می‌شود، ظرف مدت کوتاهی کودک دیروز به قامت بزرگسالان امروز درآید. بدین خاطر، روان‌شناسان تمایل بیشتری دارند که در این مورد به جای واژه‌ی «رشد» از واژه‌ی «جهش» استفاده کنند. پیش از آن که بلوغ آغاز شود، تغییرات کارکردی اندام‌ها در این دوره شروع می‌شوند. وقتی تغییرات کارکردی اندام‌ها به پایان می‌رسند، تحول روانی این دوره ممکن است تا مدت‌ها بعد ادامه پیدا کند. بلوغ بخشی از یک فرایند طولانی و پیچیده

است که برخی از زمینه‌های آن حتی پیش از تولد وجود دارند. تغییرات زیستی که خیر از پایان دوره‌ی کودکی می‌دهند، رشد سریع قد و وزن را به دنبال می‌آورند. در سال‌های اولیه‌ی بلوغ، حوالی ۱۲ و یا ۱۳ سالگی، تعادل جسمی نوجوان برهم می‌خورد و تغییرات عمیقی در ارگانسیم به وجود می‌آید. شکل و حجم بدن تغییر می‌کند و دستخوش دگرگونی می‌شود و طرح عمومی بدن نوجوان از حالت کودکی بیرون می‌آید و مانند قالب و اندازهای بزرگسالان می‌شود. نتیجه‌ای که از تحقیقات گوناگون به دست می‌آید این است که به طور قطع، سرعت رشد پیش از بلوغ جنسی به گونه‌ای محسوس زیاد می‌شود، اما در خصوص سال‌هایی که طی آن‌ها این ازدیاد صورت می‌پذیرد، تحقیقات، تفاوت‌های کم‌ویش مهمی را نشان می‌دهند. از سوی دیگر،

تفاوت‌های فردی هم بسیار مهم هستند. سرعت رشد برحسب افراد شکل‌های گوناگونی دارد؛ می‌تواند خفیف یا سریع باشد. یعنی یا به طور ناگهانی و سریع صورت گیرد، یا به طور مداوم و کند. از این گذشته می‌تواند کوتاه مدت باشد، یعنی زودتر از حد معمول متوقف شود و برعکس، می‌تواند بیش از حد معمول ادامه یابد. این موضوع به تغذیه، آب و هوا، شرایط جغرافیایی، استخوان‌بندی، سلامت ارگانسیم و به خصوص وراثت فیزیکی و بدنی بستگی زیادی دارد. اریکسون می‌گوید: «نوجوان با یک انقلاب فیزیولوژیک روبه‌روست که تصویر ذهنی او را از بدن و هویت دگرگون می‌کند و باعث می‌شود، بیندیشد که چه قیافه‌ای دارد و دیگران چه تصویری درباره‌ی قیافه‌اش دارند.»

بازشناسی ابعاد شخصیتی

قسمت دوم

نوجوان

سیدعلی محمودی

تغییرات و تحولاتی که به وجود می‌آیند، پایه و زمینه‌ی رشد عاطفی، اجتماعی، ذهنی و اخلاقی هستند. هرگونه نقص یا نارسایی بدنی، رشد تکامل سایر جنبه‌های فرد را به تعویق خواهد انداخت. عمده‌ترین تغییرات بدنی، در دو جنبه‌ی قد و وزن است. سرعت رشد قد در دوره‌ی نوجوانی در پسران میان ۱۲/۵ تا ۱۴/۵ سالگی و در دختران میان ۱۰/۵ تا ۱۴ سالگی به نهایت درجه‌ی خود می‌رسد و در دوره‌ی ۳ تا ۴ ساله‌ی بلوغ، به‌طور متوسط در هر سال ۴ تا ۵ کیلوگرم به وزن آن‌ها اضافه می‌شود.

اعضای بدن از پایین به بالا رشد می‌کنند، به گونه‌ای که ابتدا پاها بزرگ و بلند می‌شوند، سپس رشد بخش‌های میانی بدن و عضلات آغاز می‌شود و به همین ترتیب سایر اعضای بدن نیز تحول می‌یابند. برای نمونه، عضلات بدن که قبل از ۱۵ سالگی ۳۳ درصد وزن بدن هستند، ناگهان به ۴۵ درصد وزن بدن افزایش می‌یابند.

در طول دوران نوجوانی، قامت دختران در مقطعی از رشد بلندتر از پسران و در مقطعی دیگر قامت پسران بلندتر از دختران است. سرعت رشد دختران و پسران باهم متفاوت است. دختران در سن ۱۱/۵ سالگی از پسران جلو می‌افتند و این برتری را تا ۱۵/۵ سالگی حفظ می‌کنند و از این به بعد و تقریباً در ۱۷/۵ سالگی معادل هم رشد می‌کنند و پس از آن رشد پسران قدری سریع‌تر انجام می‌شود.

عضلات قلب سفت و حجم آن به‌طور محسوس بیشتر می‌شود و ضربان آن به ۷۵ می‌رسد. وزن و حجم قلب تقریباً دو برابر می‌شود که این موضوع مگه‌گاه برخی ناراحتی‌های مختصر و زودگذر را نیز در پی دارد. حجم قفسه‌ی سینه نیز به همراه افزایش قد افزایش می‌یابد و گنجایش شش‌ها بیشتر و تنفس نیز بهتر انجام

می‌شود. در پسران، شکل حنجره تغییر می‌یابد و در نتیجه صدایشان عوض و به اصطلاح «دورگه» می‌شود. پس از گذشت چند هفته، به تدریج خاصیت صدای مشخص بالغ را پیدا می‌کنند و حدود ۱۷ سالگی آخرین تغییرات صوتی نیز از بین می‌رود. تغییر صدا در دختران نیز اتفاق می‌افتد، اما کمتر محسوس است و در حدود ۱۵ سالگی وضع ثابتی به خود می‌گیرد.

نوجوان به دلیل آگاهی نداشتن از این تغییر و تحولات جسمی، غافل‌گیر می‌شود و از داشتن دست‌ها و پاها ی بلند که تناسبی با بدن او ندارند و جوش‌هایی که روی صورت ظاهر می‌شوند و ظاهری که در حال تبدیل شدن به ظاهر بزرگسال است، دچار شرم و خجلت می‌شود؛ به‌طوری که غالباً جوانان نورس قیافه‌ی مرغان بلندپا را دارند که این امر آن‌ها را در روابط با اطرافیان، به ویژه والدین، دچار اشکال می‌کند.

هنگام بلوغ، نیازهای غذایی نوجوان، هم از لحاظ کمیت (به علت ازدیاد سرعت رشد) و هم از لحاظ کیفیت با اهمیت است. رشد یافت‌های عضلاتی به رژیم غذایی سرشار از مواد پروتئینی نیاز دارد.

پس از ۱۲ سالگی، احتیاجات غذایی دختر و پسر متفاوت می‌شود. بنابراین دستورالعمل درست تغذیه‌ی آن‌ها نیز دیگر نمی‌تواند یکسان باشد. دختران نوجوان به ۲۵۰۰ کالری و ۸۰ تا ۱۰۰ گرم پروتئین نیاز دارند که تقریباً ۱۵ درصد کالری‌های لازم باید از طریق پروتئین‌ها، ۲۵ درصد از طریق چربی‌ها و ۶۰ درصد از طریق گلوکوسیدها و مواد قندی تأمین شود. تغذیه‌ی درست دختر نوجوان آماده ساختن او برای توانایی مادر شدن است.

در حدود سنین بلوغ، افزایش وزن پسران بیش از دختران است. مصرف

کالری نوجوان پسر در حدود ۳۵۰۰ تا ۴۰۰۰ است؛ یعنی به اندازه‌ی احتیاجات بزرگ‌سالی که کارهای سنگین انجام می‌دهد. با این تفاوت که برای نوجوان میزان پروتئین‌ها و مواد معدنی به علت سرعت رشد باید بیشتر و مهم‌تر باشد.

به موازات تغییرات بلوغ، میزان توان بدنی هم تغییراتی پیدا می‌کند که ناشی از تغییرات متابولیسم است. بین سنین ۱۰ تا ۲۰ سالگی، توان بدنی و عضلاتی پسر جوان دو برابر می‌شود؛ در صورتی که این ازدیاد برای دختر جوان بسیار کمتر است. به‌طور کلی، میزان توان بدنی یا مقدار هموگلوبین خون، یعنی میزان اکسیژنی که به مصرف عضلات می‌رسد، ارتباط دارد. نکته‌ای که در این بین نباید از آن غافل شد، خواب و استراحت نوجوان است. نوجوان در شبانه‌روز حداقل به ۸ الی ۹ ساعت خواب و استراحت نیازمند است که والدین باید در این مورد توجه لازم را داشته باشند.

از تغییرات مهم جسمی دیگر که در این دوره اتفاق می‌افتد، رشد صفات اولیه و صفات ثانویه جنسی است. صفات اولیه‌ی جنسی، به اندام‌های جنسی مربوط هستند که نقش مستقیمی را در تولیدمثل ایفا می‌کنند، اما صفات ثانویه‌ی جنسی، به تولیدمثل ارتباط ندارند و بیشتر به تغییرات ظاهری در دو جنس مربوط هستند. در مورد صفات اولیه و ثانویه‌ی جنسی و تأثیرات آن بر رشد نوجوان دو قسمت رشد جنسی صحبت خواهد شد.

منابع

۱. شرفی، دکتر محمدرضا. دنیای نوجوان. ماهی‌تربت. تهران. ۱۳۸۳.
۲. لطف‌آبادی، دکتر حسین. روان‌شناسی رشد (۲). سمت. تهران. ۱۳۷۸.
۳. احمد، دکتر حسن و محسنی، دکتر لیکچهر. روان‌شناسی رشد. چاپ و نشر بنیاد. تهران. ۱۳۷۶.
۴. اصغریان جویباری، علی‌اصغر. شناخت نوجوان و مسائل آن. فتح. تهران. ۱۳۷۸.

تغییرات و تحولاتی که به وجود می‌آیند، پایه و زمینه‌ی رشد عاطفی، اجتماعی، ذهنی و اخلاقی هستند. هرگونه نقص یا نارسایی بدنی، رشد تکامل سایر جنبه‌های فرد را به تعویق خواهد انداخت

در شماره‌ی قبل در مورد روابط با هم‌سالان در دوره‌ی نوجوانی مطالبی ارائه شد. در این شماره و در ادامه‌ی مباحث مربوط به مسائل نوجوانان به بررسی تأثیر مدرسه در دوره‌ی حساس نوجوانی از دیدگاه فرهنگی، نکات متفاوتی ارائه می‌شود.

مدرسه با وجود ارزش و اهمیتی که به خصوص در جهان معاصر دارد، هنوز در تربیت و سازوکردن افراد واجد شرایط شهروندی مؤثر، ناموفق است و هنوز نمی‌تواند انتظارات والدین و نهادهای اجتماعی را برآورد [شعاری‌زاد، ۱۳۷۹].

در هر یک از دوره‌های تحصیلی، آموزه‌های مدارس باید با نیازهای رشدی دانش‌آموزان متناسب باشد، اما در عمل، رشد ذهنی بیشتر مورد توجه قرار می‌گیرد و رشد همه‌جانبه و تعاملی اتفاق نمی‌افتد. نقش مدرسه در دوره‌ی راهنمایی نیز، زمانی به چشم می‌آید که بحث از اوقات تحصیلی باشد. با وجود وسعت و اهمیت تغییرات دوره‌ی نوجوانی، اثرات مدرسه در این تغییرات چندان مورد توجه و تحلیل قرار نمی‌گیرد. اگرچه همه‌ی دوره‌های تحصیلی در جایگاه خود مهم هستند، اما دوره‌ی راهنمایی، به دلیل جایگاه انتقالی آن، اهمیت خاصی دارد. اثرات مدرسه از مباحث و مسائل مهم دوره‌ی نوجوانی به شمار می‌رود.

انتقال از ابتدایی به راهنمایی

در نوجوانی، دو محیط مهم که بر رشد فرد اثر می‌گذارند، مدرسه‌ی راهنمایی و پس از آن دبیرستان است. تأثیرات این محیط‌ها گاه مثبت و گاه منفی است. از طرف دیگر، انتقال از دوره‌ی ابتدایی به راهنمایی و هم‌چنین انتقال از دوره‌ی راهنمایی به دبیرستان، گاه با فشارهایی همراه است. این فشارها بر حسب شخصیت و موقعیت افراد و هم‌چنین ویژگی‌های مدرسه، پیامدهای متفاوتی را پدید می‌آورند [شهرآرایی، ۱۳۸۴].

کاربرد چه اصول و ایجاد کدام زمینه‌ها می‌تواند باعث آسان شدن این فرایند انتقالی شود؟ در مدارس ما، به جای آن که در مورد بسترهای عملی انتقال از دوره‌ی ابتدایی به دوره‌ی راهنمایی اقدامی صورت پذیرد، همه‌چیز با حروف و سخن‌رانی پایان می‌یابد. والدین در خانه و عوامل آموزشگاه هم در مدرسه، به دانش‌آموز یادآوری می‌کنند که شرایط دوره‌ی راهنمایی مانند دوره‌ی ابتدایی نیست و او باید خود را برای سازگاری با شرایط آماده سازد، اما کمتر برنامه‌ای مدون و عملی برای این شرایط ارائه می‌شود. از مدرسه انتظار

می‌رود، نقش مؤثری در کمک به دانش‌آموز برای درک و پذیرش تغییرات نوجوانی ایفا کند. اما آیا چنین انتظاری در مدارس ما می‌افتد؟

انتقال از دوره‌ی ابتدایی به دوره‌ی راهنمایی، فقط یک تغییر دوره یا ارتقای تحصیلی نیست، بلکه مسائل و پیامدهای خاصی را به دنبال دارد که به مواردی از آن‌ها اشاره می‌کنیم. ۱. نوع و اندازه‌ی مدرسه، موضوع بسیار مهمی در این دوره‌ی انتقال است. هر یک از مدارس دولتی یا غیرانتفاعی، شرایط ویژه‌ای دارند. مدارس بزرگ یا جمعیت دانش‌آموزی زیاد، به طور معمول، اثرات منفی بیشتری بر پیشرفت دارند. در مدارس بزرگ، هم امکان نظارت‌های انضباطی کاهش می‌یابد و هم برای دانش‌آموزان امکان کمتری در زمینه‌ی مشارکت در فعالیت‌ها وجود دارد.

۲. علاوه بر نوع و اندازه‌ی مدرسه، تعداد و کیفیت عوامل اجرایی و انضباطی مدرسه هم بسیار تأثیرگذار است. اگر در مدرسه دانش‌آموزان به حال خود رها شوند، یا برنامه‌های خاصی برای راهنمایی و سازمان‌دهی دانش‌آموزان وجود نداشته باشد، رقابت و ترس و فشارها در آن بیشتر مشاهده می‌شود.

۳. مجموع تغییرات رشدی دوره‌ی نوجوانی، به تغییراتی در وضعیت تحصیلی نوجوان می‌انجامد. والدین و مدرسه به جای نگاه مثبتی بر روان‌شناسی رشد به موضوع، ممکن است با تمرکز صرف بر پیشرفت تحصیلی، همه‌ی علل و عوامل را در مدرسه جست‌وجو کنند. این ناشی‌گری، موجب کاهش عزت‌نفس و افت بیشتر عملکرد تحصیلی نوجوان می‌شود. مدرسه می‌تواند نقش مؤثری در تداوم پیشرفت تحصیلی نوجوان داشته باشد، اما همه‌ی عوامل افت یا پیشرفت در مدرسه خلاصه نمی‌شود.

۴. تلاش مدرسه بر استفاده از روش‌های سخت‌گیرانه و محدودکننده به عنوان ابزارهای انضباطی نیز نکته‌ای قابل تأمل است. چنین رفتارهایی، حتی اگر از نظر والدین، پسندیده و مقبول باشند، با نیازهای رشدی نوجوانان که میل به تصمیم‌گیری و حق انتخاب دارند، در تضاد هستند.

مسائل نوجوانان - ۲

نقش مدرسه در دوره‌ی نوجوانی

استمرار روش های انضباطی دوره ی ابتدایی در دوره های راهنمایی و دبیرستان، اگرچه به ظاهر ممکن است نتایج انضباطی مثبتی داشته باشد، اما بر رشد اجتماعی و عاطفی نوجوان تأثیرات منفی برجای می گذارد.

رفتار معلمان

یکی از عواقب مهم تعدد معلمان در دوره ی راهنمایی، ایجاد شرایط پیچیده ی ارتباطی برای نوجوان است. در دوره ی ابتدایی، روابط معلم و دانش آموز، شخصی و مثبت است، اما دانش آموز دوره ی راهنمایی، ممکن است احساس کند که روابط بعضی از معلمان با او چندان صمیمانه و دوستانه نیست. موضوع روابط معلمان با نوجوان، بر اساس متغیرهایی چون: نوع و اندازه ی مدرسه، جنسیت دانش آموز و معلم، توانایی هوشی دانش آموز و جو مدرسه، مباحث پیچیده ای را به وجود می آورد که به نظر می رسد، نظام آموزشی ما باید بیشتر به آن ها توجه کند.

جو مدرسه

میزان هماهنگی و تجانس میان کادر مدرسه، از عوامل بسیار مهم در تأثیر پذیری نوجوان از مدرسه است. در مدرسه ای که هر معلم کار خود را انجام می دهد و انسجامی بین برنامه ها و فعالیت ها وجود ندارد و یا کم است، رشد شناختی و اجتماعی دانش آموزان مختل می شود. اما اگر مدیر، معلمان و تمامی عوامل دیگر مدرسه برای پیشرفت تحصیلی و تأمین نیازهای رشدی نوجوان، همدل و همراه باشند، به نتایج بسیار مطلوبی دست خواهند یافت. برای تأمین جو مطلوب در مدرسه، از عوامل زیادی می توان سخن گفت، اما به بیان چند نکته اکتفا می کنیم:

۱. نوع ارتباط مربیان با دانش آموزان و به ویژه اثر انتظارات آنان بر عملکرد دانش آموزان، نکته ای قابل توجه است. هرچه نگرش و رفتار مدیر و معلمان نسبت به دانش آموزان مثبت و بدون جهت گیری باشد، شرایط مناسب تری در مدرسه به وجود خواهد آمد.

۲. تأکید مجموعه ی مدرسه بر موفقیت و به حداقل رساندن پیامدهای منفی مشارکت یادگیرندگان در یادگیری نیز، فعالیت های تحصیلی را لذت بخش خواهد کرد.

۳. ایجاد زمینه برای ارتباط آموزه های مدرسه ای با تجربه های زندگی، تأثیر فوق العاده ای بر جذب مشارکت دانش آموزان و تقویت انگیزه های آنان برای یادگیری و پیشرفت خواهد داشت. توجه به ویژگی های رشدی در دوره ی نوجوانی، ضرورت های طرح ریزی و اجرای برنامه هایی برای ایجاد ارتباط بین آموزه های مدرسه ای با تجربه های زندگی را، بیشتر نمایان خواهد ساخت.

۴. یکی از کاستی های جدی مدارس ما، کمبود جایگاه راهنمایی و مشاوره در آن هاست. راهنمایی و مشاوره می تواند نقش قابل توجهی در آسان شدن شرایط انتقال از دوره ی ابتدایی به دوره ی راهنمایی و هم چنین کمک به نوجوان در درک و پذیرش تغییرات سنی داشته باشد، اما مدارس ما از این امکان کم بهره اند. توسعه ی خدمات راهنمایی و مشاوره در مدارس و بافرایندی تخصصی و منطقی، از عوامل مؤثر و مهم تأمین جو مطلوب مدرسه ای است. حتی در مسائل آموزشی مدارس، می توان به مبانی راهنمایی و مشاوره ای آن ها هم توجه کرد. رعایت اصول و فنون راهنمایی و مشاوره در مسائل آموزشی، در واقع رعایت جنبه های انسانی در این برنامه هاست. این موضوعی بسیار مهم در آموزش و پرورش و مدارس ماست [اصلاحی، ۱۳۸۶].

فعالیت های فوق برنامه^۱

بررسی هدف های فعالیت های فوق برنامه، نشانگر این حقیقت است که آن ها در زندگی همه ی دانش آموزان، به ویژه نوجوانان ارزش دارند [شعاری نژاد، ۱۳۷۹]. پژوهش ها نشان داده اند که شرکت در فعالیت های فوق برنامه، میزان ترک تحصیل و رفتارهای ضد اجتماعی را کاهش می دهد. فراهم آوردن شرایط برای این گونه فعالیت ها، به خصوص در مدارس که به طور معمول ۵۰۰ تا ۷۰۰ دانش آموز دارند، بیشتر توصیه می شود [شهرآرای، ۱۳۸۴].

نویسن

۱. مطالعه ی کتاب نقش فعالیت های فوق برنامه در تربیت نوجوانان، تألیف دکتر علی اکبر شعاری نژاد توصیه می شود.

منبع

۱. اصلانی، ابراهیم (۱۳۸۶). آموزش های مشاوره ای برای دبیران مدارس. مدرسه تهران. چاپ دوم.
۲. شعاری نژاد، علی اکبر (۱۳۷۹). نقش فعالیت های فوق برنامه در تربیت نوجوانان. اطلاعات، تهران. چاپ هفتم.
۳. شهرآرای، مهرناز (تألیف و ترجمه، ۱۳۸۴). روان شناسی رشد نوجوان. نشر علم. تهران. چاپ اول.

اشاره

در شماره‌ی قبل، راجع به مسئله‌ی ابراز وجود دانش‌آموزان و نقش آن در سلامتی و رشد و تحول شخصیت آنان مطالبی ارائه شد. در این شماره نیز در ارتباط با سلامتی روانی دانش‌آموزان، مطالب دیگری بیان شود. در این‌جا نقش تأیید و تحسین و یا تمجید در تسهیل رشد و شکوفایی استعدادهای دانش‌آموزان بررسی خواهد شد.

به اعتقاد روان‌شناسان، ایجاد اعتماد به نفس در افراد از دو عامل، یکی درونی که نقش عوامل ژنتیکی نیز در آن نهفته است و دیگری بیرونی که همان عوامل محیطی است، نشئت می‌گیرد.

در مقاله‌ی حاضر روی عوامل محیطی تأکید می‌ورزیم و آنرا بررسی می‌کنیم. مهم‌ترین عوامل محیطی، یعنی افراد کلیدی و مهم زندگی، والدین، معلمان و هم‌سالان هستند که نسبت به فعالیت‌ها، رفتار، کردار و عملکرد کودکان و نوجوانان واکنش نشان می‌دهند و بازخورد این واکنش‌ها، بر روند رشد و سلامتی روانی و نحوه‌ی تشکیل اعتماد به نفس آنان نقش مؤثری خواهد داشت.

نکته‌ی قابل اهمیت، روند شناور بودن اعتماد به نفس است. به این معنی که بازخوردهایی که از محیط دریافت می‌شوند، می‌توانند اعتماد به نفس را بالا یا پایین بیاورند.

در این‌جا دو نکته قابل توجه است:

نخست این که داشتن اعتماد به نفس بالا، در سلامت روحی و روانی افراد نقش بسیار مهمی دارد و نکته‌ی دوم آن که همین اعتماد به نفس بالا می‌تواند، در بالفعل در آوردن استعدادها و توانایی‌های بالقوه مؤثر باشد و روند رسیدن به «خودشکوفایی» را آسان کند.

لازمه‌ی داشتن نوجوانانی با اعتماد به نفس بالا، داشتن والدینی با اعتماد به نفس بالاست. این گونه والدین به نوجوانان خویش مهر و عشق می‌ورزند، محبت می‌کنند، احترام می‌گذارند، احساس پذیرا بودن به آنان می‌دهند و به آن‌ها اعتماد دارند. نوجوانانشان را با مقررات و قواعد منطقی زندگی آشنا می‌سازند و به آن‌ها می‌آموزند که توقعات منطقی داشته باشند. تأیید و تحسین و انتقاد منطقی، بجا و به موقع به عمل می‌آورند. ضمناً آنان را مسخره و تحقیر نمی‌کنند، بدجنس نمی‌نامند و با آن‌ها بدرفتاری نمی‌کنند.

البته رفتار پدر و مادر به تنهایی رشد روانی نوجوان را رقم نمی‌زند، زیرا در مواقعی دیده شده است که مهم‌ترین منبع تأثیرگذار بر نوجوان آموزگار است. در این صورت آموزگاران نقشی مشابه خانواده و هر از گاهی تأثیری به مراتب قوی‌تر از والدین بر رشد روانی نوجوان خواهند داشت. از این رو،

اهمیت شغلی و خطری بودن مسئولیت آنان از لحاظ انسانی، وجدانی و اخلاقی آشکارتر خواهد شد.

علاوه بر این، برای بسیاری از نوجوانان، مدرسه در حکم شانس دوم است، زیرا آموزگاری که بتواند احساس صلاحیت و شایستگی نوجوان را تقویت کند، در واقع جبران‌کننده‌ی شرایط خانواده‌ای هستند که به نوجوان احساس اعتماد به نفس نمی‌دهد.

تأیید و تحسین

دانش‌آموزانی که بجا و به موقع مورد تأیید و تحسین آموزگار قرار می‌گیرند، تصویر مثبتی نسبت به خود پیدا می‌کنند که اثر مهمی در شکل‌گیری رفتار سالم و تحول شخصیت آنان دارد. علاوه بر آن، افزایش رفتارهای سازنده و مثبت را نیز در پی دارد.

احترام گذاشتن به دانش‌آموز، یعنی بهادادن به اندیشه و احساسات او، با حوصله و دقت به سخنان او گوش دادن و هنگام پاسخ‌یر خورد مناسب از خود نشان دادن، موجب افزایش اعتماد به نفس وی می‌شود. سلامت روحی و روانی هر فرد، به اعتماد به نفس بالای او در تمامی ابعاد شخصیتی، از جمله احساس خودتوانمندی، خودارزشمندی و خودپذیری بستگی دارد، و انعکاس آن در تمامی فعالیت‌ها، رفتار و طرز برخورد با محیط و اطرافیان متجلی می‌شود.

تأیید و تحسین

شاکر احمدی زاده

نقش معلم در سلامت روانی دانش‌آموزان

مشخصات دانش آموزان با اعتماد به نفس بالا

دانش آموزانی که از احساس اعتماد به نفس بالایی برخوردارند، غالباً:

۱. خردگرا هستند، یعنی می اندیشند، مقایسه می کنند و به درستی تصمیم می گیرند.
۲. واقع بین هستند و به واقعیت ها توجه زیادی دارند.
۳. قدرت کنار آمدن با چالش ها و ناملایمات زندگی را دارند.
۴. انعطاف پذیرند و در برخورد با دیگران گشاده رو و راحت هستند.
۵. اشتباهات خویش را می پذیرند و قدرت اصلاح آن ها را دارند.
۶. خلاقیت دارند.
۷. مستقل هستند.
۸. دودلی و تردید ندارند.

مشخصات دانش آموزان با اعتماد به نفس پایین

دانش آموزانی که حس اعتماد به نفس پایینی دارند، معمولاً:

۱. احساس حقارت، پوچی و بی ارزشی می کنند.
۲. دوسر را بر مشکلات و ناملایمات زندگی به سرعت تسلیم می شوند.
۳. توانایی لازم را برای برقراری روابط سالم، سازنده و صمیمی با دیگران ندارند.

۴. کنترول بیش از حد روی رفتارهای اجتماعی دارند.

۵. غالباً برای ابتلا به اضطراب و افسردگی آمادگی دارند.

شیوه های برخورد مناسب و مؤثر

۱. آموزگار با به کارگیری روش های غیر کلامی مثل تکان دادن سر و یال بخند، احساس رضایتمندی و تأیید را نشان دهد.
۲. آموزگار از روش های کلامی ساده مثل خوب، بسیار خوب، عالی، آفرین و تشکر استفاده کند.
۳. بهتر است تأیید و تحسین دانش آموز در حضور جمع و انتقادات ترجیحاً به صورت خصوصی و انفرادی باشد.
۴. بهتر است تأیید و تحسین به موقع و مبتنی بر واقعیت باشد.

۵. سعی شود، هیچ دانش آموزی برای رفتار و فعالیت قابل توجه و مناسبش از تأیید و تحسین محروم نشود.
۶. آموزگار تمایل دانش آموز را برای ابراز ناتوانی به سادگی نپذیرد.

شیوه های برخورد نامناسب و غیر مؤثر

۱. داشتن انتظارات و توقعات غیر منطقی از دانش آموز.
۲. اعتقاد نداشتن آموزگار به توانایی های دانش آموز.
۳. غیر عادلانه، غیر متصفانه و یا مبالغه آمیز بودن تأیید، تمجید و یا انتقاد معلم.
۴. برخورد شدید و توهین آمیز آموزگار با دانش آموزی که مرتکب اشتباهی شده باشد.
۵. تعریف و تمجید آموزگار از دانش آموز، در شرایطی که موجب ناراحتی سایر دانش آموزان شود.
۶. انتقاد آموزگار از خود به جای انتقاد از رفتار و یا عملکرد دانش آموز (زیرا هیچ دانش آموزی با شنیدن این توصیف که او آدم بدی است، به آدم خوبی تبدیل نمی شود).

نصیر کرمانی: عطف

در شماره‌ی گذشته، دوره‌ی متوسطه به طور کلی معرفی و سه شاخه‌ی اصلی آن، یعنی نظری، فنی و حرفه‌ای و کار دانش توضیح داده شدند. در این شماره و دو شماره‌ی بعدی، شاخه‌ی فنی و حرفه‌ای بیشتر مطرح می‌شود و به طور خلاصه رشته‌های آن را معرفی می‌کنیم. هدف از این سلسله مطالب، آشنایی معلمان، مدیران و مشاوران دوره‌ی راهنمایی با رشته‌های تحصیلی دوره‌ی متوسطه است تا بتوانند پاسخگوی سؤالات دانش‌آموزان باشند و هدایت تحصیلی بهتر صورت پذیرد.

هدف کلی این شاخه، اعتلای سطح فرهنگ و دانش عمومی و شناخت بهتر استعداد و علاقه‌ی دانش‌آموزان و ایجاد زمینه‌ی مناسب برای هدایت آنان به سمت اشتغال مقصد و احراز آمادگی نسبی به منظور ادامه‌ی تحصیلات در رشته‌های فنی و حرفه‌ای است. دانش‌آموزی که این شاخه را انتخاب می‌کند، می‌تواند در یکی از گروه‌های تحصیلی مربوط به زمینه‌ی کشاورزی، خدمات یا صنعت به تحصیل ادامه دهد.

برنامه‌های درسی در شاخه‌ی فنی و حرفه‌ای به‌خیررشته کاردانی پیوسته است، به گونه‌ای که دانش‌آموزان در پایان سه سال تحصیلی و با گذراندن ۹۶ واحد درسی، شامل ۵۹ واحد عمومی و ۳۷ واحد اختصاصی در هر رشته، موفق به اخذ دیپلم فنی و حرفه‌ای خواهند شد.

این دانش‌آموزان بدون گذراندن دوره‌ی پیش دانشگاهی در آزمون ورودی آموزش‌کننده‌های فنی و حرفه‌ای که هر ساله برگزار می‌شود شرکت می‌کنند و در صورت قبولی در آزمون

ورودی، در دوره‌ی کاردانی مربوط به رشته‌ی خود به‌طور معمول تحصیل خواهند داد. بنابراین بسیاری از فروع تحصیلی که به سایر فروع تحصیلی دوره‌ی متوسطه، به‌ویژه فنی و حرفه‌ای، مربوط می‌توانند به دوره‌ی پیش دانشگاهی نیز وارد شوند و به این ادامه‌ی تحصیل در دانشگاه‌های ادامه‌شده است.

همان‌طور که ذکر شد، شاخه‌ی فنی و حرفه‌ای دارای زمینه‌های کشاورزی، خدمات و صنعت است که در ادامه رشته‌های متعدد و متنوع دارد. در ادامه رشته‌های موجود در هر یک از زمینه‌های فوق را بررسی می‌کنیم.

۱. زمینه‌ی کشاورزی

۱-۱. رشته‌ی امور زراعی و باغی

هدف کلی در این رشته در دوره‌ی سه ساله‌ی راهنمایی تربیت نیروی انسانی متعهد و کارآمدی است که بتواند علاوه بر احدام و طایف شهر و روستا، با استفاده از آموخته‌های خویش در مشاغل مربوط به زراعت و باغبانی در مناطق روستایی و عشایری (تکلیس) به کار اشتغال ورزد. هرچند، پس از اتمام دوره‌ی

آشنایی اجمالی با نظام آموزش متوسطه

شاخه‌ی فنی و حرفه‌ای

سه ساله‌ی هنرستان، به انجام کارهای زیر قادر خواهد بود:

- تنظیم و راه‌اندازی ماشین‌های کشاورزی؛
- بازدید و سرویس ماشین‌های کشاورزی؛
- شناسایی عیوب ساده ماشین‌های کشاورزی و رفع آن‌ها.

۱-۴. رشته‌ی صنایع غذایی

هدف کلی رشته در دوره‌ی سه ساله‌ی هنرستان، تربیت نیروی انسانی متعهد و کارآمدی است که بتواند علاوه بر انجام وظایف شهروندی، با استفاده از آموخته‌های خویش در مشاغل مربوط به صنایع غذایی در سطح میانی فن‌ورز به کار اشتغال ورزد. هنرجو پس از طی دوره‌ی سه ساله‌ی هنرستان به انجام کارهای زیر قادر خواهد بود:

- شناسایی مواد اولیه مرغوب و نامناسب؛
- همکاری در نمونه‌برداری از مواد اولیه؛
- نگه‌داری مواد اولیه و ثانویه در شرایط مناسب؛
- کاربرد صحیح وسایل و تجهیزات صنایع غذایی؛
- فرآوری فرآورده‌های دامی؛
- فرآوری فرآورده‌های گیاهی.

هنرجویان فارغ‌التحصیل دوره‌ی سه ساله می‌توانند در دوره‌ی کاردانی پیوسته کنترل کیفیت مواد غذایی، تکنولوژی تولید فرآورده‌های گیاهی و تکنولوژی تولید فرآورده‌های دامی ادامه‌ی تحصیل دهند.

۱-۵. رشته‌ی منابع طبیعی

هدف کلی رشته در دوره‌ی سه ساله‌ی هنرستان، تربیت بدنی انسانی متعهد و کارآمدی است که بتواند علاوه بر انجام وظایف شهروندی، با استفاده از آموخته‌های خویش در مشاغل مربوط به منابع طبیعی در سطح میانی (تکنیسین) به کار اشتغال ورزد. هنرجو پس از طی دوره‌ی سه ساله‌ی هنرستان می‌تواند کارهای زیر را انجام دهد:

- حفاظت از منابع آب و خاک؛
- همکاری با مروجان در حفاظت از منابع طبیعی و محیط زیست؛
- حفاظت و نگه‌داری از پارک‌های ملی و پردیسان؛
- حفاظت از جنگل‌ها و مراتع؛
- کمک کارشناسی در توسعه‌ی جنگل و مرتع؛
- استفاده از تجهیزات و ماشین‌های جنگل و مرتع.

هنرجویان فارغ‌التحصیل دوره‌ی سه ساله می‌توانند، در دوره‌های کاردانی پیوسته جنگل، مرتع و آبخیزداری ادامه‌ی تحصیل دهند.

● نمونه‌برداری از آب و خاک؛

● کاربرد وسایل، تجهیزات و نهاده‌های کشاورزی؛

● همکاری در اجرا و کاربرد سیستم‌های آبیاری تحت فشار؛

● تولید محصولات زراعی؛

● تولید محصولات باغی؛

● نگه‌داری فضای سبز و پارک‌ها.

هنرجویان فارغ‌التحصیل دوره‌ی سه ساله می‌توانند، در دوره‌ی کاردانی پیوسته تکنولوژی تولید محصولات زراعی، تکنولوژی تولید محصولات باغی و آب و خاک ادامه‌ی تحصیل دهند.

۱-۲. رشته‌ی امور دامی

هدف کلی در این رشته در دوره‌ی سه ساله‌ی هنرستان، تربیت نیروی انسانی متعهد و کارآمدی است که بتواند علاوه بر انجام وظایف شهروندی، با استفاده از آموخته‌های خویش در مشاغل مربوط به دام‌پروری در سطح میانی فن‌ورز (تکنیسین) به کار اشتغال ورزد. هنرجو پس از طی دوره‌ی سه ساله‌ی هنرستان به انجام امور زیر قادر خواهد بود:

- گردآوری اطلاعات و تهیه و تدوین گزارش‌های تخصصی؛

● کاربرد وسایل و تجهیزات دام‌پروری؛

● پرورش طیور؛

● پرورش دام؛

● پرورش آبزیان؛

● پرورش زنبور عسل و کرم ابریشم.

هنرجویان فارغ‌التحصیل دوره‌ی سه ساله می‌توانند، در دوره‌های کاردانی پیوسته تکنولوژی پرورش طیور و تکنولوژی پرورش دام ادامه‌ی تحصیل دهند.

۱-۳. رشته‌ی ماشین‌های کشاورزی

هدف کلی در این رشته در دوره‌ی سه ساله‌ی هنرستان، تربیت نیروی انسانی و کارآمدی است که بتواند علاوه بر انجام وظایف شهروندی، با استفاده از آموخته‌های خویش در مشاغل مربوط به ماشین‌های کشاورزی در سطح میانی فن‌ورز به کار اشتغال ورزد. هنرجو پس از طی دوره‌ی سه ساله‌ی هنرستان می‌تواند کارهای زیر را انجام دهد:

● انتخاب ماشین‌های کشاورزی متناسب با نوع کار؛

● کاربرد وسایل و تجهیزات کارگاهی؛

شاخه‌ی فنی و حرفه‌ای
دارای زمینه‌های
کشاورزی، خدمات و
صنعت است که در هر
کدام رشته‌های متعدد و
متنوع دارد

دشوار، اما دل پذیر

فاطمه محمودیان

پژوهش فعالیتی منظم است که در نتیجه‌ی آن، پاسخ‌هایی برای سؤال‌های مورد نظر و مطرح شده در موضوع پژوهش به دست می‌آید. هدف تحقیق، کشف و گسترش دانش و حقیقت و کنار زدن دیوارهای نادانی است. پژوهش به شما این امکان را می‌دهد که قرضه بسازید، ایده‌ها را بررسی کنید، آزمایش کنید، دنبال راه حل بگردید، تصمیم بگیرید، و مهم‌تر از همه، درباره‌ی خود و دنیای اطراف خود مطالعه کنید.

پژوهش در آغاز بسیار سخت و دشوار به نظر می‌رسد، ولی با تمرین و پشتکار آسان و دل‌پذیر است. در عین دشواری، بسیار پربهره و سودآور است، زیرا تجربه‌ی سالیان تمامی را در زمانی اندک به دست می‌دهد. پژوهشگر نیز باید عمیق و دقیق بخواند و بیندیشد تا به نتایج عالی دست یابد.

اجرای موفقیت‌آمیز مراحل پژوهش نیازمند عوامل گوناگون است:

- علاقه‌مندی و خلاقیت؛
- دقت در مشاهده و توصیف؛
- صبر و شکیبایی در انجام مراحل پژوهش؛
- صداقت و شهامت در انجام کار.

چگونه می‌توان با استفاده از اصول و روش علمی یک پژوهش انجام داد؟ کجا باید شروع کرد؟ چگونه می‌توان هنگام انجام فعالیت پژوهشی راه و روش دانشمندان را در پیش گرفت و ...

این‌ها همه سؤال‌هایی هستند که به ذهن می‌رسند. در این مجموعه سعی شده است به سؤالات فوق پاسخ داده شود. این کتاب شما را راهنمایی و هدایت می‌کند تا بتوانید، پژوهش را به موضوعات درسی ربط و مراحل آن را به طور صحیح انجام دهید و روشی را به کار برید که دانشمندان به کمک آن اندیشه‌های خود را می‌آزمایند و آن را روش علمی می‌نامند.

برای انجام پژوهش، دانش‌آموزان با مشکلات فراوانی مواجه هستند، زیرا اطلاع دقیقی از مراحل انجام آن ندارند. معلمان می‌توانند مطالعه‌ی این کتاب را برای آگاهی دانش‌آموزان در امر پژوهش توصیه کنند.

مؤلفان در پنج بخش کوشیده‌اند، این مباحث را مطرح سازند: بخش اول، تعریف پژوهش و اهمیت پژوهش در زندگی و ویژگی‌های پژوهشگر موفق را مطرح کرده است. مراحل پژوهش در بخش دوم توضیح داده شده‌اند. در بخش‌های بعدی، گزارش تحقیق، ارزش‌یابی از فعالیت‌های پژوهشی و نمونه‌هایی از پژوهش‌های علمی ارائه شده است.

راهنمای علمی پژوهش

«روش تحقیق»

ویژه‌ی دانش‌آموزان پیش از دوره‌ی راهنمایی و راهنمای تحصیلی

مؤلفان:

منوچهر فضل‌خانی - ناصر جعفری - زهرا عرب‌فروشی - مهرناز صادقی - سهیلا پرچی

- عنوان: راهنمای علمی پژوهش (روش تحقیق)
- مؤلفان: منوچهر فضل‌خانی - ناصر جعفری - زهرا عرب‌فروشی - مهرناز صادقی - سهیلا پرچی
- ناشر: ابو عطا (۹-۶۶۴۸۵۹۳۷-۰۲۱)
- چاپ اول: ۱۳۸۵
- تعداد صفحات: ۱۰۴ صفحه، وزیری
- قیمت: ۱۲۰۰ تومان

زیر نویس

۱. کوازی کریستال: بلورهایی با نظم تکرار شونده که برای اولین بار در سال ۱۹۸۲ در طبیعت مشاهده شد.

منبع

سایت بسیج دانش آموزی

<http://old.ibs.ir>

توانستند آن را کشف کنند. به گفته‌ی محققان، کاشی کاری های به کار رفته در ایران از الگویی پیروی می کنند که با وجود تقارن، بدون تکرار، و چیزی شبیه «کوازی کریستال» است.

کوازی کریستال ها در بلند برد، تقارن های ۵، ۱۰ و ۱۲ گانه پیدا می کنند. بدین معنا که کل طرح، با چرخشی به اندازه‌ی یک پنجم، یک دهم و یک دوازدهم دایره حول نقاط خاص، روی خودش می افتد. البته از نظر هندسی، پوشاندن کامل یک سطح یا ۵، ۱۰ یا ۱۲ ضلعی منظم ممکن نیست و همین ویژگی، کوازی کریستال را از الگوهای ساده متمایز می کند. به نظر پیر لو که این هنر را در ایران کشف کرده است، هنرمندان اسلامی از تکرار خسته شده بودند و این نظم در آثار آنها سهوی و اتفاقی نیست. از نظر وی چیزی که آنها آفریدند و در معماری خود از آن استفاده کردند، همان چیزی است که ما به نام کوازی کریستال می شناسیم.

پیر جی لو، دانشجوی دکترای فیزیک دانشگاه هاروارد که برای سخنرانی به ترکمنستان دعوت شده بود، هنگامی که به عنوان توریست به دیدار مساجد اسلامی قرن ۱۶ میلادی در ازبکستان رفت، متوجه وجود شباهتی بین چپش آن ها با الگوی پروز شد. راجرز پروز، ریاضی دان و کیهان شناس معروف، اولین کسی بود که در سال ۱۹۷۳، الگوریتمی برای پوشاندن یک سطح با دو قطعه‌ی لوزی شکل پیشنهاد کرد؛ الگوریتمی که صفحه را بدون تکرار هیچ الگوی خاصی به طور کامل می پوشاند و به نام خود وی «کاشی کاری پروز» نام گرفت. نتیجه‌ی پژوهش «لو» نشان می دهد که کاشی کارهای اصفهان ظاهراً ۵۲۰ سال قبل، با شکل پیچیده تری از این الگوریتم آشنایی داشتند. وی در آثاری در ازبکستان، عراق، ایران، ترکیه و افغانستان، به وجود این الگوریتم پیچیده‌ی هندسی پی برد. در مورد بقعه‌ی امامزاده «درب امام» در

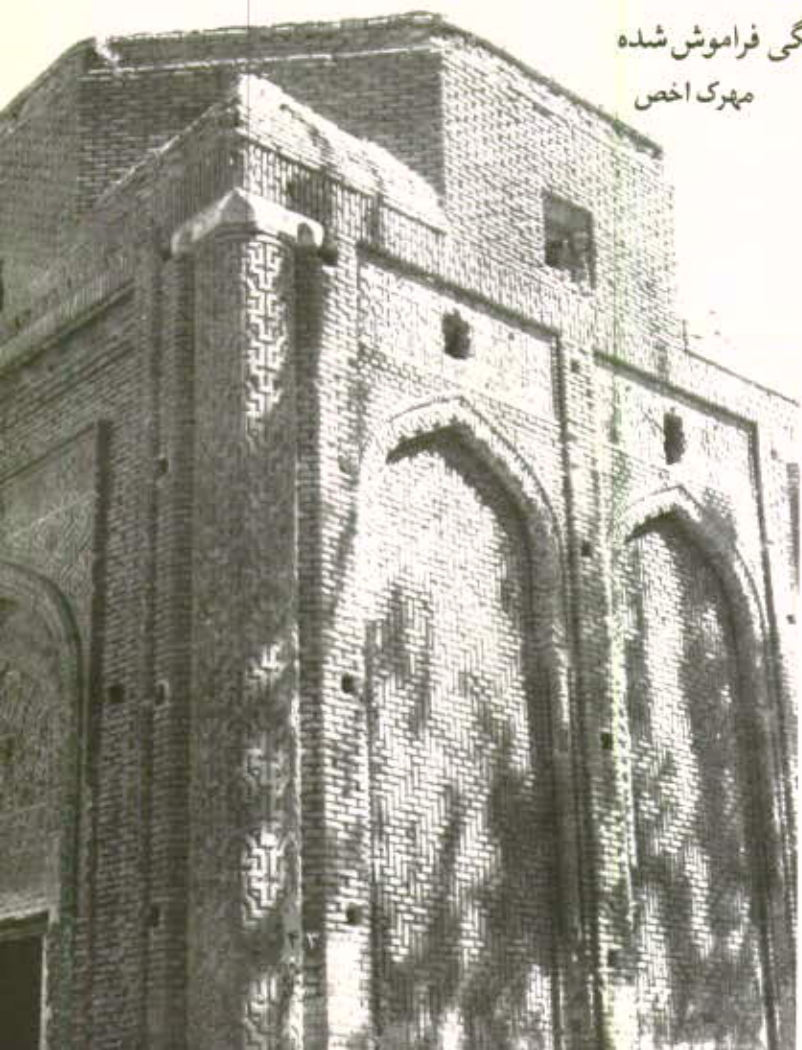
ریاضیات روی گنبد کبود

در جست و جوی هویت علمی و فرهنگی فراموش شده
مهرک اخص

اصفهان می گوید: «معمار اصفهانی با استفاده از پنج ضلعی، مثلث و ستاره های ۱۰ پر، صفحه را طوری پوشانده است که شکل ها در عین تقارن تکرار نمی شوند.»

پیش از این شاید تصور می کردید که کاشی های ظریف بناهای اسلامی را معماران یا ابزارهای ساده هندسی طراحی کرده اند. یعنی سطح با فاصله گذاری های منظم پوشانده و به کمک خط کش و پرگار به قطعه های مشخص تقسیم می شد و به این ترتیب الگویی پدید می آمد که با تکرارش می شد سطح را پوشاند، چیزی شبیه آن چه در بلورهای جامدات دیده می شود. در واقع پیچیدگی این طرح ها تا زمانی که ایل ماکویکی، استاد دانشگاه کپناک، در طرح های دیواری بیرونی گنبد کبود مراغه، چیز جدیدی دید، آشکار نبود. آن چه به نظری از چپش منظم تکرار بلورها جالب تر می آمد، شباهت چپش آن ها به چپش اتم ها در برخی از الیاژهای فلزی بود. گنبد کبود مراغه، در سال ۱۱۹۷ میلادی ساخته شده است و وقتی ماکویکی در دهه‌ی ۹۰ به آن نگاه می کرد، ۸۰۰ سال از عمرش می گذشت.

هنرمندان مسلمان در قرون وسطا، راهی برای ساخت موزاییک های پازل مانند، برای استفاده در معماری اسلامی پیدا کردند که خود به ایجاد الگوی تازه ای در جهت پوشش سطح انجامید؛ الگویی که قریب به ۵۰۰ سال بعد ریاضی دانان

من یک معلم و سال هاست که در دوره‌ی راهنمایی تدریس می‌کنم. چند سالی است که یک دفتر طرح درس برای خودم تهیه کرده‌ام و در آن طرح درس تازه‌ای می‌نویسم و یا می‌نویسم. در حقیقت نوشتن در این دفتر به من خیلی خلاصه یادداشت می‌کنم. گاهی در کلاس از این طرح‌ها بهره می‌گیرم. گاهی آن‌ها را به معلمان دیگر پیشنهاد می‌دهم. گاهی در یک مقاله یا کتاب از آن‌ها استفاده می‌کنم.

چند روز پیش که داشتم طرح درس‌های سال گذشته‌ی کلاس‌هایم را بررسی می‌کردم، یک طرح کلی برای کلاس‌های سال آینده می‌نوشتم. سری هم به این دفتر زدم که دیگر حسابی جاق شده است! لایه‌لایه فعالیت‌ها و یا تمرین‌های گروهی باری گونه. چشمم به آدرس سایتی افتاد که چند سال پیش خیلی از آن‌ها استفاده کرده بودم. <http://lessonplanspage.com> بود.

به سایت مراجعه کردم. مطالب نسبت به چند سال پیش خیلی بیشتر نشده بود، اما جایش آن به شکلی بهتر و قابل استفاده‌تر تعبیر کرده بود. پیشنهاد می‌کنم شما هم به آن سری بزنید. در صفحه‌ی اول سایت فهرستی از درس‌های گوناگون دیده می‌شود.

Choose Your Subject (موضوع مورد نظرتان را انتخاب کنید)

Math (ریاضی)

Science (علوم)

Art (هنر)

Music (موسیقی)

Language Arts (هنرهای زبانی)

Social Studies (مطالعات اجتماعی)

Computers & Internet (رایانه و اینترنت)

P.E. & Health (تربیت بدنی و سلامتی)

Other (دیگر درس‌ها)

Multi - Disciplinary (چند رشته‌ای)

Choose Your Grade Level

Grades PreK-1

Grades 2-3

Grades 4-5

Grades 6-7

Junior High / High School

Multiple / Other

پس از انتخاب درس مورد نظر، باید دوره‌ی مورد نظرتان را هم برگزینید. مطالب مربوط به کلاس‌های ۱ تا ۷ مناسب‌ترین انتخاب برای دوره‌ی راهنمایی هستند. البته ممکن است بسته به موقعیتی که انتخاب کرده‌اید، بتوانید مطالب خوبی در سال‌های پایین‌تر یا بالاتر هم پیدا کنید که برای دوره‌ی راهنمایی نیز مناسب باشند. پس از انتخاب درس و دوره‌ی تحصیلی، نوبت به فهرستی از مطالب مورد نظرتان می‌رسد که البته باز هم بر حسب موضوعات کتاب صفحه‌های

در جست‌وجوی طرح درس جدید

زهرا پندی

دفتر انتشارات کمک آموزشی

آشنایی با مجله های رشد

مجله های رشد توسط دفتر انتشارات کمک آموزشی سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی وابسته به وزارت آموزش و پرورش، با این عناوین تهیه و منتشر می شوند:

مجله های دانش آموزی (به صورت ماهنامه - ۸ شماره در هر سال تحصیلی - منتشر می شوند):

- **رشد کودک** (برای دانش آموزان آمادگی و پایه ی اول دوره ی ابتدایی)
- **رشد نوآموز** (برای دانش آموزان پایه های دوم و سوم دوره ی ابتدایی)
- **رشد دانش آموز** (برای دانش آموزان پایه های چهارم و پنجم دوره ی ابتدایی).
- **رشد نوجوان** (برای دانش آموزان دوره ی راهنمایی تحصیلی)
- **رشد جوان** (برای دانش آموزان دوره ی متوسطه)

مجله های عمومی (به صورت ماهنامه - ۸ شماره در هر سال تحصیلی منتشر می شوند):

- **رشد آموزش ابتدایی**، **رشد آموزش راهنمایی تحصیلی**، **رشد تکنولوژی آموزشی**، **رشد مدرسه فردا**، **رشد مدیریت مدرسه**
- **رشد معلم (دو هفته نامه)**

مجله های تخصصی (به صورت فصلنامه و ۴ شماره در سال منتشر می شوند):

- **رشد برهان ریاضی** (مجله ی ریاضی، برای دانش آموزان دوره ی راهنمایی تحصیلی)، **رشد برهان متوسطه** (مجله ی ریاضی، برای دانش آموزان دوره ی متوسطه)، **رشد آموزش معارف اسلامی**، **رشد آموزش جغرافیا**، **رشد آموزش تاریخ**، **رشد آموزش زبان و ادب فارسی**، **رشد آموزش زبان**، **رشد آموزش زیست شناسی**، **رشد آموزش تربیت بدنی**، **رشد آموزش فیزیک**، **رشد آموزش شیمی**، **رشد آموزش ریاضی**، **رشد آموزش هنر**، **رشد آموزش قرآن**، **رشد آموزش علوم اجتماعی**، **رشد آموزش زمین شناسی**، **رشد آموزش فنی و حرفه ای** و **رشد مشاوره مدرسه**.

مجله های رشد عمومی و تخصصی برای آموزگاران، معلمان، مدیران و کادر اجرایی مدارس

دانشجویان مراکز تربیت معلم و رشته های دبیری دانشگاهها و کارشناسان تعلیم و تربیت تهیه و منتشر می شوند.

♦ نشانی: تهران، خیابان ایرانشهرشمالی، ساختمان شماره ۲ آموزش و پرورش، پلاک ۲۶۸، دفتر انتشارات کمک آموزشی.
تلفن و نمایی: ۸۸۳۰۱۲۷۸

شده اند. مثلاً در درس علوم این عناوین کلی دیده می شوند:

Astronomy: (تجوم)

Atmosphere & Weather: (جو و هوا)

Biology - Animals: (زیست شناسی - حیوانات)

Biology - Human Body: (زیست شناسی - اعضای بدن انسان)

Biology - Insects & Spiders :

(زیست شناسی - حشرات و عنکبوتیان)

Biology - Plants: (زیست شناسی - گیاهان)

Biology - Other: (زیست شناسی - دیگر موضوعات)

Chemistry: (شیمی)

Ecology - Rain Forests: (اکولوژی - جنگل های استوایی)

Ecology - Other: (اکولوژی - دیگر موضوعات)

Geology & Earth Science: (جغرافی و زمین شناسی)

Physics: (فیزیک)

Art Connections: (موضوعات مرتبط با هنر)

Computers & Internet Connections:

(موضوعات مرتبط با رایانه و اینترنت)

Language Arts Connections:

(موضوعات مرتبط با هنرهای زبانی)

Math Connections: (موضوعات مرتبط با ریاضی)

Music Connections: (موضوعات مرتبط با موسیقی)

Physical Education / Health Connections:

(موضوعات مرتبط با ورزش و سلامتی)

Social Studies Connections:

(موضوعات مرتبط با علوم اجتماعی)

Other / Multiple Topics: (دیگر موضوعات)

در هر موضوع مطالب متنوعی وجود دارند که هر یک در صفحه ی فهرست در یک خط معرفی شده اند. اگر روی مطلب مورد نظر تان کلیک کنید، طرح درس مورد نظر در اختیار تان قرار می گیرد. این صفحات معمولاً شامل عنوان، موضوع اصلی، موضوع فرعی، اهداف، وسایل لازم، طرح درس و ارزش یابی هستند.

به جز بیش از ۳ هزار طرح درسی که بدین ترتیب می توانید به آن ها دست رسی پیدا کنید، قسمت های دیگری هم در سایت وجود دارند که فهرستی از آن ها در منوی سمت چپ همه ی صفحات آمده است. به نظر می رسد این قسمت ها نیز برای ساده تر کردن تدریس طراحی شده اند. مثلاً در قسمت Lesson Plan Guide، مقاله ای با عنوان «ده گام برای بهبود کیفیت تدریس»، راهکارهای ساده ای را بیان کرده است.

اگر کمی در سایت بگردید، مطالب تازه ای در آن کشف می کنید و راه های مایبری برای رسیدن به مطالب جدید می یابید.

برگ اشتراک مجله های رشد

شرایط

- ۱- واریز مبلغ ۲۰/۰۰۰ ریال به ازای هر عنوان مجله درخواستی، به صورت علی الحساب به حساب شماره ۳۹۶۶۲۰۰۰ بانک تجارت شعبه سه راه آزمایش (سرخره حصار) کد ۳۹۵ در وجه شرکت افست.
- ۲- ارسال اصل رسید بانکی به همراه برگ تکمیل شده اشتراک.

• نام مجله :

• نام و نام خانوادگی :

• تاریخ تولد :

• میزان تحصیلات :

• تلفن :

• نشانی کامل پستی :

استان : شهرستان :

خیابان :

پلاک : کد پستی :

• مبلغ واریز شده :

• شماره و تاریخ رسید بانکی :

• آیا مایل به دریافت مجله درخواستی به صورت پست

پیشتان هستید؟ ☐ بله ☐ خیر

امضا :

نشانی : تهران - صندوق پستی مشترکین ۱۶۵۹۵/۱۱۱

www.roshdmag.ir

نشانی اینترنتی :

Email: info@roshdmag.ir

پست الکترونیک :

۷۷۲۳۶۶۵۶ - ۷۷۲۳۹۷۱۳ - ۱۴

تلفن امور مشترکین :

۸۸۳۰۱۴۸۲ - ۸۸۸۳۹۲۳۲

تلفن پیام گیر محلات رشد :

بازآوری :

• هزینه برگشت مجله در صورت خوانا و کامل بودن نشانی، بر عهده مشترک است.

• مسای خروغ اشتراک مجله از زمان وصول برگ اشتراک است.

• برای هر عنوان مجله برگ اشتراک حداکثر یک سال تمدید و یک برگ اشتراک نیز مورد قبول است.

در مدتی که دو میلیون شماره ای مثال جاری مجله ای رشد را اهتمامی تحصیلی را آماده می گردیدیم، سده های زیادی به دست ما رسیدند که در زیر به آن ها اشاره می کنیم. امیدواریم با مطالعه ای توضیحات هر نامه، با خواسته ها، اهداف و برنامه های مجله بیشتر آشنا شوید تا مطالبی ارسال کنید که برای مجله نشر قابل استفاده باشد.

• حاتم پروین بهرورزتاب، از مدرسه ی گلها، استان خراسان رضوی مقننی با عنوان "تو ست دستی تو جوانان" تهیه کرده اند. ضمن تشکر از نشریه اطلاعشان می رسانیم، مقاله در صورت بررسی و چاپ قرار گرفت.

• حاتم میثرا یعقوبیان، دبیر مدرسه ی اجتماعی ایشار استان خراسان رضوی شهرک شایر، درباره ی موضوع ژنتیک مطالب جالبی تهیه کرده اند.

• آقای قاسم نصری، دبیر علوم اجتماعی دوره ی راهنمایی ناحیه ی دو گرچ، تهیه ی شخصی خود با عنوان "فرصت پاسخ" در خصوص ارزش های مستمر درس علوم اجتماعی را برای استفاده ی همکاران دیگر خود نوشته و برای مجله فرستاده اند.

• حاتم مهناز احمدی، دبیر ادبیات مدرسه ی راهنمایی شاهد کیهان ناحیه ی پنج اصفهان، پژوهشی کارگانه ی پیرامون ارتباط پدر و پسر و تلاطم درس تحت عنوان "کارگاه ادبیات من" در مدرسه ی محل تدریس خود اجرا و به همراه عکس هایی از کارگاه ادبیات به دفتر مجله ارسال کرده اند. در صورت فراهم شدن شرایط، علاقه مندی ها را می توان ایشان گزارش تهیه کنیم. به این جهت

نامه‌های رسیده

مجله

ایشان متشکریم و از کار خوب و ارزشمندشان استفاده خواهیم کرد.

خانم سیما امیر معزی از مدرسه‌ی راهنمایی سید صمد حسینی استان مازندران شهرستان قائم شهر، تجربه‌ی خود را در خصوص نحوه‌ی برخورد با یکی از دانش‌آموزان خود در درس املا، مکشوب کرده‌اند. از تلاش ایشان برای ثبت تجربه‌های گران‌بها و با ارزش معلمان متشکریم.

خانم سامره رمضان، دبیر حرفه و فن شهرستان قائم شهر، اطلاعاتی در مورد پرورش و نگه‌داری شتر مرغ تهیه و تنظیم کرده‌اند. ضمن تشکر از ایشان به اطلاع می‌رساند، این مطلب در راستای اهداف مجله نیست.

خانم مریم بوجار آرائی، دبیر و کارشناس محترم آموزش و پرورش شهرستان آران و بیدگل، به مناسبت سال پیامبر اعظم کتابی به چاپ رسانده‌اند، با عنوان «سراج منیر» که یک گفت و گوی روایی با پیامبر اعظم (ص) (شامل ۴۰ سوال به عدد سال میلاد پیامبر اکرم (ص)) در زمینه‌های گوناگون است. ضمن تشکر از ایشان به خاطر ارسال یک نسخه از کتاب خود به دفتر مجله، از خداوند متعال برایشان سربلندی و موفقیت آرزو می‌کنیم.

خانم مهناز جوانبخت، دبیر مدرسه‌ی راهنمایی شهید باصری گناباد، طرح پیشنهادی خود را با عنوان «ایجاد فضای مناسب و شادی آفرین در کلاس» که به تأیید شورای نظام پذیرش و بررسی پیشنهادهای سازمان آموزش و پرورش رسیده است، ارسال کرده‌اند. ضمن تشکر به اطلاع ایشان می‌رسانیم، مقاله در نوبت بررسی و چاپ قرار گرفت.

خانم فاطمه محمدرضایی، دبیر ادبیات مدرسه‌ی راهنمایی هدف استان کرمان شهرستان بافت، خلاصه‌ای از داستان «هفت خان رستم» را که قسمتی از آن در کتاب فارسی سال دوم راهنمایی آمده است، برای مجله فرستاده‌اند. ایشان در نامه‌ای دیگر، شیوه‌های جالبی برای تدریس درس‌های املا و انشا پیشنهاد کرده‌اند.

خانم اعظم نیکبخت از اصفهان، کارت‌های آموزشی در درس فارسی تهیه کرده و برای مجله‌ی رشد معلم فرستاده‌اند. همکاران ما در این مجله نیز مطلب ایشان را برای بررسی بیشتر برای رشد راهنمایی ارسال کرده‌اند. امیدواریم بتوانیم در مجله کار ایشان را معرفی کنیم.

آقای حیدر شیرمحمدی از منطقه‌ی چاپ‌پاره مطلبی تحت عنوان «علل ترک تحصیل و افت تحصیلی در مدارس راهنمایی شبانه‌روزی» تهیه کرده‌اند. مقاله‌ی ایشان از طریق مجله‌ی رشد معلم به دست ما رسیده است.

خانم ثریا مرادی، از مدرسه‌ی شهید احمد نادی استان بوشهر، مقاله‌ی «راه‌های پیشگیری از ناهنجاری‌های اجتماعی» را فرستاده‌اند.

خانم رضوان رئیسی، دبیر حرفه و فن آموزش و پرورش ناحیه‌ی یک استان چهارمحال بختیاری شهرستان شهرکرد، مطلبی با عنوان «اعجاز اعتماد به نفس» در خصوص راه‌های تقویت اعتماد به نفس و حس عزت نفس تهیه کرده‌اند. حجم این مطلب بسیار بالا و از تعداد کل صفحات مجله بیشتر است و امکان چاپ آن وجود ندارد. ان شاء الله قسمت‌هایی از این مطلب را استفاده خواهیم کرد.

۱۰. خانم رقیه جعفری اطربی، دبیر درس دبلی و عربی شهرستان نکا، در مقاله‌ی آموزشی «چگونه فهم و درک مطالب درسی دانش آموزان را تقویت کنیم؟» طرحی با عنوان «تقویت اراده و اعتماد به نفس و ایجاد انگیزه در دانش آموزان» طراحی و در مدرسه‌ی خود اجرا کرده‌اند. ایشان طرح را نه همراه عکس‌هایی از جریان فعالیت‌های آموزشی خود با دانش آموزان برای دفتر مجله فرستاده‌اند.

۱۱. آقایان مراد مختاری تسار و اسرج جباری، سرگروه‌های آموزشی درس علوم تجربی دوره‌ی راهنمایی تحصیلی سازمان آموزش و پرورش استان فارس، پیشنهادی به منظور بهبود کیفیت آموزشی محلات روستا ارسال کرده‌اند. ضمن تشکر، امیدواریم بتوانیم از پیشنهادهای سازنده‌ی ایشان برای ارتقای سطح محلات استفاده کنیم.

۱۲. خانم دیبا سندی، دبیر علوم تجربی ناحیه‌ی دو شهریار مدرسه‌ی راهنمایی همدک منطقه‌ی ملارد، مقاله‌ای تحت عنوان «نظام آموزشی و عملکرد کتاب‌های کمک درسی» تهیه کرده و فرستاده‌اند. امیدواریم بتوانیم بخش‌هایی از مطلب ایشان را در مجله استفاده کنیم.

۱۳. خانم‌ها مریم خاکسار و مریم کرد، دبیران علوم تجربی شهرستان کاشمر استان خراسان رضوی، مطلب «بان موقعیت انجمن آموزش معلمان علوم (AETS)» را ترجمه کرده‌اند. امیدواریم از این مطلب در مجله استفاده‌ی مناسبی کنیم و به اطلاع سایر همکاران رسانیم.

۱۴. خانم فاطمه میرزایی، دبیر زبان انگلیسی شهرستان سیروان، تجربه‌ی خود را در تدریس زبان انگلیسی، با عنوان «آماری بهترین وسیله‌ی آموزشی

در درس زبان انگلیسی» تهیه و ارسال کرده‌اند. ۱۵. آقای احمد محسن آبادی، دبیر علوم تجربی شهرستان آشتیان، مقاله‌ای با عنوان «اضطراب» تهیه کرده‌اند. ان شاءالله از مطالب ایشان استفاده خواهیم کرد.

۱۶. خانم مه‌ری مشعل‌چی زاده از دفتر، مطلب «راهکارهای پرورش تفکر خلاق در دانش‌آموزان» تهیه و برای مجله‌ی رشد معلم ارسال کرده‌اند. مسئولان این مجله هم مطلب ایشان را برای مجله‌ی رشد راهنمایی تحصیلی فرستاده‌اند. از نوشته‌های خوب این معلم محترم استفاده شود.

۱۷. خانم فاطمه کردیان بروجنی، دبیر علوم تجربی مدرسه‌ی راهنمایی دکتر دانشپور منطقه‌ی چهار تهران، مقاله‌ای تحت عنوان «چگونگی تدریس به روش طراحی و حل جدول» ارسال کرده‌اند. ان شاءالله از مطالب ایشان استفاده خواهیم کرد.

۱۸. خانم‌ها مریم کرد و مریم خاکسار دبیران محترم گروه علوم با همکاری خانم معصومه آریایی، دبیر محترم درس حروف و فن، ویژه‌نامه‌ی دبلی برای استفاده‌ی دانش آموزان و دبیران با عنوان‌های «محدثه» و «اندیشه» تهیه کرده و از هر کدام یک نسخه برای دفتر مجله فرستاده‌اند. به این همکاران محترم خسته نباشید می‌گوییم و بر ایشان آرزوی موفقیت داریم.

۱۹. خانم سیده لیلا شمس از منطقه‌ی شنگور، پیشنهاداتی برای کتب درسی علوم تجربی فرستاده‌اند که از طریق مجله‌ی رشد معلم به دست ما رسید. ما هم پیشنهادات ایشان را برای گروه علوم دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی ارسال کردیم.

نگاهی نو به حکایت‌های کهن

تصویرسازی به تجسم و ارائه‌ی موضوعی می‌پردازد که با زبان نوین‌سازی نیز قابل بیان است و هدف اصلی تصویرگر جذاب کردن و قابل فهم کردن متن است.

این دو حکایت در فارسی سوم و اول راهنمایی بدون تصویر آمده است.

دو تصویرگر برای هریک از این حکایت تصویری خلق کرده‌اند.

آیا این حکایت‌ها برای دانش‌آموزان با این تصاویر جذاب‌تر نخواهد بود؟

دزدی به خانه‌ای رفت. چیزهایی یافت. آن‌ها را بست و در گوشه‌ای گذاشت و به اتاق‌های دیگر رفت. در این هنگام صاحب‌خانه بیدار شد. بسته را برداشت و مخفی کرد. دزد برگشت و بسته را یافت. رو به صاحب‌خانه کرد و گفت: حالا خودت انصاف بده. دزد منم یا تو!

همایش

تسبیح

و آموزش و پرورش

تهران - آبان ۱۳۸۶
با حضور ♦ محققان
♦ فرهنگیان